

Η ΜΕΛΙΣΣΑ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ.

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ἀποβλέπον μόνον εἰς τὴν κοινὴν ὠφέλειαν,

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΑΠΑΞ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ

ὑπὸ

Α. Ν. ΓΟΥΔΑ,

*Διδάκτορος τῆς ἰατρικῆς, ἐκπύτου τοῦ τάγματος
τοῦ ἁγίου Στατιστάου, μέλους διαφόρων
σοφῶν ἐταιριῶν.*

ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΔΕΥΤΕΡΑ

ΤΟΜΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ Α'. κατὰ ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΝ.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ,

ΕΚ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ.

1865.

Η ΜΕΛΙΣΣΑ

ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ Α'. κατὰ ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΝ.

ΠΕΡΙ ΠΟΛΥΤΕΛΕΙΑΣ

ὑπὸ τὴν ὑγεινὴν καὶ οἰκονομικὴν ἔποψιν.

Μία τῶν μεγαλειτέρων μαστίγων πάσης ἀνθρωπίνου κοινω-
νίας καὶ παντὸς ἀνθρώπου εἶναι ἀναντιρρήτως ἡ πολυτέλεια.
Εἶναι δὲ αὕτη κατὰ τοσοῦτον μᾶλλον ὀλεθρία καὶ καταστρε-
πτικὴ, καθ' ὅσον δὲν ἔχει ὅρια. Ὁ ἅπαξ ἐξελθὼν τῶν ὀρίων τῆς
δαπάνης τοῦ ἀναγκαίου, δὲν εὐρίσκει πλέον ὅρια, ἵνα περιορι-
σθῆ ἐντὸς αὐτῶν· διότι αἰείποτε θὰ ἔχη ἐνώπιόν του τὸ τὸ ζη-
λευτόν· ὅσῳ δὲ κορένναι τὰς ματαίας ὀρέξεις του, τοσοῦτω πλει-
ότερον ἀναπτύσσεται ἡ ἐπιθυμία του πρὸς κόρεσιν καὶ ἄλλων·
ὅταν δὲ φθάσῃ εἰς τὸ ἔπακρον τῆς κορέσεως, τότε κατανατᾷ τὸ
δυστυχέστερον τῶν ἀνθρωπίνων πλασμάτων. Οὐδὲν ἐν τῷ κόσμῳ
τούτῳ εἶναι δυνατόν νὰ τῷ ἀρέσῃ τότε, καὶ οὐδὲν νὰ τὸν εὐ-
χαριστήσῃ, διότι οὐδὲν ἔχει νὰ ἐπιθυμήσῃ καὶ οὐδὲν νὰ ἀπο-
λαύσῃ, ὡς καὶ αὐτὸς ὁ βίος του τότε καθίσταται φορτίον δυσ-
φόρητον· καὶ κατὰ δυστυχίαν οὔτε ἡ ἀρχαία, οὔτε ἡ τοῦ με-
σαιῶνος, οὔτε ἡ σύγχρονος ἱστορία στερεῖται παραδειγμάτων,
καθ' ἃ ἄνθρωποι, πολυτελῶς καὶ ἀσώτως βιώσαντες, καὶ τάχι-
στα ἕνεκα τούτου ἐξαντλήσαντες πάσας τὰς ἐκπλήρωσιν
ἐπιθυμίας των, ἀπεφάσισαν καὶ ἔδωκαν μὲ τὰς ἰδίας αὐτῶν

ΜΕΛΙΣΣΑ ΑΘΗΝΩΝ.

μάλιστα χείρας ἄθλιον καὶ ἐλεσινὸν τέλος τοῦ βίου των, μόνον καὶ μόνον διότι οὐδὲν εἶχον ἐν αὐτῷ νὰ ἐπιθυμήσωσι καὶ οὐδὲν ν' ἀπολαύσωσιν.

Ἐὰν μάλιστα ὑπῆρχεν ἀκριβῆς στατιστικὴ πάντων τῶν αἰτίων κατὰ καιροὺς γενομένων αὐτοχειριῶν, πιστεύομεν ἀδιστακτως, ὅτι οἱ ἔνεκα μηδαιμιῶν αἰτίων, γελοίων ἐπιθυμιῶν, ἢ ἐλλείψεως πάσης πρὸς ἐκπλήρωσιν ἐπιθυμίας αὐτοχειριαζόμενοι, ἤθελον ἀποτελεῖ ἀριθμὸν ἀσυγκρίτως μείζονα τοῦ τῶν ἔνεκα ἀναποδράστου ἀνάγκης αὐτοχειριαζομένων· ἄλλως δὲ καθ' ἡμᾶς ἄνθρωπος, ἄρτιον ἔχων τὸ σῶμα, καὶ σώας τὰς φρένας, εἶναι ἀδύνατον νὰ εὐρεθῇ εἰς τοσοῦτον ἀναποδράστον ἀνάγκην, ὥστε, μὴ δυνάμενος νὰ ἐξέλθῃ ταύτης ζῶν, νὰ προτιμήσῃ νὰ ἐξέλθῃ διὰ τοῦ ἐπονειδιστοτέρου καὶ ἀτιμοτέρου τῶν θανάτων, ἀλλ' ἐπὶ τὸ προκείμενον.

Πολυτέλεια δὲ, καὶ κατ' αὐτὴν ἔτι τὴν ἐτυμολογίαν τῆς λέξεως, εἶναι τὸ πολλά τελεῖν ἢ πληρῶνειν πρὸς ἀπόκτησιν πράγματος, τὸ ὅποιον ἐδύνατό τις ἢ νὰ στερηθῇ, ἢ ν' ἀπολαύσῃ μὲν, ἀλλὰ δι' ὀλιγωτέρας δαπάνης. Εἰς μὲν τὴν πρώτην κατηγορίαν ὑπάγονται πάντα τὰ περιττά, εἰς δὲ τὴν δευτέραν πάντα τὰ χρησιμεύοντα μόνον πρὸς ματαίαν ἐπίδιξιζιν.

Καὶ περιττὸν μὲν εἶναι εἰς ἕκαστον ἄνθρωπον πᾶν, τὸ μὴ χρησιμεῖον πρὸς ἱκανοποίησιν τινος τῶν ἑαυτοῦ ἀνθρωπίνων ἀναγκῶν. Ὅσω δὲ φρόνιμον εἶναι τὸ ν' ἀσχολῆται τις ἐγκαίρως νὰ προσπορίζηται ἐν κατόπιν τοῦ ἄλλου καὶ κατὰ τὸ μέτρον τῶν ἑαυτοῦ δυνάμεων πάντα τὰ ἀναγκαιοῦντα αὐτῷ ἐπὶ τοῦ παρόντος, ἢ καὶ τὰ μέλλοντα νὰ χρησιμεύσωσιν αὐτῷ ἀκολουθῶς ἐν τῷ βίῳ, τόσω γελοῖον καθίσταται τὸ ν' ἀσχολῆται πρὸς κτήσιν τῶν περιττῶν. Οὐδὲν φρονιμώτερον καὶ λογικώτερον π. χ. εἰς κυρίαν τινὰ τὸ νὰ θέλῃ νὰ προικισθῇ ἐνωρὶς μὲ πάσας τὰς κοσμοῦσας τὸ γυναικεῖον φύλον ἀρετὰς, καὶ μὲ πάντα τὰ χρησιμεύοντα ἐν τῷ βίῳ αὐτῆς ἠθικὰ προσόντα ἢ καὶ ὕλικα ἐνδύματα καὶ σκόπιμα κοσμήματα· (εἰς τὴν κατηγορίαν δὲ ταύτην ὑπάγεται ἡ ἀναγκαιοῦσα εἰς ἕκαστην τάξιν μάθησις καὶ ἱκανότης τοῦ ἐργάζεσθαι πρὸν πορισμὸν τῶν ἀναγκαίων, ἢ γνῶσις τοῦ τρῆφειν καὶ ἀνατρέφειν τὰ τέκνα, ἢ ἐπιθεξιότης τοῦ περιποιεῖσθαι καὶ διοικεῖν τὴν οἰκογένειαν καὶ ἢ προσπάθεια τοῦ ἐνδύειν καὶ σκοπίμως κοσμεῖν τὸ σῶμα) οὐδὲν, λέγομεν εἶναι φρονιμώτερον καὶ λογικώτερον εἰς κυρίαν τινὰ τοῦ νὰ θέλῃ

νὰ προικισθῇ ἐνωρὶς μὲ τὰ προσόντα ταῦτα, ἀλλὰ καὶ οὐδὲν γελοιωδέστερον τοῦ ν' ἀσχολῆται νὰ προικισθῇ καὶ μὲ προσόντα περιττὰ ἢ καὶ μὲ στολισμούς γελοίους.

Τί ἤθελε χρησιμεύσει π. χ. εἰς κυρίαν τινὰ ἢ γνῶσις τοῦ ἐπιθετικῶς μάχεσθαι, ἐν ᾧ ἅπαντα τὰ ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ὄντα εἶναι ἐκ φύσεως προωρισμένα νὰ ὑπῆκωσιν εἰς τὰς ἐλλόγους καὶ νομίμους θελήσεις τῆς; Κατὰ τί χρησιμεύουν αὐτῇ τὰ ἐνώτια (σκουλαρίκια) τὰ περιδέραια (γκιουρντάμια ἢ γαχάλια) τὰ βραχιόνια ἢ βραχιόλια, οἱ πλαστοὶ ἢ πρόσθετοι δόστρυχοι (πλεξούδαι), τὰ στηθόδεσμα, τὰ διαφόρων εἰδῶν ψυμιθιάσματα, καὶ τὰ κρινολίνα; κατὰ τί, λέγομεν, ἤθελον χρησιμεύσει ταῦτα, ἐν ᾧ τινὰ μὲν ἀναμιμνήσκουσι τὰς ἐποχὰς τῆς ἀπαισιωτέρας βαρβαρότητος· ἄλλα δὲ, ἀναμιμνήσκουσιν ἐποχὰς διαφθορᾶς καὶ ἐξαχρειώσεως, καὶ ἄλλα τέλος εἶναι τὰ ἀλανθαστώτερα σύμβολα τῆς λαγνείας;

Οὐδεμία ἀμφιβολία ὅτι τὰ ἐνώτια ἢ σκουλαρίκια ἐπενοήθησαν τὸ πρῶτον, ὅτε οἱ ἄνθρωποι, θάρβαρον καὶ κατακτητικὸν βίον διάγοντες, εἶχον ἀνάγκην νὰ στιγματίζωσιν ἢ νὰ θέτωσι σημεῖον τι διαρκές ἐπὶ τοῦ σώματος τῶν ἐξ ἀνθρωπίνων πλασμάτων συγκειμένων κασακτῆσεών των, ἵνα ἀποκτήσωσιν ἐπ' αὐτῶν δικαιώματα ἀρχαιοτέρας κατακτῆσεως καὶ αἰχμαλωσίας. Ὁ πρῶτος συλλαβὼν ἀγρίαν τινὰ γυναῖκα ἐν ἐρήμῳ, καὶ θέλων νὰ τρέξῃ, ἵνα συλλάβῃ καὶ αἰχμαλωτίσῃ καὶ ἄλλας, πρὸς τὴν ὑπὲρ ἑαυτοῦ ἐξασφάλισιν τῆς προτεραιότητος τῆς κατοχῆς καὶ αἰχμαλωσίας ἐτύπησε θαρδάρως καὶ ἀπανθρώπως τὸ ὠτίον, ἢ τὴν ῥίνα, ἢ τὸ χεῖλος τῆς αἰχμαλώτου ταυ, καὶ διεπέρασεν ἀπ' αὐτῶν κρίκον μετάλλινον. Συλλέξας δὲ ἀκολουθῶς πάσας τὰς αἰχμαλώτους του, καὶ θέλων νὰ ὀδηγήσῃ αὐτὰς ἀπὸ τῆς ἐρήμου εἰς τὴν σκηνὴν του, ἵνα προλάβῃ τὰς καθ' ὄδον δραπέτευσαι, ἔδесе καὶ τὰς χεῖρας καὶ τοὺς τραχήλους αὐτῶν δι' ἀλύτσεων. Οὐδεμία δὲ ἀμφιβολία, ὅτι αἱ ἀλύτσεις αὐταὶ τῶν βραχιόνων καὶ τῶν τραχήλων, καὶ οἱ κρίκοι τῶν ὠτίων, τῶν ῥινῶν καὶ τῶν χειλέων, τὸ πρῶτον ἦσαν πραγματικά, βαρεῖα καὶ χονδροειδέσταται. Ἀναλόγως δὲ τῆς ἠπιότητος τοῦ χαρακτῆρος τῶν αἰχμαλώτων γυναικῶν, ἀναλόγως τῆς κατακτῆσεως, τὴν ὁποίαν αὐταὶ βαθμηδὸν ἔκαμον εἰς τὸς καρδίας τῶν κατακτητῶν αὐτῶν, καὶ ἀναλόγως τοῦ πλοῦτου τῶν τελευταίων τούτων, τὰ τεκμήρια ταῦτα τῆς αἰχμαλωσίας ἤλλαξαν μὲν καὶ βάρος καὶ μορφήν καὶ ἀξίαν, οὐδέποτε ὅμως ἔπαυσαν νὰ ἴναι

καὶ νὰ θεωρῶνται ἀλάνθαστα τεκμήρια αἰχμαλωσίας, δουλείας καὶ βαρβαρότητος. Τοῦτο δὲ εἶναι κατὰ τοσοῦτον μᾶλλον θε-
βαιότερον, καθ' ὅσον, ὅπου ἐπικρατεῖ καὶ ἄχρι τῆς σήμερον ἡ
αἰχμαλωσία τῶν ἀνθρώπων, ἐκεῖ γίνεται καὶ μεγίστη κατὰ-
χρησις οὐ μόνον τῶν ἐνωτίων, τῶν περιδεραίων καὶ τῶν βρα-
χιονίων, ἀλλὰ καὶ αὐτῶν τῶν ἀνεξιτήλων στιγμάτων. Ἐν τῇ
Αἰθιοπία π. χ. καὶ ἐν τῇ Ἀφρικῇ, ὅπου καὶ σήμερον ἐπικρατεῖ
ὁ ἐξανδραποδισμὸς, εἶναι σχεδὸν ἀδύνατον νὰ εὔρη τις γυναῖκα,
ἢ νεάνιδα, ἢ καὶ νήπια, μὴ φέροντα ἐν τοῖς ὠτίοις, ἐν τοῖς
χείλεσιν, ἐν τοῖς τραχήλοις ἢ καὶ ἐν ταῖς βραχίονσιν αὐτῶν, τὰ
πειστήρια ταῦτα τοῦ ἐξανδραποδισμοῦ των, καὶ εἶναι λίαν σπά-
νιον νὰ εὔρη τις ἐκεῖ γυναῖκα, μὴ φέρουσαν εἰς τὰς παρσιὰς της
καὶ οὐλὰς θαθέων ἐγχαράξεων, γενομένων ἀπανθρώπως καὶ βαρ-
βάρως ὑπὸ τοῦ πρώτου αἰχμαλωτισαντος αὐτήν· οὐδεμία ἀμ-
φιβολία, ὅτι καὶ οἱ πρόσθετοι βόστρυχοι τοιαύτην τινὰ ἀρχικὴν
καταγωγὴν ἔχουσι. Τὴν δὲ ἀρχικὴν καταγωγὴν τῶν ψυμιθια-
σμάτων, τῶν στηθοδέσμων καὶ τῶν κρινολίνων συστελλόμεθα
καὶ νὰ διηγηθῶμεν.

Καὶ ὑπομονὴ ἂν ἢ ἐκ τῆς χρήσεως τούτων βλάβη περιωρί-
ζετο μόνον εἰς τὴν ὑλικὴν δαπάνην, ἢ εἰς τὴν νεκρὰν ὑπαρξίν
κεφαλαίων, τὰ ὅποια ἐδύναντο νὰ χρησιμεύσωσι πρὸς τὴν εὐ-
ζωίαν τοῦ ἀνθρώπου· ἀλλὰ τὰ πλείστα τῶν περιττῶν τούτων
συνεπιφέρουσι καὶ κωλύματα εἰς τὴν ἐλευθέραν κίνησιν τοῦ σώ-
ματος, πολλὰ δὲ βλάπτουσι καὶ τὰς λειτουργίας αὐτοῦ, καὶ
ἄλλα δηλητηριάζουσι τὸν ὀργανισμὸν καὶ μαραῖνουσιν ἢ κατα-
στρέφουσι τὸ φυσικὸν κάλλος λίαν ἐνωρίτερον καὶ καταστρε-
πτικώτερον τοῦ φυσικοῦ προορισμοῦ των.

Κυρία τις, ἔχουσα εἰς τὰς χεῖράς της βραχιόνια, ὅσον κούφια
καὶ ἐλαστικά καὶ ἂν ἦναι ταῦτα, δὲν δύναται ὁμως νὰ κινήσῃ
τὰς χεῖράς της τοσοῦτον ἐλευθέρως, ὅσον ἤθελε κινεῖ ταύτας, ἂν μὴ
ἔφερε τὰς πραγματικὰς ταύτας ἀλύσεις. Τὰ δὲ περιδεραια
καὶ τὰ λοιπὰ ἐκ τοῦ λαιμοῦ κρεμάσματα εἶναι ἀδύνατον νὰ μὴ
ἐπιφέρωσι κώλυμά τι εἴτε κατὰ τὴν ἀναπνοὴν εἴτε κατὰ τὴν
κατάπωσιν. Πλείστων δὲ κυριῶν οἱ λωβοὶ τῶν ὠτίων εἶναι
διχοτομημένοι, ἕνεκα τῆς χρήσεως τῶν ἐνωτίων, ὡσπερ τὰ ὠτία
τῶν προβάτων, καὶ ἄλλων τινῶν ἀλόγων ζώων· καὶ κατὰ τοῦ-
το μία μόνη ὑπάρχει μεταξύ τῶν ἀλόγων καὶ τῶν λογικῶν
ζώων διαφορὰ ἢ ἐξῆς, ὅτι δηλαδὴ τῶν μὲν ἀλόγων ζώων δι-
χοτομεῖ τις βιαίως καὶ καταναγκαστικῶς τὰ ὠτία, ἵνα ἀναγνο-

ρίζῃ τὴν ἐπὶ τῶν ζώων τούτων κατοχὴν καὶ κυριότητά του·
τὰ δὲ λογικὰ ζῶα διατρυποῦσιν ἢ καὶ διχοτομοῦσι τὰ ὠτία
των, ἵνα κρεμάσωσιν ἐπ' αὐτῶν τοὺς στολισμούς των, καὶ ἐπι-
δείξωσι τὴν ἀλογωτέραν καὶ αὐτῶν τῶν ἀλόγων ζώων ματαιώ-
τητά των.

Τὸ δὲ στηθοδέσμων εἶναι αὐτόχρομα σταύρωσις ἢ στραγ-
γαλισμὸς, τὰ ὅποια ὁ μάταιος ἄνθρωπος ἐκουσίως καὶ ἄνευ τῆς
ἐλαχίστης ἀνάγκης θέτει εἰς ἑαυτὸν, κατὰ μὲν τὸ φαινόμε-
νον, πρὸς στολισμὸν· ἀλλὰ κυρίως, ἵνα πιέξῃ τὴν ἀναπνοὴν,
ἵνα προκαλῇ ἐπικινδυνωδεστάτας συμφορήσεις καὶ στάσεις αἰ-
ματος εἰς διάφορα οὐσιωδέστατα σπλάγγχνα, καὶ ἵνα μαραῖνῃ
καὶ βαθμηδὸν καταστρέφῃ τὸ μέρος ἐκεῖνο τοῦ ἀνθρωπίνου σώμα-
τος, τὸ ὅποῖον ἡ Θεῖα πρόνοια εἰς μὲν τὰ ἄλογα ζῶα, ἵνα προφυ-
λάξῃ ἀπὸ πάσης πιέσεως, ἔθεσεν ἐντὸς πέντε ἰσχυρωτάτων προπυρ-
γίων, τῶν σκελῶν καὶ τῆς οὐρᾶς καὶ ὑπὸ τὴν σκέπην μάλιστα αὐ-
τῶν· εἰς δὲ τὸν λογικὸν ἄνθρωπον ἔθεσε μὲν εἰς ἀπροφύλακτον μέ-
ρος, ἀλλὰ παρ' αὐτῷ ἔθεσε δύο ἰσχυρωτάτους βραχιόνιας, ἵν' ἀπο-
μακρύνῃ δι' αὐτῶν τυχὸν ἐξῶθεν προερχομένην πίεσιν ἢ
ἐνόχλησιν ἢ βλάβην. Τὸ τοιοῦτον λοιπὸν ὄργανον, ὑπὲρ τῆς ἀνε-
νοχλήτου ὑπάρξεως τοῦ ὑποίου παρὰ τοῖς ἀλόγοις ζώοις ἡ Θεῖα
πρόνοια ἔλαβε τοσαύτην πρόνοιαν, ὁ λογικὸς ἄνθρωπος ἐπενόησε,
πρὸς καλλωπισμὸν τοῦ δῆθεν σατανικὴν τινα στραγγάλην ἢ
ποδοκάκην, ἵνα πιέξῃ αἰωνίως αὐτὸ καὶ ἐπὶ τέλους καταστρέ-
φῃ καὶ καταστήσῃ ἄχρηστον εἰς τὸν προορισμὸν του.

Τί δὲ νὰ εἴπῃ τις καὶ περὶ τῶν ψυμιθιασμάτων, δι' ὧν τινες
κυρίαι πασαλείφουσι τὸ πρόσωπόν των, ἵνα καλλωπίσωσι δῆθεν
αὐτό; Ἄπαντα τὰ ψυμιθιάσματα σύγκεινται ἢ ἐκ σκευασίων
μολύβδου ἢ ἐκ σκευασίων ὑδραργύρου. Τὰ μέταλλα δὲ ταῦτα
ὅσον πολύτιμα εἶναι ὡς φάρμακα, εἰσερχόμενα εἰς τὸν ὀργανι-
σμὸν, ὅταν καὶ ὅπως πρέπει, τόσον ὀλέθρια καὶ καταστρεπτικὰ
γίνονται, ὅταν καὶ εἰσερχονται εἰς αὐτὸν ἄνευ μέτρου καὶ μάλιστα διὰ
τῆς ἀπορρόφησεως· τότε καθίστανται αὐτόχρομα δηλητήρια, βλά-
πτοντα οὐσιωδέστατα τὴν ὑγείαν, μαραῖνοντα προῶως τὸ φυ-
σικὸν κάλλος, καὶ καταστρέφοντα ἐπὶ τέλους καὶ αὐτὴν τὴν
ὑπαρξίν, καὶ διὰ τοῦ φρικωδεστέρου μάλιστα τῶν θανάτων.

Καὶ ἡ μὲν ἀπορρόφησις τοῦ μολύβδου, διαρκῶς γιγνομένη,
διαταράττει τὴν πέψιν, ἀλλοιοῖ τὴν φυσικὴν εὐχροίαν, προκαλεῖ
τὴν πτώσιν τῶν τριχῶν τῆς κεφαλῆς, τῶν βλεφάρων καὶ τῶν
ὀφθῶν, μελανίζει τοὺς ὀδόντας, καθιστᾷ δυσώδη τὴν ἀναπνοὴν,

καὶ ριτιδιῶδες τὸ δέρμα, ἐπὶ τέλους προξενεῖ τὸν λεγόμενον κωλικὸν πόνον τῶν ζωγράφων, καὶ δι' αὐτοῦ τὸν θάνατον μὲ τὸν φρικωδέστερον μάλιστα τρόπον σύνθητες καὶ ἀναπόσπαστον σύμπτωμα τοῦ νοσήματος τούτου εἶναι δριμύτατοι κωλικοὶ λεγόμενοι πόνοι κατ' ἐξοχὴν μὲν εἰς τὴν ἥπατικὴν χώραν, ἐν γένει δὲ καὶ καθ' ὅλην τὴν κάτω κοιλίαν ὀδυνηρόταται ναυτιάσεις, συνοδευόμεναι ἐνίοτε καὶ ὑπὸ ἐμέτων, καὶ σκληρότατοι τεινεσμοί, σπανιώτερον συνοδευόμενοι ὑπὸ ἀποπατήσεων. Καὶ ταῦτα μὲν εἰσι τὰ ἀποτελέσματα τῆς χρήσεως ἐνὸς εἶδους φκιασιδίου.

Τὰ δὲ ἀποτελέσματα τῆς χρήσεως τοῦ ἐτέρου εἶναι ἔτι φρικωδέστερα. Ἡ ἀπορρόφησης τοῦ ὑδραργύρου, πλὴν πολλῶν ἐκ τῶν μνημονευθέντων συμπτωμάτων, προξενεῖ πρὸς τούτοις δυσωδέστατον πτυελισμόν καὶ μισαρωτάτην ἀποφορὰν τῆς ἐκπνοῆς, καὶ ἰδίως τῆς ἐκ τοῦ στόματος προερχομένης οἴδημα ἀλγεινότερον τῶν οὐλῶν· πόρους δριμυτάτους τῶν ὀδόντων, τερηδονισμόν (κουφάλιασμα) αὐτῶν, καὶ κατὰ μικρὸν γιγνομένην συντριψιν, καὶ ἐπὶ τέλους νέκρωσιν καὶ ἀπόπτωσιν αὐτῶν. Πρὶν δὲ συντριβῶσι καὶ ἀποπέσωσιν οἱ ὀδόντες, ὁμοιάζουσι νεκρὰ καὶ δυσωδέστατα ὄσάρια, οἷωνεὶ προσωρινῶς προσκεκολλημένα εἰς τὰ οὐλα· μικρὸν δὲ κατὰ μικρὸν ἐπέρχεται εἶδος τι μαρασμοῦ καὶ συντίξεως τοῦ ὄργανισμοῦ· τὸ μὲν σῶμα χάνει πᾶσαν αὐτοῦ τὴν εὐρωστίαν, τὸ δὲ δέρμα πᾶσαν τὴν εὐχροίαν. καὶ ὁμοιάζει ἀσκόν, ἔχοντα ἐντὸς αὐτοῦ τὰ σπλάγχνα καὶ τὰ ὄσᾶ. Ἐπὶ τέλους ἐπέρχονται δριμύτατοι πόνοι, καὶ ὁ δηλητηριασθεὶς ἕνεκα χρονίας ἀπορρόφησης τοῦ ὑδραργύρου ἀπόλλυται κακῆν κακῶς ἐν τῷ μέσῳ σπαραξικαρδίῳ ἀλγειδόνων οἰκτρωτάτης συντίξεως καὶ δυσωδεστάτης ἀποφορᾶς.

Καὶ ταῦτα μὲν εἶναι τὰ ἀποτελέσματα τῆς χρήσεως τῶν ψυμιθιασμάτων, καὶ ἐν τούτοις εὐρίσκονται ἄνθρωποι, λεγόμενοι λογικοὶ, οἵτινες καταβάλλουσιν οὐκ ὀλίγην δαπάνην καὶ πολλοὺς κόπους, ἵνα τὰ μεταχειρισθῶσι πρὸς καλλωπισμὸν τῶν!! εὐρίσκονται δὲ καὶ ἄλλοι, λεγόμενοι λογικώτεροι, οἵτινες θαυμάζουσι τοὺς ψυμιθιασμένους διὰ τε τὸν πλοῦτόν των, διὰ τὴν ὑπομονὴν των καὶ διὰ τὸν τοιοῦτον καλλωπισμὸν των. Πιθανὸν δὲ νὰ εὐρίσκωνται καὶ ἄλλοι, οἵτινες ἅπαντα ταῦτα ἀποδίδουσιν εἰς τὸν πολιτισμὸν· ἀλλ' ὦ θεῖα καὶ ἱερά λογική! ἐὰν τοιαύτην ἐξήγησιν δίδουσι διὰ σοῦ εἰς τὸν πολιτισμὸν οἱ πεπρωκισμένοι μὲ λογικὴν ἄνθρωποι, κάλλιον ἦτο οὔτε σὺ μὲν νὰ

ἐθεωρήσω ὡς τὸ πολυτιμότερον προσὸν τῆς ἀνθρωπίνου φύσεως, τὸ διακρίνον αὐτὴν ἀπὸ τὴν φύσιν τῶν ἀλόγων ζώων, οὔτε τὸν τοιοῦτον πολιτισμὸν νὰ ἐθεωροῦσαν οἱ ἄνθρωποι ὡς τὸ ἄκρον ἄωτον τῆς εὐδαιμονίας των. Τοιαύτη λογικὴ καὶ τοιοῦτος πολιτισμὸς ἤρμοζε μᾶλλον εἰς τὰ θηρία ἐκεῖνα, τὰ ὅποια, μὴ ἀρκοῦμενα νὰ κορέννυσιν τὴν ἀδδθηραγίαν των μὲ τὴν κατασπάραξιν τῶν ἄλλων ζώων, κατασπαράττουσιν ἐνίοτε καὶ τὰ ἴδια αὐτῶν νεογνὰ ἢ καὶ τὰς ἰδίας αὐτῶν σάρκας. Εἰς δὲ τὸν ἄνθρωπον, ὅστις ἐπλάσθη κατ' εἰκόνα Θεοῦ καὶ καθ' ὁμοίωσιν, ἤρμοζεν ἄλλη λογικὴ καὶ ἄλλος πολιτισμὸς· ἀλλ' ὄχι εἶναι βλασφημία νὰ ὑποθέσωμεν, ὅτι διὰ τῆς λογικῆς ὠδηγήθη ὁ ἄνθρωπος εἰς τὴν χρῆσιν τῶν τοιούτων καλλωπισμῶν, τῶν φρεβλωνόντων τὸ σῶμά του καὶ διαφθειρόντων τὸν ὄργανισμόν του· εἶναι ὄνειδος νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι ὁ πολιτισμὸς ἀπαιτεῖ τοιαύτας δαπάνας καὶ τσαύτας θυσίας παρὰ τοῦ ἀνθρώπου· τοῦναντίον μάλιστα ἢ μὲν λογικὴ ἐπιβάλλει ὡς καθῆκον τὴν διατήρησιν τῆς ὑγείας, τὴν ἀκεραιότητα τοῦ σώματος, τὴν ἀκώλυτον ἐνέργειαν τῶν λειτουργιῶν, καὶ τὴν διάδοσιν τοῦ γένους, ὁ δὲ ἀληθὴς πολιτισμὸς, πανταχοῦ καὶ πάντοτε ἐπιβάλλει ὡς καθῆκον τὴν καλῶς ἐννοουμένην οἰκονομίαν. Μόνον δὲ ὁ παραλογισμὸς καὶ μόνῃ ἢ βαρβαρότης καθιέρωσαν ὡς στολισμούς τοῦ ἀνθρώπου τὰ ἐνώτια, τὰ περιδέραια, τὰ βραχιόνια, καὶ τὰ ὀλέθρια ψυμιθιασμάτα· καὶ μόνος ὁ ἀληθὴς πολιτισμὸς θὰ καθιέρωσῃ ὅσον οὕτω τὸν ἀληθῆ καὶ πρέποντα εἰς ἕκαστον ἀνθρώπινον πλάσμα στολισμὸν.

Ὁ μὲν ἀληθὴς λοιπὸν καὶ πρέπων ἐκάστῳ ἀνθρώπῳ στολισμὸς εἶναι ἡ ἀκεραιότης τοῦ σώματος καὶ τοῦ χαρακτῆρος αὐτοῦ, ἡ διατήρησις τῆς ὑγείας καὶ τῆς ζωῆς, ἢ κατὰ τοὺς νόμους τῆς φύσεως καὶ τῆς θρησκείας ἐκάστου διάδοσις τοῦ γένους καὶ ἢ κατὰ τὸ ἀνθρωπίνως δυνατὸν ἀνάπτυξις τῶν τε νοερῶν καὶ τῶν φυσικῶν δυνάμεων, ἵνα δι' αὐτῶν ὁ ἄνθρωπος ζῆ οὐχὶ ὡς κτῆνος, ἀλλ' ὡς τὸ ὑπέρτατον τῶν ἐν τῇ γῆ πλασμάτων ἢ ὡς αὐτὸς μόνος πλασθεὶς ἐν τῇ γῆ κατ' εἰκόνα Θεοῦ καὶ καθ' ὁμοίωσιν· ὁ δὲ ἀληθὴς πολιτισμὸς συνίσταται εἰς τὸ νὰ δύναται τις νὰ ἐπαρκῆ εἰς ἕκαστον τοῦτων ὅσον ἐνεστιν ἐντελέστερον καὶ ἐπιτυχέστερον, καὶ δι' ὅσον ἐνεστιν ὀλιγωτέρας δαπάνης κόπου χρόνου ἢ καὶ παντὸς οἴου δή ποτε χρήματος· ὁ πολιτισμὸς ἄρα δὲν συνίσταται εἰς τὴν σπατάλην, ἀλλ' εἰς τὴν καλῶς ἐννοουμένην οἰκονομίαν. Πᾶν δὲ ὅ,τι μακρύνεται τοῦ σκοποῦ τούτου, ἀντίκειται κατ' ἀντικρυς εἰς τὸν ἀληθῆ καὶ πρέ-

πόντα στολισμόν, αντίκειται εις τὴν λογικὴν, ἀντίκειται καὶ εἰς τὸν ἀληθῆ πολιτισμόν.

Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές ὅτι παρ' ἐκάστῳ ἀνθρώπῳ ὑπάρχουσι καὶ ἰδιαιτέραι ἀνάγκαι, ἰδιαιτέραι συνήθειαι, καὶ ἰδιαιτέροις τρόποις τοῦ σκέπτεσθαι, ὥστε ὅ,τι εἰς τὸν ἕνα θεωρεῖται περιττόν, εἰς τὸν ἕτερον ἐνδέχεται νὰ ἦναι ἀναγκαῖον καὶ ἀναπόφευκτον· ὅ,τι εἰς τὸν ἕνα εἶναι ἐπιβλαβές, εἰς τὸν ἕτερον γίνεται ὠφελιμώτατον. Τούτου ἕνεκα εἰδικὸς μὲν ὁρισμὸς τῆς πολυτελείας δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ὑπάρξῃ. Δὲν δύναται τις π. χ. νὰ ἐλέγξῃ ἐπὶ πολυτελείᾳ τὸν ἔχοντα τοὺς τρόπους καὶ ζῶντα ἐκ τοῦ περισσεύματός του, ἂν μὴ περιορίσῃ τὰς δαπάνας του εἰς βαθμὸν ἴσον τοῦ ἐργαζομένου ἢ ἀποζῆ· ἀλλὰ καὶ δὲν ἐπιτρέπεται οὔτε ὑπὸ τῆς λογικῆς οὔτε ὑπὸ τοῦ πολιτισμοῦ οὔτε ὑπ' αὐτοῦ τοῦ τε ἀτομικοῦ καὶ κοινωνικοῦ συμφέροντος ὁ ἔχων τοὺς τρόπους, νὰ δαπανᾷ εἰς πράγματα γελοῖα καὶ εἰς πράγματα βλάπτοντα εἴτε αὐτόν, ὡς ἄτομον, εἴτε τὸ σύνολον τῆς κοινωνίας. Ὁ μεγαλύτερος πλοῦτος ἐκάστου ἀνθρώπου, ἔλεγέ ποτε φιλόσοφος τις, εἶναι ἡ καλῶς ἐννοουμένη *οἰκονομία*· ἀνευ αὐτῆς πᾶν ὅ,τι ἤθελεν ἀποκτήσει τις εἴτε πλούτου, εἴτε δόξης, εἴτε υἰείας, εἴτε εὐζωίας, εἴτε πάσης οἴας δὴ ποτε ὀλιγιότητος, εἶναι μάταιον, ὅταν δὲν γινώσκῃ τις νὰ οἰκονομῇ π. χ. τοῦ χρόνου του, ὅστις εἶναι πολυτιμότερος παντὸς οἴου δὴ ποτε χρήματος, ὅταν δὲν γινώσκῃ νὰ οἰκονομῇ τὴν υἰείαν του, καὶ ὅταν δὲν γινώσκῃ νὰ οἰκονομῇ τὰς τε φυσικὰς καὶ τὰς ἐκ τύχης ἢ ἐξ ἱκανότητος προσκτηθείσας δυνάμεις του.

Ὁ ἀνθρώπος, ἐὰν θέλῃ οὐχὶ μόνον νὰ λέγηται, ἀλλὰ καὶ πράγματι νὰ ἦναι λογικός, πρέπει νὰ ῥυθμίσῃ πάσας τὰς πράξεις του σύμφωνα μετὰ τὴν λογικὴν· δι' αὐτῆς δὲ πρέπει νὰ ἀνεύρῃ καὶ σταθμίσῃ καλῶς καὶ νὰ διευκρινίσῃ σαφέστατα τὰ ἀναγκαῖα ἀπὸ τῶν περιττῶν. Καὶ πᾶν μὲν τὸ ἀναγκαῖον εἴτε εἰς τὴν διατήρησιν τῆς υἰείας καὶ τῆς ζωῆς του, εἴτε εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν τε ἠθικῶν καὶ τῶν φυσικῶν του δυνάμεων εἴτε εἰς τὴν εὐημερίαν τῆς πατρίδος καὶ τῆς κοινωνίας, ἐν αἷς ζῆ, εἴτε πρὸς τούτοις καὶ εἰς αὐτὴν τὴν εὐζωίαν (*aisence* ἢ *comfortable*) πρέπει νὰ ἐπιδιώκῃ ὡς λογικὸν ὄν. Πᾶν δὲ τὸ περιττόν πρέπει ν' ἀποφεύγῃ ὡς φριχτόν μάταιον καὶ ἐπιβλαβές. Ἄς μὴ ἀπαχθῶ δὲ ὁ λογικός ἀνθρώπος νὰ ῥίπτῃ ἐνότιο ἐταστικὸν βλέμμα καὶ εἰς τὰ περὶ αὐτοῦ ἄλογα ζῶα καὶ νὰ ἐξετάζῃ τοὺς ἐνοστικῶς νό-

μους, τοὺς ὑπὸ τῆς φύσεως ὑπαγορευθέντας, καθ' οὓς ταῦτα διάγουσι καὶ ζῶσι. Τί ἤθελεν ὠφελῆσαι π. χ. τὰ χερσαῖα ζῶα τὸ θαλάσσιον ὕδωρ; ἀλλ' ὅμως τὸ ὕδωρ εἶναι στοιχεῖον ἀναπόφευκτον διὰ τὴν ὑπαρξιν τῶν ἰχθύων· ἢ τί ἤθελεν ὠφελῆσαι τοὺς ἰχθεῖς ὁ ἀτμοσφαιρικός ἀήρ; ἀλλ' ὅμως ὁ ἀτμοσφαιρικός ἀήρ εἶναι στοιχεῖον ἀναπόφευκτον διὰ τὴν ὑπαρξιν τῶν ἐπὶ τῆς γῆς ζῶων.

Καθὼς λοιπὸν τὰ ἄλογα χερσαῖα ζῶα δὲν ζητοῦσιν, ἀλλὰ μάλιστα καὶ ἀποφεύγουσι, τὸ θαλάσσιον ὕδωρ, καθὼς οἱ ἀλογώτεροι τούτων ἰχθεῖς δὲν ζητοῦσιν, ἀλλὰ μάλιστα καὶ ἀποφεύγουσι, τὸν ἀτμοσφαιρικὸν ἀέρα, οὕτω καὶ ὁ λογικός ἀνθρώπος δὲν πρέπει νὰ ζητῇ εἰμὴ μόνον τὰ ἀναγκαῖα καὶ ἐφικτά· ὁ δὲ δημιουργὸς τοῦ παντὸς ὅπου ἠδούκησε νὰ ὑπάρξωσιν ὄντα, ἐκεῖ ἡ πέριξ αὐτῶν ἐδημιούργησε καὶ τὰ πρὸς τὴν ὑπαρξιν καὶ διατήρησιν αὐτῶν ἐπιτήδεια καὶ ἀναγκαῖα, καὶ εἶναι ἀδύνατον νὰ ὑπάρξῃ ὄν τι ἐν τῇ φύσει, χωρὶς νὰ ἔχῃ ἐν ἑαυτῷ ἢ πέριξ αὐτοῦ καὶ τὰ πρὸς συντήρησιν αὐτοῦ ἀναγκαῖα. Ἐὰν δὲ θελήσῃ τις καὶ δυνηθῇ νὰ μετατοπίσῃ εἴτε τὰ ὄντα ἀπὸ τῆς φυσικῆς τῶν ὑπάρξεως εἴτε τ' ἀναγκαῖα πρὸς τὴν αὐτῶν ὑπαρξιν, ἤθελε συμβῆ ἀπαράλλακτόν τι, ὅπερ θὰ συνέβαιεν ἐὰν ἤθελε θελήσῃ τις καὶ ἐδύνατο ἅπαντα μὲν τὰ χερσαῖα ζῶα νὰ ῥίψῃ εἰς τὴν θάλασσαν, ἅπασαν δὲ τὴν θάλασσαν νὰ μεταφέρῃ εἰς τὴν ξηράν· τουτέστιν ἤθελε συμβῆ γενικὴ καταστροφὴ τοῦ παντός.

Τὸν νόμον δὲ τοῦτον τῆς φύσεως, τὸν διέποντα ἅπαντα τὰ τε ἔμψυχα καὶ τὰ ἄψυχα ὄντα, τὰ τε λογικὰ καὶ τὰ ἄλογα ζῶα, φυλάττει ἄρα γε ὡς πρὸς τὰς ὀρέξεις καὶ ἐπιθυμίας του καὶ ὁ λογικώτερος πάντων τῶν ζῶων, καὶ ὁ ὑπέρτερος πάντων τῶν ἐν τῇ γῇ ὄντων ἀνθρώπος; Πολλοῦ γε καὶ δεῖ φύεται που τῆς γῆς κακάον ἢ ἀνάγας, ἐπιτήδεια νὰ διαθρέψωσιν ἢ νὰ καταφύξωσι τοὺς ἐν τῇ γῇ ἐκεῖνη γεννηθέντας καὶ ἀνατραφέντας κατοίκους· ἀμέσως τὰ μεταφέρῃ καὶ ὁ εἰς ἕτεραν γῆν γεννηθείς καὶ ἀνατραφεὶς ἀνθρώπος, ἵνα κορέσῃ δι' αὐτῶν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὰς ματαίας ὀρέξεις καὶ ἐπιθυμίας του, ὡς νὰ μὴ προϋνόησεν ἡ φύσις νὰ δημιουργήσῃ παρ' αὐτῷ ἕτερα ἠρεπτικώτερα ἢ ψυκτικώτερα ἢ καταλληλότερα ἐν γένει προϊόντα. Ἀνακαλύπτεται που τῆς γῆς χόρτον τι, καλούμενον νικωτιανὴ (καπνός) κύριος οἶδε διὰ ποίας ἀνάγκης τῶν ἐν τῇ γῇ ταύτῃ ζῶων ἢ ἀνθρώπων· ἀμέσως ὁ πάσης σχεδὸν γῆς ἀνθρώπος μεταφτυεύει

ἢ μεταφέρει τὸ χόρτον τοῦτο, ἀναδέχεται ἄνευ τινὸς ἀνάγκης καὶ οὐκ ὀλίγας δυσχερείας, δαπανᾷ καιρὸν καὶ χρήματα, ἵνα μετασχηματίσῃ ἢ τοὺς ῥύθωνάς του εἰς ἀκάθαρτον ἀποθήκην τοῦ χόρτου τούτου, ἢ τὸ στόμα του εἰς ἀληθὲς καπνοδοχεῖον· συλλαμβάνονται ἐν τῇ ἐρήμῳ ἄγριοι ἄνθρωποι, ἔχοντες ὡς ὄπλα ἀκραιούς τοὺς ὄνυχάς των, ἀμέσως καὶ οἱ ἡμερεῖ ἀνθρωποὶ διὰ τὴν δειξίωσιν φαίνεται, ὅτι συμμετέχουσιν ἀγριότητος, καταδικάζουσι σχεδὸν εἰς παντελεῖ ἀχρηστία ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τοὺς δύο ὠτίτας δακτύλους τῶν χειρῶν των, καὶ ἀφίνοσι τοὺς ὄνυχας αὐτῶν πάντῃ ἀκραιούς. Ἐπινοεῖται ποὺ τῆς γῆς ὑπὸ τῆς ἀνάγκης ἢ ἐνίοτε καὶ ἐκ τύχης, οὐχὶ δὲ σπανίως καὶ ἕνεκα ἀσέμνου ἢ ἀνθήκου αἰτίας, τρόπος τις τοῦ καλύπτειν τὴν κεφαλὴν ἢ τοῦ ἐνδύειν τὸ σῶμα, γίνεται καὶ παρ' ἄλλοις τισὶ νεωτερίζουσι γνωστὸς ὁ τρόπος οὗτος; καὶ ἀμέσως ἀπὸ περᾶτων ἕως περᾶτων τῆς οἰκουμένης ἅπαντες σχεδὸν σπεύδουσι, καταβάλλουσι μυρίας προσπαθείας, δαπανῶσιν ἅπειρα χρήματα, γίνονται ἐνίοτε ὑποχέριοι καὶ ἀληθεῖς δούλοι τῆς φαντασιώδους ταύτης ἀνάγκης, ἵνα συμμορφωθῶσι μὲ τὸν συρμὸν (μόδον), χωρὶς νὰ συλλογισθῶσιν, ἂν τὸ κάλυμμα τοῦτο τῆς κεφαλῆς ἢ ὁ τρόπος τοῦ ἐνδύεσθαι, ἐκπληροῖ σκοπὸν τινα, θεραπεύῃ ἀνάγκην, ἢ εἶναι ἀνάλογα τῶν ἄχρι τοῦδε ἕξεων τῶν ἀνθρώπων ἢ τῶν ἀπαιτήσεων τοῦ πολιτισμοῦ, ἢ τῶν ἐκ τοῦ τόπου ἐνδείξεων. Μεταβάλλεται ποὺ ὁ συρμὸς οὗτος ἐνίοτε μὲν ἐξ ἀνάγκης, ἄλλοτε δὲ καὶ ἐκ τύχης, ὅτε μὲν ἐπὶ τὸ σκοπιμώτερον ὅτε δὲ ἐπὶ τὸ ἀσκοπώτερον, καὶ οὐχὶ σπανίως ἐπὶ τὸ ἀλογώτερον καὶ γελοιωδέστερον; καὶ ἀμέσως ἅπαντες σχεδὸν, οἱ μὴ ὀρθῶς κρίνοντες, σπεύδουσι νὰ συμμορφωθῶσι μὲ τὸν συρμὸν, φοβούμενοι μὴ φανῶσιν, ὅτι δὲν συμβαδίζουσι μὲ τὸν πολιτισμὸν ὡς νὰ ἦναι ποτὲ δυνατόν νὰ ὑπάρξῃ ἀληθὲς πολιτισμὸς ἄνευ λογικῆς, ἢ ὡς νὰ ἐπιτρέπηται εἰς τὸν λογικὸν ἄνθρωπον νὰ καθίσταται ἐνίοτε καὶ τῶν ἀλόγων ζῶων ἀλογώτερος.

Ἐξ ὧν δὲ ἡμεῖς γινώσκομεν οὐδέποτε ἀνέγνωμεν ἢ ἠκούσαμεν ἢ εἶδομεν, ὅτι ἀλογόν τι ζῶον ἐζήτησέ ποτε νὰ στρεβλώσῃ τὰ μέλη του, ἵνα φανῇ ὠραιότερον, ἢ ἵνα συμβαδίσῃ μὲ τὸν πολιτισμὸν· ἀλλ' ὅμως ὑπάρχουσιν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ λογικοὶ λεγόμενοι ἄνθρωποι, οἵτινες ἐπὶ μὲν τῆς κεφαλῆς των θέτουσιν ἀληθὲς τι φορτίον, τὸ λεγόμενον σαρίκι ἢ καλπάκι,

τοὺς δὲ πόδας των θέτουσιν εἰς ἀληθῆ στραγγάλην, περίξ δὲ τοῦ σώματός των θέτουσι σφυκτώτατον βρόχον, οἱ μὲν ἵνα κάμωσιν ἐπίδειξιν τοῦ μεγαλείου των· καὶ ἄλλοι, ἵνα σχηματίσωσι μικρὸν ποδαράκι ἢ λεπτὴν μέσην· ὑπάρχουσιν δὲ καὶ ἄλλοι, οἵτινες πρὸς οὐδὲν λογιζόμενοι τὰς ἐκ τοῦ κλίματος καὶ τῶν ἕξεων καὶ τῆς ἡλικίας καὶ τῆς ἀνατροφῆς ἀνάγκας, προσπαθοῦσι νὰ συμμορφωθῶσι μὲ τὸν συρμὸν καὶ μὲ βλάβην τῆς ὑγείας των καὶ μὲ κίνδυνον τῆς ζωῆς των. Ἀσκεπεῖς ἔχουσι τὰς ὠλένας αἱ τῆς διακεκαυμένης ζώνης γυναῖκες; ἀσκεπεῖς πρέπει νὰ ἔχωσιν αὐτὰς ἐν τοῖς χοροῖς τοῦλάχιστον καὶ ἐν ταῖς συναναστροφαῖς καὶ ἐν τοῖς θεάτροις καὶ αἱ τῶν καταψύχρων κλιμάτων γυναῖκες, ὅταν ὑπάρχῃ συρμὸς πρὸς τοῦτο· γούνας φοροῦσιν οἱ τῶν καταψύχρων κλιμάτων ἄνθρωποι; γούνα πρέπει νὰ φορέσωσι καὶ οἱ τῶν μεσημβρινῶν· βουρνούζιον φοροῦσιν οἱ τῆς Αἰθιοπίας καὶ τῆς Αἰθιοπίας κάτοικοι; βουρνούζιον πρέπει νὰ φορέσωσι καὶ οἱ τῶν ὑπερβορείων κλιμάτων· ἄλλως προσκρούουσιν εἰς τὴν ἐθιμοταξίαν, φαίνονται βάρβαροι, καὶ ὀπαδοὶ τοῦ ἀπολυτισμοῦ ὡς νὰ μὴ ἐνεδείκνυν ἢ φύσις τὰ ἀναγκαιοῦντα εἰς ἕκαστον ζῶον καὶ εἰς ἕκαστον κλίματος ἄνθρωπον· ἢ ὡς νὰ ἐπεθύμει ποτὲ ἢ μὲν ἄρκτος τῶν ὑπερβορίων κλιμάτων ν' ἀποδύθῃ τοῦ παχυερίου δέρματός της· ὁ δὲ κατάγυμνος κροκόδειλος, νὰ ἐνδύθῃ μηλόγουναν ἢ σαμουρόνουναν ἢ ἀρκουδόγουναν· ἢ ὡς νὰ ἦτο ποτε δυνατόν νὰ ἐπιθυμήσῃ ἢ πλατύπους καὶ πεδινὴ κάμηλος ν' ἀποκτήσῃ τὸ μικρὸν ποδαράκι τῆς ὀρεινῆς δορκάδος· ἢ αὕτη, ν' ἀποκτήσῃ τὴν καμπούραν τῆς καμήλου. Ὁμοίαν δὲ ταύτης καμπούραν, περιττὸν δὲν εἶναι ἴσως νὰ εἴπωμεν, ὅτι ἐπεθύμου μὲ· χοὶ πρὸ ὀλίγου ν' ἀποκτήσωσιν οἱ τινες λογικοὶ λεγόμενοι ἄνθρωποι, ἐξαρτῶντες ἀπὸ τὰ ὀπίσθια τοῦ σώματός των προσκεφάλαια. Ἢδὴ δὲ ἀντεκατέστησαν τὴν καμπούραν ταύτην τῆς καμήλου μὲ τὴν κρινολίαν.

Εἶναι μὲν ἀληθὲς, ὅτι ὁ ἄνθρωπος ὡς κατ' εἰκόνα Θεοῦ καὶ καθ' ὁμοίωσιν πλασθεὶς, ὡς δεσπόζων ἐφ' ὅλων τῶν ἐν τῇ γῆ ὄντων, δύναται, ὀρμώμενος ἀπὸ τὰς τυφλὰς ὀρέξεις καὶ ματαιίας ἐπιθυμίας του, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν ἀπὸ τὰς φαντασιοπληξίας του, νὰ μεταχειρισθῇ πάντα τὰ ἐν τῇ γῆ ὄντα κατὰ τὸ δοκοῦν. Ἀλλ' ὑπάρχουσιν νόμοι τινὲς τῆς φύσεως, τοὺς ὁποίους δὲν δύναται νὰ παραβῇ οὔτε αὐτὸς ὁ δημιουργὸς τοῦ παντός, πολὺ δὲ ὀλιγώτερον δύναται νὰ παραβῇ τούτους ἀτιμερητὶ ὁ δημιουργηθεὶς ὑπ' αὐτοῦ ἄνθρωπος, ὁ ἐκ γῆς πλασθεὶς καὶ εἰς γῆν προωρισμένος ὢν ν' ἀπέλθῃ.

Δὲν δύναται π. χ. ὁ πλούσιος, μόνον διότι εἶναι πλούσιος καὶ διότι ἔχει πολλὰ χρήματα, νὰ καταβροχθήσῃ συνάμα καὶ κατὰ κόρον πᾶν ὅ,τι ἡ λαιμαργία του ἤθελε τὸν ἀναγκάσει νὰ ἐπιθυμήσῃ, διότι τότε ἡ τρώγων ἀμέσως θὰ ἐμεῖ, ἢ θὰ σκᾶσῃ ὡς ἄσκιος, ὑπερπληρούμενος ἀνέμου. Δὲν δύναται ἐπίσης ὁ κρασοπώλης, μόνον διότι ἔχει πολὺ κρασί, νὰ βροίσῃ διὰ μιᾶς ὅσον οἶνον ἤθελε τὸν ἐρεθίσῃ ἡ βουλιμία του νὰ ἐπιθυμήσῃ, διότι τότε ἡ πίνων ἀμέσως θὰ ἐμεῖ, ἢ θ' ἀποκτηνωθῇ καὶ θὰ κατασταθῇ βυπαρώτερος καὶ κτηνωδέστερος καὶ αὐτῶν τῶν χοίρων, ἡ μάλιστα, ἐὰν παραταθῇ ἡ ὑπέμετρος οἰνοποσία, θὰ πάθῃ τι χεῖρον ὄλων τούτων σμικρὸν κατὰ σμικρὸν θ' ἀπολέσῃ τὴν γεῦσιν καὶ τὴν ὄρεξιν, θὰ πάσῃ τρομερὰς ναυτιάσεις καὶ ἐμέσεις κατὰ πᾶσαν πρωίαν, θ' ἀρχίσῃ νὰ τρέμῃ, καὶ δὲν θὰ δύναται οὐχὶ μόνον τοῦ λογικοῦ του νὰ κάμῃ χρῆσιν, ἀλλ' οὔτε καὶ αὐτῶν τῶν χειρῶν του· θὰ πάθῃ ἀμαύρωσιν, καὶ παντελῆ ἀνικανότητα πρὸς ἐκπλήρωσιν πάσης ἐργασίας. Δὲν δύναται ὡσαύτως ὁ χορευτὴς καὶ ὁ αὐλητὴς νὰ χορεύωσι καὶ ν' αὐλῶσι δι' ὅλης τῆς ἡμέρας, διότι τότε θ' ἀποθάνωσι τῆς πείνης. Δὲν δύναται ὁμοίως ὁ ὠραῖος καὶ πολλὰς ἐν τῷ χαρμίσῳ του ἔχων γυναῖκας ὀθωμανὸς ν' ἀσελγαίνῃ κατὰ κόρον, διότι τότε καὶ τάχιστα θ' ἀποκτηνωθῇ κατὰ τὴν διάνοιαν, καὶ τάχιστα θὰ μαρανθῇ τὸ φυσικὸν κάλλος του, καὶ τάχιστα καὶ ἀφευκτα θ' ἀπολέσῃ πᾶσαν πρὸς ἀπόλαυσιν τῶν σαρκικῶν ἡδονῶν ἐπιθυμίαν, ἢ καὶ αὐτὴν πρὸς τούτοις τὴν πρὸς διάδοσιν τοῦ γένους ἱκανότητα.

Ὁ ἄνθρωπος λοιπὸν ὡς δεσπόζων πάντων τῶν ἐν τῇ γῇ ὄντων, δύναται μὲν νὰ ὑποβάλλῃ εἰς τὰς ὀρέξεις του τὰ πάντα· οὐδέποτε ὁμῶς πρέπει νὰ παραβαίνει τοὺς νόμους τῆς φύσεως, καὶ νὰ ὑβρίζῃ μάλιστα αὐτὴν, οὐδέποτε νὰ παρακούῃ τὰς ἐντολάς τοῦ Θεοῦ, οὐδέποτε ν' ἀπομακρύνῃται τῶν κανόνων τῆς λογικῆς. Πᾶν, τὸ μὴ ἐκπληροῦν σκοπὸν τινα, εἶναι περιττόν. Περιττόν ἐστίν ἐπίσης καὶ πᾶν τὸ ὑπερβαῖνον τὰ ὅρια τῆς ἐκπληρώσεως τοῦ σκοποῦ. Ἐπομένως ὁ ἄνθρωπος πρέπει νὰ τρώγῃ διὰ νὰ ζῇ, καὶ οὐχὶ νὰ ζῇ, διὰ νὰ τρώγῃ. Μόνον οἱ χοῖροι καὶ τὰ ὅμοια τούτων ζῶα εἶναι προωρισμένα νὰ ζῶσι διὰ νὰ τρώγωσιν, ὁ δὲ ἄνθρωπος εἶναι προωρισμένος, ἵνα βασιλεύῃ πάντων τῶν ἐν τῇ γῇ ὄντων· διὰ νὰ βασιλεύῃ δὲ ἐπ' αὐτῶν ἐπαξίως, πρέπει ἀκαταπαύστως νὰ μεριμνᾷ καὶ νὰ συντελῇ οὐχὶ μόνον ὑπὲρ τῆς εὐημερίας ἑαυτοῦ καὶ τῶν ὁμοίων αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ πάντων τῶν ἐν τῇ γῇ πλασμάτων· τοῦτο ἐστὶ τὸ βασιλεύειν ἐπ' αὐτῶν ἄλλως ὁ ἄνθρωπος

καθίσταται καὶ τοῦ χοίρου κτηνωδέστερος· διὰ νὰ συντελῇ δὲ σκοπίμως εἰς τὴν εὐημερίαν ἑαυτοῦ καὶ πάντων τῶν ἐν τῇ γῇ πλασμάτων, πρέπει νὰ φείδῃται ὅσον ἔστιν αὐτῶν. Οὐδὲν πρέπει νὰ πράττῃ ἄνευ σκοποῦ καὶ πᾶν τὸ ἐπιβλαβὲς ν' ἀποφεύγῃ· πᾶν τὸ ἐγγώριον, ἐὰν ἔχῃ τὰ αὐτὰ τοῦ ἀλλοδαποῦ πλεονεκτήματα, εἶναι ἀσυγκρίτως προτιμώτερον τούτου, διότι ἐὰν μὴ ἦτο σκόπιμον ἐν τῷ τόπῳ, δὲν θὰ ἐλάμβανε τὴν πρόνοιαν ἡ πάνσοφος φύσις νὰ τὸ δημιουργήσῃ· πᾶν τὸ γινόμενον διὰ δαπάνης, χρόνου, ἀργυρίου, ἢ ἄλλης τινὸς οἴας δὴ ποτε θυσίας ὀλιγωτέρας εἶναι ἀσυγκρίτως προτιμώτερον τοῦ διὰ δαπάνης μεγάλης προσκτωμένου· διότι ἐκεῖνο μὲν ἀναντιρρήτως θὰ ἦναι προϊόν τοῦ πολιτισμοῦ, τοῦτο δὲ ἀφεύκτως θὰ ἦναι ἀπόρροια τῆς βαρβαρότητος. Μόνῃ ἡ βαρβαρότης ἀπῆτει θυσίας μεγάλας ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπινου γένους, καὶ μόνον ὁ ἀληθὴς πολιτισμὸς ἐπαγγέλλεται τῷ ἀνθρώπῳ τὴν ἀνύψωσιν αὐτοῦ εἰς τὴν πρέπουσαν περιωπῆν.

Ἀποροῦμεν τῇ ἀληθείᾳ πῶς πρέπει νὰ ὀνομάσωμεν τοὺς ματαιοὺς ἐκείνους ἀνθρώπους, οἵτινες προτιμῶσι π. χ. τὸν οἶνον τῆς Μαδέρας, μόνον διότι εἶναι οἶνος τῆς Μαδέρας, καὶ περιφρονοῦσι τοὺς ἐγγωρίους οἴνους καὶ καλλίτερα προσόντα τῶν τῶν οἴνων τῆς Μαδέρας ἐὰν ἔχωσι τὰ αὐτὰ δύναται τις νὰ εἴπῃ καὶ περὶ τῆς προτιμήσεως οὐκ ὀλίγων ἄλλων ξενικῶν προϊόντων καὶ συνηθειῶν· τί δὲ νὰ εἴπῃ τις περὶ τῆς προφορᾶς à l'anglais, τοῦ δείπνου à la français τοῦ προδορπίου à la Russe, καὶ τοῦ βαδίσματος à la chinois; Καὶ εἶναι ποτὲ δυνατόν ὁ γεννηθεὶς καὶ ζήσας ἐν τοῖς μεσημβρινοῖς κλίμασι νὰ μεταβάλλῃ τὰ φωνητικὰ ὄργανά του καὶ νὰ προσφέρῃ à l'anglais; ἢ ὁ ἐν τοῖς θερμοῖς κλίμασι, μὴ δυνάμενος νὰ χωνεύσῃ οὔτε αὐτὸ τὸ λιτὸν πρόγευμα καὶ γεῦμά του, ν' ἀναγκάσῃ τὰ πεπτικά του ὄργανα νὰ χωνεύσωσι τετράκις ἢ καὶ πεντάκις τῆς ἡμέρας τροφὴν ἄφθονον, ὅπως χωνεύουσιν οἱ Γάλλοι ἐν Παρισίοις; ἢ δύναται ποτε ὁ ἐν Ἑλλάδι ζῶν νὰ φάγῃ ὡς προδόρπιον (Ζιακούσκαν) ὅσα ὁ Ῥώσος ἐν Πετρούπολει; ἢ εἶναι ποτὲ δυνατόν ὁ συνεθίσας νὰ βαδίζῃ τοῦλάχιστον ἐλεύθερος, νὰ μιμηθῇ τὸ βάδισμα τῶν Κινέζων;

Καὶ ὅμως ὑπάρχουσιν ἄνθρωποι πανταχοῦ τοῦ κόσμου καὶ πλειότεροι ἴσως παρ' ἡμῖν, οἵτινες ὡς πῆθικοι προσπαθοῦσι νὰ μιμηθῶσιν ὅλα ταῦτα ἢ καὶ πολλὰ παραλογώτερα καὶ γελοιωδέστερα τούτων, ἵνα κάμωσιν ἐπίδειξιν τῆς εὐγενείας των, ἐπίδειξιν τοῦ πλοῦτου των, ἐπίδειξιν τῆς πολυτελείας των ἢ ἐπίδειξιν τῆς ἀξιοπροσπείας των· ἀλλ' ὦ θεία καὶ ἱερὰ λογικὴ! διὰ τί νὰ ἦσαι τόσο ἀκατάληπτος ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, ὥστε καὶ ἐν ᾧ παραλογίζονται, νὰ ὀνομάζωνται καὶ νὰ νομίζονται λογικοί; καὶ, καταχρώμενοι τῶν δυνάμεων, μὲ τὰς ὁποίας τοὺς ἐπροίκισεν ἡ θεία πρόνοια, νὰ καντῶσιν ἐνίοτε καὶ τῶν χοίρων ἀλογώτεροι, καὶ τῶν ταῶν, (παγωνίων) ματαιώτεροι, καὶ τῶν πηθίκων γελοιωδέστεροι ἢ καὶ αὐτῶν τῶν αἰμοδόρων θηρίων θηριωδέστεροι; ἀλλ' ὅχι μὰ τὸ ἱερὸν καὶ προσφιλέΣ σου ὄνομα, ὁ ἄνθρωπος, πλασθεὶς κατ' εἰκόνα Θεοῦ καὶ καθ' ὁμοίωσιν, εἶναι ἀδύνατον διὰ σοῦ καὶ μόνης νὰ μὴ φθάσῃ εἰς τὸν προορισμὸν του, καὶ νὰ μὴ καταντήσῃ νὰ πράττῃ ὡς ἀληθῆς ἐπίτροπος τοῦ Θεοῦ ἐν τῇ γῆ τὰ πάντα μὲ τὸσαύτην ἐντέλειαν καὶ λογικὴν, μὲ ὅσην ἀπέραντον σοφίαν ἐδημιούργησεν ὁ Θεὸς τοὺς ἀναλλοιώτους νόμους τῆς φύσεως· ἐὰν δὲ ποτε ὁ ἄνθρωπος ἐν τῇ ἀνθρωπίνῃ αὐτοῦ ἀδυναμίᾳ παραλογιζόμενος, ἐπιθυμῆ νὰ ἐξομοιωθῇ κατὰ τὰς δυνάμεις μὲ τὸν δημιουργὸν τοῦ παντός, ἢ καὶ νὰ ὑπερβῇ μάλιστα τοῦτον καὶ νὰ μεταβάλῃ καὶ αὐτοὺς τοὺς ἀναλλοιώτους νόμους τῆς φύσεως, ἵνα δυναθῇ οὕτω νὰ κάμῃ ἐπίδειξιν τῶν δυνάμεων, ἐπίδειξιν τοῦ πλοῦτου, καὶ ἐπίδειξιν τῆς μεγαλοπροσπείας καὶ τῆς πολυτελείας του, μόνον ἐπίδειξιν τῆς ἀδυναμίας καὶ τῆς μωρίας του κάμνει, καὶ ταύτην μάλιστα οὐχὶ ἀτιμωρητὶ, διότι δὲν παρέρχεται πολὺς χρόνος καὶ κατὰ τοὺς ἀναλλοιώτους νόμους τῆς φύσεως γίνεται σκολήκων βρῶμα καὶ δυσωδία.

Περὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ χαρακτῆρος καὶ τοῦ ἐν Ἑλλάδι ἀνεκμεταλλεύτου πλοῦτου.

Ὁ ἐν Εἰδελβέργῃ καθηγητῆς Κύριος Μενδελσών Βερθόλδης ἐδημοσίευσεν τελευταῖον διὰ τῶν Πρωσικῶν Χρονικῶν σπουδαιότητα νὰ πραγματοποιηθῇ, ἐπιγραφομένην αἰ Ἑλλάς ἐπὶ τοῦ Ὀθωρος» καὶ διὰ μὲν τοῦ πρώτου μέρους τῆς πραγματείας ταύτης ὁ Γερμανὸς συγγραφεὺς πραγματεύεται σχεδὸν ἀποκλειστικῶς περὶ τῶν προσωπικῶν χαρακτήρων τοῦ πρώην Βασιλέως καὶ τῆς πρώην Βασιλίσσης. Τὸ πρῶτον τοῦτο μέρος, καίτοι οὐσιωδέστατον, μεταφρασθὲν ὑπὸ τῆς ἐν Τεργέστη Κλειοῦς, παραλείπομεν εὐχαρίστως, καὶ κατὰ τοσοῦτον μᾶλλον, καθ' ὅσον περὶ τῶν χαρακτήρων τοῦ πρώην Βασιλέως ἐδημοσιεύσαμεν καὶ ἡμεῖς ἄλλοτε ἱκανὰ διὰ τῶν ὑπομνημάτων μας καὶ μετὰ τινος μάλιστα δριμύτητος, τὴν ὁποίαν οἱ εὐμενεῖς ἀναγνώσται κατὰ τε τὴν Ἀνατολὴν καὶ ἰδίως κατὰ τὴν Δύσιν, ἀπέδωκαν εἰς τὴν δεινότητα τῆς θέσεως ἡμῶν, ἐξορίστων ὄντων τότε, πάντων τῶν ἀγαθῶν στερουμένων, καὶ εἰς ξένην γῆν περιπλανωμένων πρὸς δικαιολόγησιν τῆς Ναυπλιακῆς ἐπαναστάσεως. Τὸ πρῶτον λοιπὸν τοῦτο μέρος καὶ διὰ τοὺς ἀνωτέρω λόγους, καὶ διότι περιγράφει τὸν χαρακτῆρα ἐκπτώτου ἡγεμόνος εὐχαρίστως καὶ ἡμεῖς παραβλέπομεν.

Δὲν δυνάμεθα ὅμως νὰ παραβλέψωμεν καὶ τὸ δεῦτερον μέρος τῆς πραγματείας ταύτης, διότι δι' αὐτοῦ ὁ σοφὸς Γερμανὸς ἐπικυρεῖ, ἐνιαχοῦ μάλιστα ἐπαναλαμβάνει ἰδίαις σχεδὸν λέξεσιν, ὅσα ἡμεῖς ἄλλοτε καὶ διὰ τῶν παραινέσεων ἡμῶν καὶ διὰ πολλῶν πραγματειῶν τῆς Μελίσσης Ἀθηνῶν πολλάκις καὶ κατὰ κόρον μάλιστα ἐδημοσιεύσαμεν. Τὸ δεῦτερον λοιπὸν τοῦτο μέρος, εὐχαρίστως μεταφέρομεν ἀπὸ τῆς Κλειοῦς εἰς τὰς στήλας τῆς Μελίσσης.

«Διατρίβων ἐν Ἀθήναις κατὰ τὸ ἔαρ τοῦ 1863 ἐπεσκέφθην ἐπὶ τινος ὑψώματος ἐν τῇ κοιλάδι τοῦ Κηφισοῦ τὴν ἀγερμανικὴν ἀποικίαν, ἣτις καὶ πόρρωθεν διακρίνεται διὰ τῶν δένδρων, τῶν καθαρῶν καὶ κομψῶν οἰκιῶν, καὶ τοῦ πρασίνου ναϊδρίου της. Τοσοῦτῳ δὲ περιεργότερος ἦμην ἵνα μάθω τὰ κατ' αὐτὴν, καθόσον αἱ ἡμέτεραι γερμανικαὶ ἐφημερίδες εἶχον διαδώσει ἄλλοτε ὅτι οἱ κάτοικοι ἢ ἀπεδήμησαν ἢ ἀθλίως κατε-

στράφησαν κακωθέντες ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων. Οἱ Ἡρακλειῶται ὁμῶς ἦσαν εὐθυμοὶ καὶ ζωηροί· εἶπόν μοι δὲ ὅτι ἐννεὰ καὶ εἰκοσὶν ἔτη ἐκαλλιέργουν τὴν γῆν ὡς ἐργολάβοι καὶ ἤλιπον κατὰ τὸ ἐπιόν ἔτος νὰ τὴν λάβωσιν ὡς ἴδιον κτῆμά των· πρὸς δὲ τούτοις ὅτι ἐξητήσαντο μὲν τὴν βοήθειαν ὀλίγων ἐθνοφυλάκων ἐναντίον τῶν ληστῶν καὶ τῶν ἐν Κουκουβῶνι γειτόνων των, ἀλλ' οὐδαμῶς διενουοῦντο νὰ καταλίπωσι τὴν Ἑλλάδα. Πανταχοῦ προσκολλᾶται ὁ Γερμανός, μόνον οὐχὶ εἰς τὴν ἰδίαν πατρίδα. Ἡ γερμανὶς Βαρβάρα Ταγλάουερ παρεπονείτο ὅτι ἡ τοῦ Ἡρακλείου νεολαία τοσοῦτον ἐξωκειώθη τὰ τῶν Ἑλλήνων ὥστε μόλις ἠδύνατο νὰ λαλήσῃ καὶ νὰ γράψῃ γερμανιστί. Ἡ εὐμερῖα τῆς μικρᾶς ἀποικίας, εἰς μέρος ἐρημον καὶ πετρῶδες, μαρτυρεῖ, ὅτι καὶ ἄλλαι πολλαὶ ἠδύνατο ὡσαύτως νὰ ἀμυάσωσιν ἀλλαχοῦ τῆς Ἑλλάδος.»

«Ἄλλ' ἡ γερμανικὴ ἐν Ἡρακλείῳ ἀποικία εἶναι μοναδικὴ ἐν Ἑλλάδι· ὁ βασιλεὺς Ὄθων οὔτε ἐποίκουσ ποτὲ προσεκάλεσεν, οὐδ' ἠθέλησε ν' ἀκολουθήσῃ τὴν γνώμην τοῦ βαρῶνος Στέιν νὰ συνδέσῃ τὴν βιομηχανίαν τῆς Γερμανίας καὶ τῆς Ἑλλάδος. Παραδείγματα ὑπερμόρου τινὸς προτιμήσεως τῶν Γερμανῶν ὑπῆρχον οὐχὶ ὀλίγα· βαυαρὸς τις ὑπαξιωματικὸς ἐγένετο ἐν Ἑλλάδι συνταγματάρχης, εἰς δὲ ἐκ Μονάχου κουρεὺς ἀνεδείχθη ἐν Ἀθήναις ἀρχιδασονόμος· ἀλλ' οὐδέποτε ἐλήφθη πρόνοια περὶ λογικῆς τινος προσεγγίσεως τοῦ ἑλληνικοῦ καὶ τοῦ γερμανικοῦ στοιχείου. Τούναντίον οἱ κάτοικοι τοῦ ἑλληνικοῦ βασιλείου ἀπεδήμουν εἰς τὴν Τουρκίαν· τὰ αὐτόθι νεώρια ἔμενον κενὰ, οἱ δὲ ναῦται εἰσῆρχοντο, ὡς πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως, εἰς τουρκικὴν ὑπηρεσίαν. Ἐν τῇ τελευταίᾳ τριακονταετηρίδι ὀλίγον κῆξήθη ὁ λίαν ἀραιὸς τῶν κατοίκων ἀριθμὸς· διότι 1,200,000 ψυχῶν οἰκοῦσιν ἤδη ἐν χώρᾳ, ἧτις πρὸ τοῦ πελοποννησιακοῦ πολέμου ἠδύνατο νὰ διαθρήψῃ ἐξ ἑκατομμῦρια ἀνθρώπων. Ἐν τῷ ἐσωτερικῷ τοῦ βασιλείου ὁδοιπορεῖ τις δέκα καὶ δώδεκα ὥρας χωρὶς νὰ εὕρῃ μῆτε οἶκον, μῆτε ἔπαυλιν, μῆτε ἔχνος τι ἀνθρώπου ἢ οἰκοστίτου ζώου. Ἐπὶ μακρὸν διάστημα παρατηροῦνται πέτραι ἠλιόκαυστοι καὶ χθαμαλαὶ βῶπες· μόνος ὁ κόραξ ἐννεοτεύει μεταξὺ τῶν ἐρεικῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ πέτρᾳ. Ἡ ἐρημία ἀρχεται ἤδη ὀλίγον πρὸ τῶν πυλῶν τῆς πρωτεύουσας.»

«Ἄλλὰ, καὶ μεθ' ὅλον τὸν ἀραιὸν πληθυσμὸν, δραστηριωτέρα κυβέρνησις ἠδύνατο ν' αὐξήσῃ τὴν τοῦ εδάφους ἀξίαν καὶ νὰ ὠφελήσῃ τὴν χώραν· διότι βεβαίως οὐδαμοῦ ὑπάρχουσι χωρι-

καὶ ἱκανώτεροι καὶ εὐφρόστεροι τῶν Ἑλλήνων. Ὁ πρῶτην φοράν καταβαίνων εἰς Ἑλλάδα περιηγητῆς συναισθάνεται ἀμέσως τὴν ἐνυπάρχουσαν μεταξὺ τῶν αὐτόθι χωρικῶν καὶ τῶν τῆς πεπολιτισμένης Εὐρώπης διαφορὰν. Ἐν τῇ φυσιογνωμίᾳ τῶν χωρικῶν τῆς Ἑλλάδος οὐδὲν ἀναφαίνεται ἔχνος ἀβελτηρίας, νυσταγμοῦ καὶ θλακείας ὡς ἐν τῇ Δύσει. Ἀλλὰ τὸ ἐξωτερικὸν ἴσως ἐνδέχεται νὰ ἐξαπατᾷ. Τίς ὁμῶς θὰ πιστεύσῃ τοῖς λόγοις μου, ὅτι καθήμενός ποτε ἐν τῷ ἀναγνωστηρίῳ τῆς βιβλιοθήκης τῶν Ἀθηνῶν εἶδον ἀπέναντί μου χωρικὸν τινα ἐκ Λεβαθείας βεθυθισμένον ὄντα εἰς τὴν ἀνάγνωσιν καὶ μελέτην τοῦ πλατωνικοῦ Φαῖδωνος; Ὅτε πάλιν κατέβαινον ἐκ Πειραιῶς εἰς Καλαμάκιον γηραιὸς τις χωρικός ἐκ Μεγαρίδος, ἐγγὺς προσελθὼν, ἐδειξέ μοι ἐνθουσιωδῶς τοὺς κρημνοὺς τῆς Σαλαμίνας καὶ τῆς Ψυτταλείας, καὶ περιέγραψε τὰς περσικὰς μάχας ὥσανεὶ εἶχον συμβῆ χθές. Ἐκ τοῦ στόματος τῶν ἑλλήνων χωρικῶν ἀκούει τις ῥήσεις θαυμαστάς διὰ τε τὸ ἀγγίλουν καὶ τὴν ἀπλότητα αὐτῶν. Ὅπόσον συγκινητικοὶ λ. χ. εἶναι οἱ ἐξῆς λόγοι τυφλοῦ τινος ἐπαίτου «Μὲ συμπαθήσετε, ἀκούω περὶ κόσμου, ἀλλὰ δὲν τὸν βλέπω.»

«Παρά τὰ πνευματικὰ αὐτοῦ πλεονεκτήματα, τὴν δύναμιν τοῦ ταχέως ἀντιλαμβάνεσθαι, τὴν ἐτοιμότητα καὶ τὴν εὐροίαν τοῦ λόγου, κέκτηται τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος καὶ τινα πολύτιμα πρὸς ὄντα ἠθικά. Ἐκ τῶν νοτίων ἐθνῶν τῆς Εὐρώπης μόνον ἀναμφιβόλως οἱ Ἕλληνες ἐτήρησαν τὸν οἰκιακὸν βίον καὶ τὸ ἱερὸν τοῦ γάμου, ἐν ὅλῃ αὐτοῦ τῇ ἀγνότητι. Ὁ μοιχευόμενος καταδικάζεται ὑπὸ τῆς κοινῆς γνώμης, καὶ δὲν γίνεται δεκτὸς οὐδαμοῦ. Ἐν τῇ σπάρτῃ διέταξέ ποτε ὁ Θεόδωρος Κολοκοτρώνης νὰ ἐκτελεσθῇ ἡ τοῦ κοινοῦ καταδικη ἐπὶ δύο ἀστούς γυναικας, τὰς ὁποίας ἐξέδωσαν καὶ ἐκύλισαν ἐπὶ κνιδῶν. Αἱ ἀκόλαστοι ἠδοναὶ τῶν παρ' ἡμῖν χωρικῶν εἶναι πάντῃ ἀγνωστοὶ εἰς τοὺς ἀγραυλοῦντας ἀπλοῖκους Ἕλληνας. Καὶ αὐτὸς ὁ χορὸς των «ὁ Ῥωμαῖκος» ἔχει τι σπουδαιότερον καὶ ἤττον θρυπτικὸν παρὰ τοὺς θορυβώδεις ἡμῶν στροβίλους καὶ τὰς πολωνικὰς ὀρχήσεις. Ταῦτα λέγω περὶ τῶν ἐν τοῖς ἀγροῖς οἰκούντων· ἄλλως τε οἱ κάτοικοι τῶν πόλεων, καὶ ἰδίως τῶν Ἀθηνῶν, σχεδὸν ἅπαντες διεσθαρμένοι, δὲν εἶναι ἄμοιροι τῶν ἐλαττωμάτων τῆς Δύσεως» (1).

(1) Σημ. τοῦ Συνατάκτου τῆς Μελλοσης. Ἐνταῦθα καίτοι μὴ ἀρνούμενοι τὴν ἐν ταῖς πόλεσι πλειοτέραν διαφορὰν, παρα-

«Οἱ χρηστοθήεις, ἄγνοι, μετριόφρονες καὶ ἀνεκτικώτατοι χωρικοὶ ἐν Ἑλλάδι οὐδὲν ἄλλο ποθοῦσιν ἢ εὐταξίαν πολιτικὴν καὶ εὐνομίαν, ὅπως πορίζωνται ἡσυχως, εἰ καὶ μετὰ πολλοῦ κόπου, τὰ πρὸς τὸ ζῆν. Ἐν πάσαις ταῖς πολιτικαῖς παραχαῖς οἱ χωρικοὶ ὑπεστήριζαν τὸ κόμμα τῶν φίλων τῆς τάξεως καὶ ἡσυχίας. Ὁ δὲ ἐλάμβανον δὲ θαυμασίαν ἐπίδοσιν, ἐὼν ἐνεθερμύοντο ὅπως οὖν παρὰ τῆς κυβερνήσεως. Ἡ θαυρακὴ δυναστεία ὅμως τοὺς ἐγκατέλιπεν ἀβοηθήτους.»

«Οἱ χωρικοὶ δὲν ἐγίνωσκον πῶς νὰ πορισθῶσι τὰ ἀναγκαῖατα γεωπονικὰ ἐργαλεῖα. Ἐὰν ἤθελον νὰ δανεισθῶσι χρήματα, ἔπρεπε ν' ἀποτίωσι τόκους ἀδρότατους διότι τὸ ἀργύριον εἶναι σπανιώτατον ἐν Ἑλλάδι. Ἡ πρώτη ὑπόθηκη σαλεύει μετὰξὺ 9—12 0/0, ἡ δευτέρα μετὰξὺ 12—30 0/0· καθόλου δὲ ὁ τόκος ἀναβαίνει ἀπὸ 15—30 0/0. Οὐδέποτε ἐφρόντισεν ἡ κυβερνήσις νὰ συστήσῃ ἐταιρίαν ἐπὶ προκαταβολῇ δανείων (Vogelsschnssverein). Ἡ συστηθεῖσα ἐν Ἀθήναις καὶ μεγάλως ἐν βραχεὶ χρόνῳ προοδεύσασα ἑλληνικὴ τράπεζα, τῆς ὁποίας τὰ γραμματῖα κυκλοφοροῦσιν ἀντὶ ἀργυρίου καθ' ἅπασαν τὴν Ἀνατολήν, ὀφείλει τὴν ὑπαρξίν της εἰς τὴν ἀξιεπίαινον ἀπόφασιν τιμῶν ἰδιωτῶν. Ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ συμφέροντος οὐδαμῶθι ἄλλοθι εἰργασθεῖσαν πλείοτερον μὲν οἱ ἰδιῶται, ὀλιγώτερον δὲ ἡ κυβερνήσις ἢ ἐν Ἑλλάδι. Τὸ βασιλικὸν ζεῦγος ἐφρόντισεν ἀπλῶς

τηροῦμεν εὐσεβῶς τὰ ἐξῆς. Ἡ διαφθορά, ἣν ὑπαινύττεται ὁ σοφὸς συγγραφεὺς, κατέλαβε μόνον τὰς οἰκογενεῖας ἐκείνας, αἵτινες, μολὶς ἀναμιχθῆσαι μετὰ τῶν τυχόντων εὐρωπαίων, ἔσπευσαν νὰ μιμηθῶσιν ἀνεξετάστως ἅπαντα αὐτῶν τὰ ἦθη καὶ ἔθιμα· διαβεβαίουμ ἐν ὅμως τὸν συγγραφεῖα ὅτι ὑπάρχουσι καὶ ἐν ταῖς πόλεσιν οἱ λογιεῖται, αἵτινες μετέσχον μόνων τῶν ἀρετῶν τοῦ εὐρωπαίου οὐ πολιτισμοῦ. Ἄλλως αἱ οἰκογενεῖαι αὗται διετήρησαν πᾶσαι τὴν ἀγνότητα τῶν ἡθῶν των. Ἀλλ' αἱ οἰκογενεῖαι αὗται εἰν αἱ δυσπρόσιτοι εἰς τοὺς ξένους, καὶ τοῦτο οὐχὶ ἀφ' ἑαυτῶν, μετ' ἄλλην μάλιστα ἐχουσῶν ἐπιθυμίαν νὰ ἔλθωσιν εἰς συνάφειαν μετὰ τῶν ξένων, ἀλλ' ἕνεκα τῆς ἰδιοτροπίας αὐτῶν τούτων τῶν ξένων, ζητούντων πανταχοῦ τῆς Ἀνατολῆς τὰς ἐξεις των, καὶ μὴ θελούντων νὰ ἐρευνήσωσι καὶ τὰς ἐξεις τῶν Ἀνατολιτῶν, ἵνα σπουδᾶσωσι τοὐλάχιστον αὐτάς καὶ πεισθῶσι περὶ τῆς ἀγνότητος καὶ ἀπλότητος αὐτῶν.

νὰ καλλωπίσῃ τὴν ἰδιαιτέραν ἐν Πύργῳ ἑπαυλίν του, μετεκόμισεν αὐτὸς φασιανούς καὶ εἴ τι ἄλλο ἐπαρκεῖ εἰς τὰς ἀνάγκας τοῦ ἀβροτάτου κατὰ τὴν δύσιν πολιτισμοῦ. Ἡ βασίλισσα, φυσικὴν ἔχουσα κλίσιν πρὸς τὸ ῥωμαντικόν, δὲν ἐδυσφόρει βλέπουσα τὴν Ἑλλάδα διατελοῦσαν ἐν τῇ ἀγριότητι τῶν μέσων αἰώνων, ἥτις θὰ ἐφαίνετο ποιητικώτερα παρὰ τὴν ἐν Λέρνῃ σύστασιν προνομύλου ἢ τὴν χορήγησιν σπόρου καὶ κόπρου τοῖς γεωργοῖς. Ὁ βασιλεὺς πάλιν, ἐν τῇ συνήθει αὐτοῦ ἀπλοϊκότητι, ἄφινε τὰ πράγματα νὰ θαίνωσιν ὡς εἶβαινον, καὶ ἐξαρκεῖτο βλέπων κατ' ἐνιαυτὸν ἐν τῷ προϋπολογισμῷ ποσὸν τι ὑπὲρ τῆς γεωπονίας.»

«Οὐδὲν θαυμαστὸν ἐπομένως, ὅτι καὶ σήμερον ἡ γεωργία διατελεῖ παρὰ τοῖς Ἕλλησιν ἐν τῇ αὐτῇ καταστάσει ὡς ἐπὶ Ησαΐδου. Τὸ ἄροτρον σύγκειται ἐκ δύο ξύλων προσκεκολλημένων ἀλλήλοις σταυροειδῶς· ἡ ὕνις εἶναι ἀπὸ ἀκατεργάστου σιδήρου ἢ καὶ ξύλου. Διὰ τοιούτων προκατακλυσμαίων ἐργαλείων ὑπορύσσεται τὸ ἔδαφος πρῶτον κατὰ μίαν διεύθυνσιν εἰς βάθος τριῶν ἢ τεσσάρων δακτύλων, εἶτα δὲ σταυροειδῶς κατὰ διεύθυνσιν ἀντίθετον, διαιρούμενον οὕτω εἰς μικροὺς κύβους, τοὺς ὁποίους μέλλει ἀκινούθως νὰ διαλύτῃ ἡ βροχή. Ὄταν ἐπέλθῃ ἡ ὥρα τοῦ ἀμήτου, τὰ σπαρτὰ θερρίζονται διὰ μαχαιριδίων ἢ καὶ διὰ μόνης τῆς χειρός· τούτου ἕνεκα καὶ ἡ συγκομιδὴ ἀποβαίνει ἀνάλογος πρὸς τὸν βάρβαρον τρόπον τῆς καλλιέργειας καθόλου.»

«Ὁμολογητέον ὅμως ὅτι ἡ μόνη βελτίωσις τῶν γεωπονικῶν ἐργαλείων δὲν θὰ ἦτο ἀποχρῶσα. Ἡ γεωπονία θαίνει φυσικῶ τῷ λόγῳ παραλλήλως τῇ κατὰ ξηρὰν καὶ κατὰ θάλασσαν συγκοινωνίᾳ. Οἱ τῆς Γερμανίας λιμένες κείνται πολὺ πλησιέστερον τῆς ἑλληνικῆς παραλίας ἢ αὐτῆς τῆς Ἑλλάδος ἢ μεσόγεια. Ἡ μὲν Ἀρκαδία θρῖβει σίτου· ἐν δὲ τῇ Ναυπλίᾳ κατασκευάζεται ὁ ἄρτος ἐκ σίτου αἰγυπτιακοῦ. Καὶ σήμερον ἔτι οἱ μὲν ἐν Ἀθήναις ἀρτοποιοὶ πορίζονται τὰ ἀναγκαίουντα αὐτοῖς ἐκ Τρογέστης, ὁ δὲ ἄριστος σίτος σήπεται εἰκῆ καὶ μάτην ἐν Λεβαδείᾳ, διότι οὐδεμία μὲν τακτικὴ ὁδὸς ἄγει ἐκ Λεβαδείας εἰς Θήβας, μία δὲ μόνη δύσπορος καὶ ἐπισφαλῆς ὁδὸς ὑπάγει μετὰξὺ Θηβῶν καὶ τῆς πρωτευούσης. Αἱ ἑλληνικαὶ ὁδοὶ εἶναι σήμερον χειρότεροι τῶν ἐν τοῖς ὀμηρικῶν χρόνοις, ἐπὶ τῶν ὁποίων, καθὼς μαρτυροῦσι τὰ ἐπὶ τῆς πέτρας πελώρια ἔγνη τῶν τροχῶν, ἠδυνάτο τις τοὐλάχιστον νὰ ὀδεύσῃ ἐφ' ἀμάξης. Συνήθως ὁδοί

ποροῦσιν οἱ Ἕλληνες παρά τὸ βέσιθρον χειμάρρου τινός, ἢ χαίρουσιν εὐρίσκοντες ἄγριόν τι δούφρακτον, ἀφ' οὗ καὶ κρατούμενοι θάινουσι προσωτέρω. Ὅπότεν συναντῶνται δύο ἵππεῖς, περιπίπτουσι εἰς μεγάλην ἀμυχανίαν· ὁ εἰς τούτων πρέπει νὰ ποιήσῃ παντοίας ἐπικαμπάς, ὅπως ἀφήσῃ τὸν ἕτερον νὰ διέλθῃ.»

Ἐκ τῶν ἐπτὰ ὁδῶν, αἵτινες ἐστρώθησαν ἐπὶ τῆς τριακονταετίδος τοῦ Ὄθωνος βασιλείας, τακτικὴ εἶναι ἡ ἄγουσα ἐπὶ τοῦ Ἰσθμοῦ, ἣτις ὅμως ἐστρώθη ὑπὸ τῆς ἐταιρίας τοῦ αὐστριακοῦ Λούδ. Ἐν ἐκάστῳ προϋπολογισμῷ ἐγγράφοντο καὶ 75,000 δραχμῶν ἐπὶ ὁδοποιίᾳ· τὸ ποσὸν ἦτο βεβαίως ὀλίγον, ἀλλ' ὅπως ὅποτε ἠδύνατο καὶ δι' αὐτοῦ νὰ στρωθῶσιν ὁδοὶ πλείονες τῆς μιᾶς, καὶ δὴ καὶ ταύτης ὑπὸ τῶν ξένων. Ἐν μόνον ἐπόθει ἡ βασίλισσα διακαῶς, νὰ κατασκευασθῇ σιδηρόδρομος μέχρι τοῦ Φαληρέως ἵνα ποιῶνται οἱ Ἀθηναῖοι εὐκολώτερον χρῆσιν τῶν θαλασσιῶν λουτρῶν. Κατὰ τὸ ἔαρ τοῦ 1863 προσήχθη τῇ ἔθνικῇ Συνελεύσει ἐκτενὲς νομοσχέδιον περὶ διατομῆς τοῦ κορινθιακοῦ ἰσθμοῦ· ἡ δαπάνη τῆς παρὰ τὸν παλαιὸν δίοικον ἐργασίας ὑπελογίσθη εἰς 11,000,000 δραχμῶν· ἐμελλε δὲ νὰ τελειωθῇ τὸ ἔργον ἐντὸς τριετίας ἢ τετραετίας. Τὸ σχέδιον ἐγένετο δεκτόν. Πρὶν ὅμως ἐπιδοθῶσιν οἱ Ἕλληνες εἰς τοιαύτας μεγάλας καὶ διασκεδαστικὰς ἐπιχειρήσεις, πρὶν ἢ κτίσωσιν ὑψηλὸν τινα πύργον ἀρχόμενοι ἀπὸ τῆς κορυφῆς, καλῶς θὰ ἔπραττον ὀρῶντες αὐτὰ τὰ πρὸ τῶν ποδῶν καὶ κατασκευάζοντες ὁδοὺς.»

Ἡ ἔλλειψις τακτικῶν μέσων συγκοινωνίας καὶ ὁ παντελής χωρισμὸς τῆς παραλίας ἀπὸ τῆς μεσογαίας πλείστας ὕσας ἐπιφέρει ζημίας εἰς τὴν δρυμοκομίαν. Ἡ Ἑλλὰς φαίνεται ἔρημος πέτρα ἕνεκα τῆς φαύλης διαχειρίσεως. ἔχει ἐξαιρετοὺς δρυμῶνας· ἡ Ἀκαρνανία καὶ ἡ Αἰτωλία, ἡ Μεσσηνία καὶ ἡ κοιλάς τοῦ Εὐρώτα θὰ ἐπόριζον εὐκόλως ξυλικὴν εἰς τὰ λοιπὰ τῆς χώρας ἄδενδρα μέρη, θὰ ἠδύνατο γάλιστα νὰ ἐξάγωσιν ἀρίστην ξυλικὴν εἰς τὸ ἐξωτερικόν, ἐὰν ὑπῆρχον ὁδοὶ διευκολύνουσαι τὴν μετακόμισιν. Ἐπρεπεν ὅμως ἡ Κυβέρνησις νὰ ἐπιτηρῇ αὐστηρῶς τὴν δρυμοκομίαν, νὰ συστήσῃ ἴδιον ἀστυνομικὸν κλάδον, καὶ νὰ διαφωτίσῃ τὸ δημόσιον περὶ τῶν ὠφελειῶν αὐτῆς. Μέχρι τοῦδε οὐδὲν ἐλήφθη δυστυχῶς μέτρον κατὰ τῆς παραλόγου πυρπολήσεως τῶν δασῶν· καθ' ἕκαστον φθινόπωρον οἱ ποιμένες καίουσι τὰ δάση, ἵνα πρῶγῳσιν αἱ αἰγίδες χλοεῖάν βοτάνην. Πανταχοῦ τῶν ὄρεων τῆς Ἀττικῆς φαίνονται μέλαινα κηλίδες ἀπὸ τῆς πυρκαϊᾶς. Πρὸ πολλοῦ παρῆλθον οἱ χρόνοι, καθ' οὓς

αἱ ὄχθαι τοῦ Ἰλισσοῦ ἦσαν κατάφυτοι πλατάνων· καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Ἰλισσὸς ἀπέβη οἰκτρὸν τι βυάκιον· διότι ὅπου ἔλλειψις δασῶν, ἐκεῖ ὡς εἰκὸς καὶ ἔλλειψις ὕδατος. Τοῦτου ἕνεκα πολλὰ τῆς Ἑλλάδος μέρη πάσχουσι λειψυδρίαν, πωλεῖται τὸ πόσιμον ὕδωρ, σφοδρῶς δ' ἄλλοτε ἠγανάκτουσιν οἱ Ἀθηναῖοι κατὰ τῆς Ἀμαλίας, ὅτι ἀντεποιεῖτο τῶν τριῶν μόνων ἐν τῇ πόλει ὑδραγωγείων εἰς ἀρδευσιν τῆς ἐν τῷ βασιλικῷ κήπῳ χλόης.»

Ἡ Βεβαίως ἡ Ἑλλὰς ἠδύνατο ν' ἀποβῇ χώρα πλουσιωτάτη οὐ μόνον πορίζουσα ξύλα, σίτον καὶ ζῶα ἑαυτῇ τε καὶ τοῖς γείτοσι τόποις, ἀλλὰ καὶ ὠφελουμένη ἀπὸ τῆς ἀπαθείας τῆς τουρκικῆς διοικήσεως. Δυστυχῶς ὅμως εἶναι φόρου ὑποτελής τῇ ἀλλοδαπῇ διὰ ξύλα, σίτον καὶ ζῶα· τηλικαύτη δὲ εἶναι ἡ ἔλλειψις τῶν πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαιοτάτων, ὥστε τὰ μικρὰ παιδία ἀποθνήσκουσιν ἕνεκα ἀνυδρίας, οἱ δὲ πρεσβύτεροι κρατοῦσιν ἐν τῷ στόματι ὑγρὰν ἄμμον ὅπως σβέσωσι τὴν δίψαν των.»

Ἄφοῦ ἔλλειπουσιν τὰ ἀναγκαιοτάτα, πρὸς τί τὸ φροντίζειν περὶ τῶν περιττῶν; Ἄλλ' ἡ Ἑλλὰς ἠδύνατο νὰ παραγάγῃ τοσοῦτον οἶνον, ἔλαιον, καὶ μεσημβρινούς καρπούς, ὥστε διὰ τούτων καὶ μόνων ν' ἀναπληρώσῃ τὸ κεχηνὸς καὶ ν' ἀποτίσῃ τὰ πρὸς τὴν ἀλλοδαπὴν χρέη της. Ἀλλὰ καὶ ἐνταῦθα, μεθ' ὅλην τὴν εὐνοίαν καὶ δαψίλειαν τῆς φύσεως, οὐδεμία κατεβλήθη προσπάθεια ὅπως ἐξέλθωσιν οἱ Ἕλληνες ἀπὸ τῶν ἠρωϊκῶν χρόνων. Ὡς ἐπὶ Ὀμήρου, ὁ οἶνος τηρεῖται ἔτι καὶ νῦν ἐντὸς ἀσκῶν, διὰ δὲ τῆς ῥητίνης καθίσταται τοσοῦτον πικρὸς ὥστε οἱ Εὐρωπαῖοι θὰ τὸν ἐπινοῦν ἀντὶ ἰατρικοῦ. Οἱ θαυραῖοι στρατιῶται, συνειθισαντες τὸ περιεργον τοῦτο ποτὸν, ἐφημίζοντο ὕστερον ὡς ἀκόρεστοι ῥιτινοπόται· οὔτε ὅμως ξένος τις ἐμιμήθη τὸ παράδειγμα των, οὔτε γίνεται τὸ παράπαν ἐξαγωγή τοιοῦτου οἴνου. Αἱ περιφημοὶ ἄμπελοι τῆς Θήρας καὶ τῆς Μονεμβασίας ἠδύνατο ἐπὶ πολὺ νὰ τελειοποιηθῶσιν· εὐχρῆς ἔργον ἐὰν πανταχοῦ οἱ Ἕλληνες ἐμμοῦντο τὸ παράδειγμα τῶν Πατρῶν, ἔνθα, μεθ' ὅλην τῆς φύσεως τὴν φειδῶ, διὰ μόνης τῆς ἐπιμελείας καὶ τῆς ἐπιμονῆς κατασκευάζεται ἡδὴ ἀριστος «ἀγαθὸς οἶνος.»

Ἀτὸ αὐτὸ ῥητέον καὶ περὶ τῆς ἐλαιοκομίας. Τὰ ἐλαιόδενδρα τῆς νοτίου Γαλλίας καὶ τῆς Ἰταλίας φαίνονται ἀνάπηρα ἀπέναντι τῶν τῆς Ἀμφίσεως. Ἄλλ' αἱ ἄγρια ἐλαῖαι δὲν ἐγκεντρίζονται. Τὰ ἐλαιοτριβεῖα εἶναι τοσοῦτον ἄθλια ὥστε οἱ ἰδιοκτῆται πολλὰ δαπανῶσιν, ἀποβάλλουσι δὲ τὸ πέμπτον καὶ δέκατον μέρος τοῦ ἐλαίου των. Τὸ ἔλαιον αὐτὸ, λίαν ἀμελῶς κα-

τασκευαζόμενον, είναι θολόν και ταγγόν. Τί θαυμαστόν ὅτι ἡ τῶν ἐλαίων χώρα σπανίζει ἐλαίου, οἱ δὲ Ἀθηναῖοι πορίζονται τοῦτο ἐκ τῆς Προβηγκίας; Εἰς καλλιτέραν ὄψωσόν κατάστασιν διατελεῖ ἐν Πελοποννήσῳ ἡ καλλιέργεια τῆς σταφίδος καὶ ἡ τοῦ καπνοῦ ἐν Ἄργει καὶ ἐν Λαμίᾳ· οὐχὶ ὅμως καὶ ἡ θαμβάκοφυτεία. Τὰ λατομεῖα τοῦ μαρμαροῦ ἐπὶ τοῦ Πεντελικοῦ καὶ ἐν τῇ Πάρῳ εἶναι παρημελημένα· ἐλησμονήθησαν δὲ τὰ ἀνθρακωρυχεῖα τῆς Κύμης ἐπὶ τῆς Εὐβοίας καὶ τὰ μολυβδωρυχεῖα τῆς Κέας. Ὁ χρόνος ἐπιλείψει με ἀναφέροντα τοὺς ἀπειραριθμούς πόρους τοὺς ὁποίους εἶχεν, ἀλλὰ δι' ἀγνώστους λόγους, ἢ σμικρὸν, ἢ οὐδὲν ἐξμεταλλεύθη ἡ ἑλληνικὴ κυβέρνησις.»

Πρακτικὰ τῆς ἐν Ἀθήναις Κεντρικῆς Γεωργικῆς Ἐταιρίας.

Ἐν Ἀθήναις σήμερον τὴν 29 Νοεμβρίου τοῦ 1864, ἡμέραν Κυριακὴν, κατὰ πρόσκλησιν τῆς ἑπταμελοῦς ἐπιτροπῆς συνήλθον τὰ ἐξῆς μέλη τῆς ἐν Ἀθήναις Κεντρικῆς Γεωργικῆς Ἐταιρίας, ἐν τῷ καταστήματι τοῦ Βαρβακείου Λυκείου, ἦτοί

Οἱ ΚΚ. Μιχαὴλ Σχινᾶς, Α. Γούδας, Π. Ἐμ. Γιαννόπουλος, Σ. Σωτηρόπουλος, Περικλῆς Σούτσος, Π. Λεοτσάκος, Γ. Α. Περόωτης, Κ. Φωστήροπουλος, Ἄντ. Φ. Παπαδάκης, Γ. Ν. Μανταβίνος, Α. Στέλλαχ, Π. Πύργος, Γ. Πεταλᾶς, Σ. Σπηλιωτάκης, Δ. Αἰνιάν, Δραγούμης, Χρηστάκης, Γ. Ζαβιτσάνος, Εὐστ. Εὐδῆς, Α. Λογοθέτης, Α. Κορδέλας, Χρῆστος Χατζῆ, Λεωνίδας Ἱερ. Βασιλείου, Διανοσταφίδας.

Ἡ συνέλευσις εὐρεθεῖσα οὕτω πλήρης, ἐξελέξατο παμψηφεί τὸν μὲν Κύριον Μιχ. Σχινᾶν πρόεδρον, τὸν δὲ Κ. Κ. Φωστήροπουλον γραμματέα. Μετὰ τὴν κατάρτισιν τοῦ προεδρείου, ζητήσας καὶ λαβὼν τὸν λόγον ὁ Κύριος Α. Γούδας, εἰσαγγητῆς τῆς ἑπταμελοῦς ἐπιτροπῆς, ὠμίλησεν ὡς ἐξῆς.

Κύριοι.

Γλυκεῖά τις ἐλπὶς ὅτι ἦτο ἀδύνατον νὰ διαλυθῇ ἡ ἔθνοσυνέ-

λευσις χωρὶς νὰ συζητήσῃ τὸ ὑπόβληθὲν αὐτῇ νομοσχέδιον περὶ παραχωρήσεως τῶν αἰτηθέντων ὑπὸ τῆς ἐταιρίας μας γηπέδων, καὶ ἡ μεγίστη εὐχαρίστησις τοῦ νὰ σᾶς ἀναγγείλωμεν τελείαν ἀποπεράτωσιν τῆς ἐντολῆς ἡμῶν μᾶς ἠνάγκασαν νὰ ἀναβάλωμεν ἄχρι τῆς σήμερον τὴν συγκάλεσιν τῆς συνελεύσεως. Ἀλλὰ ματαιωθείσης τῆς ἐλπίδος ταύτης σᾶς συνεκαλέσαμεν ἤδη, ἰ.α δώσωμεν λόγον τῶν πράξεών μας.

Κατὰ τὴν ἐντολὴν, ἣν μᾶς ἐδώκατε, μετὰ τὴν συναρμολόγησιν τοῦ καταστατικοῦ ἐπεδιώξαμεν τὴν κύρωσιν αὐτοῦ ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως.

Μετ' εὐχαριστήσεως δὲ σᾶς ἀναγγέλλομεν, ὅτι ἡ Α. Μ. προτάσει τοῦ ἀρμοδίου ὑπουργοῦ, οὐ μόνον τοῦτο ἐπεκύρωσεν ἀμέσως, ἀλλὰ καὶ προστάτης τῆς ἐταιρίας μας ἠδύοχησε νὰ κηρυχθῇ. Τὸ δὲ καταστατικὸν, δημοσιευθὲν ἔκτοτε καὶ διὰ τῆς ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως, ἐδημοσιεύθη καὶ παρ' ἡμῶν ἀκολουθῶς εἰς φυλλάδιον ἑλληνιστὶ καὶ γαλλιστὶ κατὰ τὸ προσφερόμενον ἤδη ὑμῖν ἑκάστῳ, ἐκ τῶν μὴ λαβόντων, ἀνά ἐν ἀντίτυπον.

Ἡ δὲ Κυβέρνησις, κατανοήσασα εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς τὸν κοινωφελῆ σκοπὸν τῆς ἐταιρίας μας καὶ υἰοθετήσασα τρόπον τινὰ αὐτὸν, ὑπέβαλε πρὸ πολλοῦ, ὡς γνωστὸν, εἰς τὴν ἔθνοσυνέλευσιν ψήφισμα πρὸς παραχώρησιν τῶν αἰτουμένων ὑπὸ τῆς ἐταιρίας μας γαιῶν· γνωστὰ ὅμως αἴτια δὲν ἐπέτρεψαν οὔτε τὴν συζήτησιν αὐτοῦ.

Οὕτω λοιπὸν μόνον ἐφοδιασμένοι ὄντες καὶ ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν ἀναμένοντες τὴν ἐπιψήφισιν τοῦ προταθέντος τούτου ψηφίσματος, ἠρκέσθημεν μόνον εἰς τὴν ἐγγραφὴν μελῶν, καὶ τοῦτο μόνον σχεδὸν ἐντὸς τῆς Πρωτευούσης, ἐξαιρουμένων ὀλιγίστων ἐξωθεν, οἵτινες καὶ οἰκοθεν ἔσπευσαν νὰ μᾶς ἀναγγείλωσι δι' ἐπιστολῶν τῶν τὴν ἐπιθυμίαν αὐτῶν νὰ συμμεθεῖξωσι τῆς ἐταιρίας μας.

Μετ' εὐχαριστήσεως δὲ σᾶς ἀναγγέλλομεν ὅτι τὸ ἄκουσμά τῆς συστάσεως τῆς ἐταιρίας μας, καθ' ἃς ἔχομεν πληροφορίας, πανταχοῦ προῖξένησεν ἀρίστην ἐντύπωσιν.

Τὸν τέλειον καταρτισμὸν τῆς ἐταιρίας μας πολλαχόθεν μᾶς γράφουσιν, ὅτι προσδοκοῦσι ν' ἀκούσωσιν, ἵνα συμμεθεῖξωσι τῶν ἐργασιῶν μας, ἐκ δὲ τῶν ἄχρι τοῦδε ἐνεργειῶν τῆς ἐπιτροπῆς σας ἐνεγράφησαν οἰκοθεν καὶ ἄνευ τῆς ἐλαχίστης προτροπῆς ἢ ἐπισπεύσεως μέλη ἑκατὸν ἐξήκοντα καὶ ἐν, δυνατὸν δὲ ἦτο νὰ ἐγγραφῶσιν ἐντὸς τῆς Πρωτευούσης πολλοὶ πλείονες τούτων, ἐάν

ὑπῆρχε ἐπεψηφισμένον τὸ προταθὲν νομοσχέδιον, καὶ ἐὰν ἔνεκα τούτου ἡ ἐπιτροπὴ σας δὲν ἀνεχαιτίζετο οἰκοθεν εἰς τὰς ἐνεργείας. Ἐνεγράφησαν δὲ σχεδὸν αὐτοπροαιρέτως, ὡς εἶπομεν, οἱ ἑξῆς.

Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Ἀθηνῶν Θεόφιλος
 Ὁ Χαλκίδης Καλλίνικος
 Μιχ. Σχινῆς
 Α. Ν. Γούδας ἐπὶ δεκαετίαν ἀνά δρ. 100
 Ἄντ. Φ. Παππαδάκης ἀπαξ δρ. χιλίας ἀριθ. 1000 καὶ κατ' ἔτος 50 δραχ.
 Σ. Σωτηρόπουλος
 Π. Ἐμμ. Γιαννόπουλος
 Δρ. Ν. Δρόσου
 Εὐστρ. Παρίσης
 Κ. Φωστηρόπουλος
 Ἀθ. Γ. Δουρούτης δρ. 50
 Γ. Κωνσταντινίδης
 Σ. Μ. Χιονωδάκης
 Α. Ζέρβας
 Π. Ῥομπότης δρ. 25
 Ἄντ. Γεωργαντᾶς
 Χ. Ν. Σολιώτης
 Γ. Ν. Μαντζαβίνος
 Α. Μωραϊτίνης
 Ἰω. Ν. Ἰγγλέσης
 Π. Πύργος
 Σ. Α. Σπηλιωτάκης
 Ἄνδρ. Φαραλαμπής
 Α. Στέλβαχ
 Τηλ. Ι. Ρούκης
 Γ. Σταύρου δρ. 50
 Α. Ν. Γούδας διὰ τὸν Μενέλ. Νεγρεπόντε ἐν Κωνσταντῶν δρ. 25 κατ' ἔτος
 Γ. Σουλτάνης δραχμᾶς 25 κατ' ἔτος
 Ἄνδρ. Αὐγερινὸς δραχμᾶς 25 κατ' ἔτος
 Σπύρος Παυλίδης δραχμᾶς 25
 Δ. Καλλιωντοῆς
 Η. Β. Μαυρομιχάλης
 Χρ. Νικολαΐδης
 Λεωνίδα Σμολένσκης δραχμᾶς 50
 Α. Πάλλης
 Τιμολέων Ι. Φιλήμων
 Δημήτριος Γρίβας δραχμᾶς 25
 Γ. Α. Βασιλείου δρ. 25
 Περικλ. Ζωγράφος
 Εὐθ. Κεχαγιάς δρ. 25
 Θεμ. Δαραλέζης δρ. 25
 Μιχ. Καλλιφρονᾶς δρ. 20
 Ἀρχ. Ἄνθιμος ἠγούμενος Αἰγίνης δρ. 20
 ἠγούμενος Νεκτάριος ἱερομόναχος
 Α. Ν. Δρόσος
 Δ. Μαυροκορδάτος
 Γρ. Δημητριάδης δραχμᾶς 50 κατ' ἔτος
 Στ. Δούκας δραχμᾶς 25 κατ' ἔτος
 Ι. Θ. Παλαιολλόγος
 Σ. Χ. Στεφανόπουλος δρ. 25 κατ' ἔτος
 Α. Σαλωνιτίδης
 Δ. Μαυρομιχάλης
 ἔμμ. Μελετόπουλος
 Αὐγερινὸς Πετραλιάς
 Ἐπαμ. Δελιγεώργης
 Γ. Μιχαηλίδης

Ν. Πιεράκος
 Χ. Ζυμβρακάκης δρ. 25
 Π. Καλλιηγᾶς δρ. 50
 Γ. Πεταλᾶς δραχμᾶς 60 κατ' ἔτος
 Α. Β. Τζίνης δραχμᾶς 20 κατ' ἔτος
 Π. Α. Κυριακοῦ
 Μ. Τριανταφυλίδης διὰ παντὸς δρ. 20
 Δ. Θωμόπουλος δραχ. 20 κατ' ἔτος
 Ἄλ. Κουμουνοῦρος δρ. 50
 Ἡρ. Μιτσόπουλος
 Μ. Δελιγιάννης δρ. 50
 Λαζ. Α. Γιουρδῆς δραχ. 50
 Ἰω. Οἰκονομιδῆς
 Γερ. Α. Μεταξᾶς δραχ. 25
 Χρ. Γ. Γρίβας
 Ρήγας Παραμῆδης
 Σκαρλάτος Σούτσος δρ. 100
 Α. Λογοθέτης δραχ. 25
 Κ. Ἀσιμακόπουλος δρ. 25 κατ' ἔτος
 Σ. Α. Ζῶτος δραχμᾶς 20 κατ' ἔτος
 Ε. Ν. Δειμέζης δραχμᾶς 25 ἐτησίως
 Δ. Ν. Βαλτινὸς
 Ἰω. Καραγιαννόπουλος
 Χαρίλαος Τρικούπης δρ. 25
 Κ. Διωβουνιώτης
 Ἰω. Γ. Κρίτσας
 Α. Μαυρίκης ἐξ Αἰτωλικοῦ
 Κ. Γιολδάσης
 Αουκ. Παππαϊωάννου
 Εὐστρ. Ζύδης
 Ἄριστ. Μπουκαούρης
 Γ. Α. Πετμεζᾶς δρ. 25
 Γ. Β. Τσατσάρας δρ. 20
 Γ. Νικολαΐδης δρ. 30
 Θρασ. Ζαΐμης δρ. 50
 Γ. Μ. Ἀγτωνόπουλος δρ. 50
 Γ. Α. Ῥάλλης
 Α. Πολυχρονιαδῆς
 Β. Νικολόπουλος
 Διομήδης Κυριακοῦ
 Σ. Λεκάτης δραχμᾶς 100 κατ' ἔτος
 Δ. Μ. Μαυρομαρᾶς
 Δ. Ν. Λεβιδῆς δραχμᾶς 25 κατ' ἔτος
 Ι. Ζάρκος
 Χαρ. Χρηστόπουλος δραχμᾶς 15 κατ' ἔτος
 Πέτρος Λεοτσάκος
 Δ. Μπότσαρης
 Α. Μάρκου ἐκ Σύρου
 Α. Παπαδιαμαντόπουλος δραχ. 25
 Θ. Δ. Βόκος
 Ἀριστοτ. Τσάτσος
 Ὄθων Ἰω. Μακρυγιάννης
 Δ. Κλήμακας
 Ἐπ. Βαλιτζῆς δραχ. 5,000
 Μ. Δ. Καλαποθάκης δραχ. 25 κατ' ἔτος
 Κύριλλος Δέγλερης ἠγούμενος τῆς Μονῆς Πεντέλης δραχ. 50 κατ' ἔτος
 Ζ. Σάρογλους δραχμᾶς 50 κατ' ἔτος
 Β. Φλογατῆς δραχμᾶς 25 κατ' ἔτος
 Δ. Κυργούσιος δραχ. 22 κατ' ἔτος
 Α. Πετρόκης
 Π. Ἠλιόπουλος
 Δ. Αἰνιάν
 Α. Κορδέλας

N. K. Ιερόπουλος Γεωργαντάς	Γ. Α. Περωτής δρ. 50 κατ' έτος
Γεώργ. Κοζάκης Τυπάλδος δρ. 20	K. Πώπ
Σ. Α. Μεταξάς	Λέων Μελᾶς
Ίω. Α. Σουτσοσ	Σ. Λόντος 25 δραχμᾶς κατ' έτος
Πέτρος Βακάλογλους	Α. Μπαλάνος ὡσαύτως
Γ. Ψύλλας	Σίμος K. Μπαλάνος ὡσαύτως
Στ. Βερώνας, Εἰρηνοδικῆς Ἀ- μοργοῦ δραχμᾶς 50 κατ' έτος κατ' ἐντολήν του Σ. Λεκάτης	Γ. Σουρμελῆς ὡσαύτως
Περ. Ι. Σουτσοσ στρατιωτικὸς ιατρός, μέλος	N. Νέγρης δρ. 12
X. Πρετεντέρης Τυπάλδος	Γ. Συμβουλίδης δρ. 100 κατ' έτοι ἐπὶ δεκαετίαν
Δ. Ὀρφανίδης	Ἀλέξαν. Σταματόπουλος ἰατρός
Α. Κομπατής δραχμᾶς 100 κατ' έτος	πληρεξούσιος Λευκάδος
K. Νέγρης δραχμᾶς 25 κατ' έτος	Κων. Ν. Δόσιος δραχ. 100 κατ' έτος
Ι. Ε. Χίλλ δραχμᾶς 25 κατ' έτος	Ίω. Τζηνῆς δραχμᾶς 25 κατ' έτος
Θ. K. Λαμπαδάριος ἰατρός δρ. 20 κατ' έτος	Ίω. Α. Γαίλας ἐκ Πύργου
Δ. Δεσποτόπουλος δραχμᾶς 20 κατ' έτος	Ἄγγελῆς Ματράζος δραχ. 25 κατ' έτος
Ἐμ. Μανιατάκης	Γεράσιμος Ν. Καρθούνης ἐκ Μεσολογγίου 12
Ἄντ. Μυριολάκης δραχμᾶς 25 κατ' έτος	Ἀσημάκης Ηλιόπουλος διευθυ- ντῆς τοῦ ἐν Τύρινθι ἀγροκηπίου
Λεωνίδας Ἰερωνύμου Βασιλείου	Κων. Ν. Κωστῆς 25 κατ' έτος
Ἄνδρ. Δαρειώτης	Κων. Χρηστίδης ἐν Ἰσμαίλιῳ δρ. 50 κατ' έτος
Γεώργ. Ζαβιτσάνος δραχ. 25 κατ' έτος	B. Ν. Παγκώστας δραχ. 25 κατ' έτος
	Λουκάς Ῥάλλης δραχμᾶς 25 κατ' έτος
	Ἀδελφοὶ Μουτσοπούλου δρ. 25 κατ' έτος

Ἐκ τούτων, ὡς εἰλέπετε, εἰς μὲν ὁ K. Ἐπαμινώνδας Βαλτα-
τῆς ἐνεγράφη ἀπο τοῦδε μέγας εὐεργέτης τῆς εταιρίας μας,
ὑποσχεθεὶς νὰ πληρώσῃ πέντε χιλιάδας δραχμᾶς· εἰς δὲ ἕτερος
ὁ K. Ἀντώνιος Φ. Παππαδάκης ἐνεγράφη εὐεργέτης καὶ εὐηρε-
στήθη νὰ ὑποσχεθῆ ὅτι θὰ προσφέρῃ χιλιάς μὲν δραχμᾶς ἐφ'
ἅπαξ καὶ πενήντα κατ' έτος ἐπὶ τῷ ῥητῷ ὁμοῦ ὅρα τοῦ νὰ

παραχωρηθῶσιν εἰς τὴν εταιρίαν αἱ αἰτηθεῖσαι γαίαι· πέντε δὲ
ἄλλοι ἐνεγράφησαν νὰ προσφέρωσι κατ' έτος ἀνά 100 δραχ. καὶ
θέλωσιν ἀξιοθῆ οὕτω μετὰ δεκαετίαν τοῦ διπλώματος τοῦ εὐ-
εργέτου κατὰ τὸ 27 ἄρθρον τοῦ καταστατικοῦ μας. Πολλοὶ δὲ
ἄλλοι, ὡς ἠκούσατε, εὐηρεστήθησαν νὰ ἐγγραφῶσιν, ἵνα προσφέ-
ρωσι κατ' έτος ποσὸν πολὺ μείζον τῆς ἐνιαυσίας συνδρομῆς των,
καὶ οἱ λοιποὶ, ἐπὶ τοῦ παρόντος τοῦλάχισον, ὑπεσχέθησαν μόνον
τὴν δωδεκάδραχμον ἐνιαυσίαν συνδρομὴν των.

Ἐκ δὲ τῶν ἄχρι τοῦδε ἐγγραφέντων μᾶς ἐστάλησαν χωρὶς
νὰ ζητήσωμεν δραχμαὶ τεσσαράκοντα ἐννέα καὶ λεπτὰ ὀγδοή-
κοντα οἶον δραχμᾶς 25 καὶ λεπτὰ 80, ἧτοι μίαν ὀθωμανικὴν
λίραν μᾶς ἔπεμψεν ὁ ἐν Κωνσταντῆζ κύριος Μενέλαος Νεγρε-
πόντες καὶ ἀνά 12 οἱ Κύριοι K. Πώπ ὑποπρόξενος ἐν Ἡρακλείῳ
τῆς Κρήτης καὶ Γεράσιμος Καρθούνης ἐκ Μεσολογγίου· ὑπεσχέ-
θησαν δὲ ἐν συνόλῳ νὰ προσφέρωσιν ἀμέσως μετὰ τὴν κατάρτι-
σιν τῆς εταιρίας δραχμᾶς 9,498.

Καὶ ταῦτα μὲν ἠδυνήθη καὶ ἔπραξεν ἄχρι τοῦδε ἡ ἐπιτροπὴ
σας πρὸς ἐκπλήρωσιν τῆς δοθείσης αὐτῇ ἐντολῆς.

Ὅσον δὲ μέγας καὶ κοινωφελῆς εἶναι ὁ σκοπὸς, ὃν ἐπιδιώκει
ἡ εταιρία μας, τοσοῦτον, κατὰ τὰ καὶ ἄλλοτε συζηθέντα, εἶναι
καὶ δυσέφικτος ἀνευ γαιῶν κατ' ἄλλους ἴσως ἦελεν εἰσθῆ
γελοία καὶ αὐτὴ ἡ ἰδέα τῆς γεωργικῆς εταιρίας ἀνευ ἐδάφους.
Καὶ ἐδάφη μὲν εἶναι πάμπολλα, ὡς γινώσκετε, ἐν Ἑλλάδι. Γε-
ωργικὴ ὁμοῦς εταιρία, ἐδρεύουσα ἐν Ἀθήναις, μόνον ἐν Ἀθήναις
ἢ πέραξ τῆς πόλεως τῶν Ἀθηνῶν πρέπει νὰ ἔχῃ ἔδαφος, ἵνα
μετασχηματίσῃ τοῦτο μὲν ἐπὶ τοῦ παρόντος εἰς πρακτικὸν
παρὰ τῇ ἔδρᾳ τῆς πρότυπον ἀγροκηπίον, ἀκολουθῶν δὲ νὰ προβῆ
εἰς τὸν σχηματισμὸν καὶ ἄλλων ὁμοίων κατὰ τὰς ἐπαρχίας
τοῦ κράτους καὶ ἀναλόγως τῶν ἀναγκῶν καὶ τῶν πύρων τῆς·
ἐπειδὴ δὲ μὲ ὄλην τὴν ἀρίστην διάθεσιν τῆς Κυβερνήσεως καὶ
τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως, τὰ αἰτηθέντα ὑπὸ τῆς εταιρίας πρὸς τὸν
σκοπὸν τοῦτον κτήματα δὲν παρεχωρήθησαν εἰσέτι, διὰ τοῦτο
ἡ ἐπιτροπὴ σας φρονεῖ ὅτι ἡ εταιρία πρέπει νὰ μὴ ἀποθάρρυνθῆ
μὲν, τοῦναντίον μάλιστα νὰ ἐπιμείνῃ ἐπιδιώκουσα ἀνευδότης
τὸν κοινωφελῆ σκοπὸν τῆς, ἀλλὰ ν' ἀναβάλλῃ τὴν ἐναρξιν τῶν
ἐργασιῶν τῆς, προσδοκῶσα τὸ πᾶν ἀπὸ τῆς προσεχοῦς συνό-
δου τῆς Βουλῆς, παρὰ τῆς ὁποίας εἶναι ἀδύνατον νὰ μὴ παρα-
χωρηθῶσι τὰ αἰτηθέντα ἐδάφη. Εἰς τὴν συνέλευσιν δὲ ἀπόκει-
ται ἤδη ν' ἀποφασίσῃ, ἐὰν πρέπει νὰ προβῆ ἀπὸ τοῦδε εἰς τὴν

ἐκλογὴν τοῦ διοικητικοῦ αὐτῆς συμβουλίου ὄντος ἤδη ἐπικυρωμένου τοῦ καταστατικοῦ αὐτῆς, καὶ πολλῶν ἐγγραφέντων μελῶν καὶ εὐεργετῶν, ἢ ν' ἀναβάλη τοῦτο μέχρι τῆς ἐντελοῦς ἐκπληρώσεως πασῶν τῶν εὐχῶν τῆς, καὶ τούτων τὴν περαιτέρω ἐπιδιώξιν ν' ἀναθέσῃ καὶ αὖθις εἰς νέαν τινὰ ἐπιτροπὴν καὶ ἐπὶ μὲν τῆς πρώτης περιπτώσεως τὰ χρέη τοῦ συμβουλίου εἶναι ἤδη ἀκριβῶς διαγεγραμμένα ἐν τῷ καταστατικῷ ἐπὶ δὲ τῆς δευτέρας ἀναγκαῖον θεωρῶ νὰ διατυπωθῶσι τὰ χρέη τῆς ἐπιτροπῆς ἐν τινὶ πρακτικῷ, τὸ ὅποιον πρέπει νὰ ὑπογραφῆ παρὰ πάντων τῶν παρευρισκομένων ἤδη.»

Ἄ Κ. Πύργος, παρεκάλεσε τὸν Κ. Γούδαν νὰ ἐξηγήσῃ καθαρώτερον τὰ περὶ τῶν ἀπαντηθέντων προσκομμάτων ὡς πρὸς τὴν παραχώρησιν τοῦ ἐθνικοῦ κτήματος Ρούφ, καὶ νὰ ἐξηγήσῃ ποῖα εἶναι τὰ γνωστὰ αἰτία τὰ ὁποῖα δὲν ἐπέτρεψαν νὰ συζητηθῇ τὸ εἰς τὴν Συνέλευσιν ὑποβληθὲν ψήφισμα περὶ παραχώρησεως τῶν ζητηθέντων κτημάτων, διότι ἤκουσε καὶ κοινῶς πιστεύεται ὅτι ἠναντιώθη καὶ ἐναντιοῦται εἰς τοῦτο ὁ νῦν Κύριος πρωθυπουργός.

Ἄ Κ. Σ. Σωτηρόπουλος, λαβὼν τὸν λόγον ἀπήντησεν ὅτι ἐκ μέρους τοῦ παρόντος ὑπουργείου ὑπῆρχε καὶ ὑπάρχει ὅλη ἡ διάθεσις διὰ τὴν παραχώρησιν τοῦ ἐθνικοῦ κτήματος Ρούφ καὶ ἐὰν δὲν ἐψηφίσθη ὑπὸ τῆς ἔθνικῆς Συνελεύσεως ἡ περὶ τούτου πρότασις δὲν πταίει τὸ ὑπουργεῖον, διότι ἡ Συνέλευσις δὲν ἐσυζήτησε πολλὰ ἄλλα ἀντικείμενα σπουδαιότερα, ὡς πασίγνωστον, τὰ ὁποῖα ἦσαν σημειωμένα εἰς τὴν ἡμερησίαν διάταξιν τῆς ὑπέμνησε μάλιστα ὅτι, καθ' ἣν ἡμέραν ἀνεγνώσθη ἡ περὶ τῆς παραχώρησεως ταύτης πρότασις τοῦ προκατόχου ὑπουργείου αὐτός παρῶν ἐβεβαίωσε τὴν Συνέλευσιν ὅτι τὸ νῦν ὑπουργεῖον υἱοθετεῖ τὴν πρότασιν ταύτην καὶ παρεκάλεσε μάλιστα ταύτην νὰ τὴν συζητήσῃ καὶ τὴν ψηφίσῃ. Ἡ σημερινὴ Κυβέρνησις θέλει φροντίσῃ περὶ τῆς ὑποθέσεως ταύτης ἅμα συγκαλεσθῆ ἡ βουλὴ. Ἐκ τούτων, εἶπε, πείθεσθε πάντες, ὅτι δὲν πρέπει νὰ δίδῃ τις πίστιν εἰς ἀκούσματα ἐξώδικα, καὶ νὰ συλλαμβάνῃ ὑποψίας ματαίας, ὅταν ὑπάρχωσι πράγματα ἀποδεικνύοντα τὸ ἐναντίον· πρέπει νὰ ἐβλέπῃ τις τὴν ἀπόφασιν τῆς Κυβερνήσεως, ἣτις εἶναι ὑπὲρ τῆς παραχώρησεως ταύτης, καὶ ὅχι νὰ δίδῃ ἀκρόασιν καὶ πίστιν εἰς φήμας ἀδυσπότους περὶ ὄψιν ἀντιπραξέως καὶ ἐναντιότητος μέλους ἢ μελῶν τῆς Κυβερνήσεως.

Ἄ Κ. Γ. Πετρόπουλος εἶπεν, ἀπορεῖ πῶς ἐγένε τοιαύτη ἐπερώτησις ἐν ᾧ εἶναι πασίγνωστον ὅτι οἱ σημερινοὶ ὑπουργοὶ εἰσὶν ἐκ τῶν πρώτων μελῶν τῆς ἐταιρίας καὶ ἐνδιαφέρονται διὰ τὴν πρόοδόν τῆς μάλλον παντός ἄλλου· ὁ δὲ λόγος τῆς μὴ συζητήσεως τοῦ περὶ τούτου ψηφίσματος εἶναι τοσοῦτον πασίγνωστος ὥστε δὲν ἦτο ἀνάγκη οὐδεμιᾶς περὶ τούτου ἐρωτήσεως. Τὸ ψήφισμα ἦτον εἰς τὴν ἡμερησίαν διάταξιν τῆς Συνελεύσεως, ἐπελήφθη αὕτη τῆς συζητήσεως αὐτοῦ καὶ ἀπήντησεν ἀντίπραξιν ἐκ μέρους τῶν ὑπουργῶν; συμφερότερον εἶναι νὰ παρακαλέσωμεν τὸ ὑπουργεῖον νὰ ἐπιστεύσῃ τὴν εἰσαγωγὴν τοῦ περὶ τούτου νόμου, ἅμα συνέλθῃ ἡ βουλὴ.

Ἄ Κ. Π. Γιαννόπουλος εἶπεν, ἀφοῦ μᾶς εἶναι γνωστὸν ὅτι τοῦ μὲν ὑπουργείου, τοῦ προτείναντος τὴν παραχώρησιν τοῦ κτήματος, ἀπετέλει μέρος ὁ Κ. Ν. Κανάρης, τοῦ δὲ ὑπουργείου, τοῦ υἱοθετήσαντος καὶ ὑποστηρίξαντος εἰς τὴν Συνέλευσιν τὴν πρότασιν, πρόεδρος εἶναι ὁ ναύαρχος Κ. Κανάρης, πῶς δύναται τις νὰ παραδεχθῆ τὴν εἰς αὐτὸν ἀποδιδομένην ἀντιπραξίν ἢ μὴ συζητήσις καὶ μὴ παραδοχὴ τοῦ περὶ τούτου ψηφίσματος προηληθὲν ἐκ μέρους τῆς Συνελεύσεως, ἣτις, καίτοι εἶχεν αὐτὸ εἰς τὴν ἡμερησίαν διάταξιν τῆς, δὲν τὸ ἐσυζήτησεν, ὡς καὶ πολλὰ ἄλλα σπουδαία ἀντικείμενα· ὀφειλομεν μάλιστα νὰ εὐγνωμονώμεν πρὸς τὸ νῦν ὑπουργεῖον διότι τὰ πλεῖστα τῶν μελῶν αὐτοῦ εἰσὶ καὶ μέλη τῆς ἐταιρίας μας, ὥστε καὶ τοῦτο μᾶς ἐγγυᾶται τὴν ὑπουργικὴν αὐτῶν συνδρομὴν πρὸς εὐδῶσιν τῆς ἐθνοφελοῦς ταύτης ἐπιχειρήσεως. Θεωρῶ ἐπομένως περιττὴν πᾶσαν ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου περαιτέρω συζήτησιν· πρέπει δὲ τώρα νὰ συζητήσωμεν ἐὰν πρέπει νὰ προβῶμεν εἰς τὴν ἐκλογὴν τοῦ διοικητικοῦ συμβουλίου, ἢ νὰ περιμεινώμεν μέχρις οὗ μᾶς παραχωρηθῆ τὸ κτῆμα. Ἐν τῇ τελευταίᾳ ταύτῃ περιπτώσει πρέπει νὰ γείνη ἡ ἐκλογὴ τῶν μελῶν τῆς ἐπιτροπῆς πρὸς ἀντικατάστασιν τῆς ὑπαρχούσης· δὲν εἶναι δὲ ἀνάγκη νὰ γίνη χωριστὸν πρακτικὸν τὸ ὅποιον νὰ ὑπογραφῆ παρὰ τῶν μελῶν τῆς ἐταιρίας, διότι ἡ ἐκλεχθεῖσα ἐπιτροπὴ γινώσκει νὰ διερμηνεύσῃ τὰς ἰδέας καὶ τοὺς σκοποὺς τῆς ἐταιρίας, ὥστε εἶναι περιττὸν νὰ τῇ δώσωμεν διὰ πρακτικοῦ ὁδηγίαν.

Ἄ Κ. Πρόεδρος. Καὶ ἐγὼ ἐνθυμούμαι καλῶς, ὅτι ὁ Κ. Σωτηρόπουλος (ὑπουργός τῶν Οἰκονομικῶν), ὅτε ἀνεγνώσθη τὸ περὶ παραχώρησεως ψήφισμα εἰς τὴν Συνέλευσιν εἶπε τῷ ὄντι, ὅτι τὸ νῦν ὑπουργεῖον υἱοθέτησε τὴν περὶ παραχώρησεως τοῦ ἐθνικοῦ

κτήματος πρότασιν τοῦ προκατόχου ὑπουργείου καὶ παρεκάλεσε τὴν Συνέλευσιν νὰ συζητήσῃ τὸ περὶ ταύτης ψήφισμα· ἐπομένως περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου εἶναι καλὸν νὰ παύσῃ πᾶσα περαιτέρω ὁμιλία, ἐὰν ἐγκρίνη ἡ συνέλευσις.

Ἡ συνέλευσις παρεδέχθη παμψηφεί τὴν πρότασιν τοῦ Κυρίου Προέδρου.

Ὁ Πρόεδρος ἠρώτησε τὴν συνέλευσιν ἐὰν θέλῃ νὰ προῖῃ εἰς τὴν ἐκλογὴν τοῦ διοικητικοῦ συμβουλίου, ἢ νὰ ἀναμείνῃ μέχρι οὗ παραχωρηθῇ τὸ ἐθνικὸν κτῆμα.

Ἡ συνέλευσις παρεδέχθη τὸ τελευταῖον.

Ὁ Πρόεδρος ὑπέμνησε τότε εἰς τὴν συνέλευσιν τὴν περὶ ἐκλογῆς νέων μελῶν τῆς ἐπιτροπῆς πρότασιν.

Ὁ Κ. Γ. Ζαβιτζάνος εἶπε, καλὸν εἶναι νὰ μείνῃ ἡ ἐπιτροπὴ ὅπως ἔχη καὶ νὰ ἐξακολουθήσῃ ἐργαζομένη, νὰ ἐκφρασθῇ δὲ πρὸς αὐτὴν ἡ πλήρης εὐαρέσκεια τῆς συνελεύσεως, διότι εἰργάσθη μετὰ ζήλου καὶ προθυμίας μεγάλης.

Ἡ πρότασις τοῦ Κ. Ζαβιτζάνου ἐγένετο παμψηφεί δεκτὴ, ἐπομένως ἡ συνέλευσις ἐξέφρασε τὴν πλήρη εὐχαριστίαν τῆς πρὸς τὰ μέλη τῆς ἐπιτροπῆς, ἤτοι τοὺς ΚΚ. Α. Γούδαν, Π. Γιαννόπουλον, Σ. Σωτηρόπουλον, Α. Φ. Παππαδάκην καὶ Σ. Σπηλιωτάκην διὰ τὴν μετ' ἰκανότητος καὶ πατριωτικοῦ ζήλου ἐκπλήρωσιν τῶν ἀνατεθέντων αὐτοῖς χρεῶν.

Ὁ Κ. Σ. Σωτηρόπουλος παρεκάλεσε τὴν συνέλευσιν νὰ ἐκλέξῃ ἄλλον εἰς ἀντικατάστασίν του, διότι ἔχων, ὡς ὑπουργός, πολλὰς ἀσχολίας δὲν εὐκαιρεῖ νὰ λαμβάνῃ μέρος καὶ εἰς τὰς ἐνεργείας τῆς ἐπιτροπῆς.

Ὁ Κ. Γούδας παρεκάλεσε τὸν Κ. Σωτηρόπουλον νὰ μὴ παραιτηθῇ τὴν ἐπιτροπῆς, διότι ἡ σύμπραξις του εἶναι ἀναγκαιοτάτη πρὸς εὐόδωσιν τοῦ ἔργου.

Παρακληθεὶς ὑπὸ τῆς Συνελεύσεως ὁ Κ. Σωτηρόπουλος συγκατετέθη ν' ἀποσύρῃ τὴν περὶ παραίτησεως πρότασιν του.

Ἡ συνέλευσις ἀπορρίψασα τὴν περὶ ὑπογραφῆς χωριστοῦ πρακτικοῦ πρότασιν τοῦ Κ. Α. Γούδα, παρεκάλεσε μόνον τὴν ἐπιτροπὴν νὰ ἐξακολουθήσῃ ἐπιδιώκουσα παρὰ τῇ Β. Κυβερνήσει καὶ παρὰ τῇ συγκαλεσθησομένῃ βουλῇ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν εὐχῶν τῆς ἐταιρίας, ὡς πρὸς τὴν παραχώρησιν τῶν ὑπ' αὐτῆς αἰτηθέντων ἐθνικῶν κτημάτων, ὡς ἀπολύτως ἀναγκαίων διὰ τὴν ἑναρξιν τῶν ἐργασιῶν αὐτῆς καὶ νὰ παρακαλέσῃ τὴν Β. Κυβέρνησιν καὶ τὴν βουλὴν νὰ μὴ παρακούσωσι τὰς εὐχὰς ἀνδρῶν συνεταιρισθέντων πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς βελτιώσεως τῆς πολυτίμου γεωργικῆς τά-

ξως, ἥτις ἀποτελεῖ τὰ ἐννέα δέκατα τοῦ ὅλου πληθυσμοῦ τοῦ Ἑλληνικοῦ Βασιλείου.

Ἡ Συνέλευσις παρεκάλεσε προσέτι τὴν ἐπιτροπὴν νὰ παρακαλέσῃ τὴν συγκαλέσιν γενικῆς συνελεύσεως τῶν μελῶν τῆς ἐταιρίας μετὰ τὸ πέρασ τῶν παρὰ τῇ Β. Κυβερνήσει καὶ τῇ Βουλῇ ἐνεργειῶν τῆς.

Ὁ Κ. Π. Γιαννόπουλος ἐπρότεινε ν' ἀποφασίσῃ ἡ συνέλευσις, ὅπως τὸ ἐκλεχθὲν προεδρεῖον ἐξακολουθήσῃ ἀμετάβλητον μέχρι τῆς ἐκλογῆς τοῦ διοικητικοῦ συμβουλίου, διὰ νὰ ὑπάρχῃ τάξις καὶ συστηματικότης εἰς τὰς ἐργασίας τῆς ἐταιρίας, καὶ ἵνα δι' αὐτοῦ ἡ ἐπιτροπὴ προκαλῇ συνεδριάσεις τῆς συνελεύσεως, ὅταν ἔχη ν' ἀνακοινώσῃ τι πρὸς αὐτήν.

Ἡ πρότασις αὕτη ἐγένετο παμψηφεί δεκτὴ.

Μετὰ τοῦτο ὁ πρόεδρος ἔλυσε τὴν συνεδρίασιν.

Ὁ Πρόεδρος

Μ. ΣΧΙΝΑΣ.

Ὁ Γραμματεὺς

Κ. Φωστηρόπουλος.

Περὶ σταφίδος.

Ἡ καλλιέργεια τῆς σταφίδος εἶναι ἡ σπουδαιότερα γεωργικὴ βιομηχανία τῆς Ἑλλάδος, ὅχι μόνον διότι ὁ σταφιδοκαρπὸς ἀποτελεῖ τὸ σημαντικώτερον ἄβρονον τοῦ ἡμετέρου ἐξαγωγικοῦ ἐμπορίου, εἰσάγων ἐτησίως 12—15 ἑκατομμύρια δραχμῶν, ἀλλὰ καὶ διότι εἰς τὸν κλάδον τοῦτον τῆς γεωργίας καθιερώθησαν αἱ καλῆτεροι γαῖαι, ἐνασχολοῦνται δὲ οἱ εἰρηνικώτεροι καὶ φιλονομώτεροι πολῖται καὶ οἱ ἰκανώτεροι καὶ φιλοπονώτεροι ἐργάται· δύναται δὲ τις εὐλόγως νὰ εἴπῃ ὅτι τὸ ἥμισυ σχεδὸν τοῦ Ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ ἐνδιαφέρεται ἀμέσως εἰς τὰ τῆς σταφίδος, ἥτις, εἰρήσθω ἐν παρόδῳ, οὐδαμοῦ ἀλλαγῆς τῆς γῆς εὐδοκίμει, ὥστε ἀποτελεῖ, οὕτως εἰπεῖν, φυσικὸν καὶ ἀκαταγώνιστον μονοπώλιον διὰ τὴν Ἑλλάδα.

Ὅς ἐκ τούτου λοιπὸν ἡ σταφίς εἶναι ἀξία τῆς προσοχῆς καὶ τῆς μελέτης τῶν τε ἰδιωτῶν καὶ τῆς Β. Κυβερνήσεως.

Σκοπὸν δὲν ἔχομεν σήμερον ἢ ἀναδιφῶμεν βιβλία παλαιὰ ὅπως ἀνακαλύψωμεν τὴν καταγωγὴν τοῦ φυτοῦ τούτου καὶ τὸ πῶς μετεδόθη εἰς τὰ ἄλλα τῆς Ἑλλάδος μέρη· ἀρκετὸν εἶναι νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι κατὰ πρῶτον ἐκαλλιεργήθη εἰς τὴν Κόρινθον, ἧς φέρει καὶ τὸ ὄνομα «Κορινθιακὴ σταφίς», ἐκείθεν μετεδόθη εἰς τὴν γειτνιαζούσαν ἐπαρχίαν τοῦ Αἰγίου, ἐντεῦθεν εἰς τὴν τῶν Πατρῶν, καὶ ἐκ ταύτης εἰς τὰς Ἴονικὰς νήσους. Πρὸ τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως μόνον οἱ τόποι οὗτοι παρήγον σταφιδοκαρπὸν, ἀλλὰ διαρκούσης ταύτης ἐξεργιζώθησαν ὑπὸ τῶν Τούρκων ὅλοι μὲν αἱ σταφιδάμπελοι τῶν Πατρῶν, ἐν μέρει δὲ αἱ τῆς Κορίνθου καὶ διετηρήθησαν μόναι αἱ τοῦ Αἰγίου· μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς εἰρήνης, οἱ κάτοικοι τοῦ Αἰγίου, τῆς Κορίνθου καὶ τῶν Ἴονικῶν νήσων ἐπώλουν εἰς τιμὰς μυθῶδεις τὸν σταφιδοκαρπὸν, οἱ δὲ τῶν Πατρῶν ἐπεδόθησαν δραστηρίως εἰς τὴν ἀναφύτευσιν τῶν σταφιδαγρῶν τῶν. Ἐν τῷ διαστήματι τῆς πρώτης δεκαετίας ἐξηκολούθησαν αἱ αὐταὶ τιμαὶ εἰς τὸν σταφιδοκαρπὸν, καὶ τοῦτο συνετέλεσεν εἰς τὸ νὰ ἐπανορθώσῃσι μὲν ἐν μέρει τὰς ἐκ τοῦ πολέμου καταστροφὰς οἱ Αἰγίεις καὶ οἱ Κορίνθιοι, πολλοὶ μάλιστα νὰ συγκροτήσῃσι περιουσίας μεγάλας, οἱ δὲ τῶν Ἴονικῶν νήσων νὰ ὑπερπλουτήσῃσιν.

Ἀπὸ τῆς δευτέρας ὅμως δεκαετίας ἤρχισαν νὰ καρποφορῶσι καὶ αἱ σταφιδοφυτεῖαι τῶν Πατρῶν· τοῦτο ἔφερεν ἀμέσως ἐλάττωσιν τινα τῆς μέχρι τότε τιμῆς τοῦ σταφιδοκαρποῦ, ἀλλ' ὅπως δὴποτε ἢ εἰς ἣν ἐπωλεῖτο καὶ τότε οὗτος τιμὴ ἦτον ἀρκούντως μεγάλη ὅπως ἀρίνη μέγα κέρδος εἰς τοὺς καλλιεργητὰς· τοῦτο δὲ συνετέλεσεν εἰς τὴν ἀνέγερσιν τῆς πόλεως τῶν Πατρῶν, ἧτις κοσμεῖται σήμερον ὑπὸ πολυρρόφων καὶ μεγαλοπρεπῶν οἰκιῶν καὶ εἶναι δευτερεύουσα μὲν πῶλις τοῦ Ἑλληνικοῦ Βασιλείου πολιτικῶς, πρωτεύουσα δὲ τοῦ ἑλληνικοῦ ἐνεργητικοῦ ἐμπορίου.

Μολονότι δὲ ἡ ἀναφύτευσις τῶν σταφιδαγρῶν τῶν Πατρῶν ἔφερεν ἀμέσως, ὡς ἀποτέλεσμα, τὴν αὐξήσιν τῆς τιμῆς τῶν διὰ σταφιδοφυτεῖαν γαιῶν καὶ τῶν ἡμερομισθίων καὶ ἐπομένως ἐν συνόλῳ τὰ ἔξοδα τῆς παραγωγῆς τοῦ σταφιδοκαρποῦ ἠύξησαν πολὺ, (ἦτοι ἐὰν μέχρι τότε τὰ ἔξοδα τῆς παραγωγῆς χιλίων π.χ. λιτρῶν ἀνέβαινον εἰς δραχμὰς 30, ἦδη ἀνέβησαν εἰς

50 δραχμὰς καὶ ἐν ᾧ ὁ καρπὸς ἐπωλεῖτο συνήθως ἄνω τῶν 500 δραχμῶν ἢ χιλιάς, ἦδη κατέβη εἰς τὰς 300—350 δραχμ.) ἀλλ' ὅμως ἡ τιμὴ αὕτη ἦτον ἀκόμη τοσοῦτον συμφέρουσα ὥστε κοινῶς ἐνομίζετο συμφερότερον νὰ καλλιεργῆ τις σταφίδα ἢ νὰ ἐκμεταλλεῖται χρυσορυχεῖον· αἱ δὲ ἐπαρχίαι τῶν Πατρῶν, τοῦ Αἰγίου καὶ τῆς Κορίνθου ἐπωφελούντο περὶ τὰ 15 ἑκατομμύρια δραχμ. ἐτησίως, καλλιεργῶσαι ἑκτασιν σταφιδάμπελων οὐχὶ μεγαλύτεραν τῶν 50 χιλιάδων στρεμμάτων.

Κατόπιν ὅμως οἱ κάτοικοι τῶν γειτνιαζουσῶν ἐπαρχιῶν τῆς Ἠλίδος καὶ τοῦ Πύργου, διὰ τὸ ἀτελὲς τῆς παρ' ἡμῖν γεωργίας, μὴ ἀπολαμβάνοντες ἐκ τῶν εὐφοροτάτων γαιῶν τῶν οὔτε τὸ πέμπτον τῶν ὅσα ὠφελούντο οἱ τῶν σταφιδούχων ἐπαρχιῶν, ἐπεδόθησαν ὅλοι εἰς τὴν σταφιδοφυτεῖαν καὶ οὕτως ἐν διαστήματι ὀλίγων ἐτῶν ἐφυτεύθησαν περὶ τὰς 100 χιλιάδες στρεμμάτων καθ' ὅλην τὴν Ἠλείαν· τούτους ἐμιμήθησαν κατόπιν οἱ γείτονες τῶν κάτοικοι τῆς Ὀλυμπίας, τῆς Τριφυλλίας καὶ καθ' ἐξῆς ὅλης τῆς δυτικῆς παραλίας τῆς Πελοποννήσου, τοῦ Μεσολογγίου καὶ τῆς Ἀργολίδος, συγχρόνως δὲ καὶ τῶν σταφιδούχων ἐπαρχιῶν οἱ κάτοικοι μετέβαλον εἰς σταφιδῶνας τὰ περιθώρια, πολλοὺς ἀμπελῶνας καὶ ὅλους τοὺς γηλόφους. Οὕτω δὲ ἡ Ἑλλάς, ἀντὶ τῶν τῶς 50 χιλιάδων στρεμμάτων, εὐρέῃ ἔχουσα τῶρα 250 χιλιάδας στρεμμάτων σταφιδῶνας· ἅμα ὡς ἐκαρποφόρησαν οἱ ἐμφυτευθέντες ἀγροὶ, ἡ μὲν παραγωγὴ τοῦ σταφιδοκαρποῦ ἠύξησε τεραστίως, ἡ δὲ ἀγοραία τιμὴ αὐτοῦ κατέβη μετ' ἀπιστεύτου ταχύτητος, ὥστε ἡ αὐξήσις τῆς παραγωγῆς δὲν ἔφερε καὶ αὐξήσιν τοῦ εἰσοδήματος τῆς Ἑλλάδος, ἀπ' ἐναντίας βλάβην μεγάλην, διότι καὶ ὅταν ἡ ἐσοδεία τοῦ σταφιδοκαρποῦ ἦτο μικρὰ τὸ ὅλον ἐκ τούτου εἰσόδημα συνεποσοῦτο εἰς 12—15 ἑκατομμύρια δραχμῶν καὶ ὅταν πάλιν ἐτετραπλασιάσθη ἡ παραγωγὴ τὸ ὅλον εἰσόδημα ἔμεινε τὸ αὐτὸ ἢ καὶ κατώτερον. Πῶς ἐξηγεῖται τὸ φαινόμενον τοῦτο; ἐξηγεῖται διὰ τοῦ κανόνος, ὅτι ἡ παραγωγὴ πρέπει νὰ ἦται ἀνάλογος τῆς ζήτησεως, δηλ. πρέπει νὰ παράγῃ τις τόσον ποσὸν προϊόντος ὅσον δύναται νὰ καταναλωθῇ, ἐπομένως νὰ πωληθῇ εὐχερῶς. Ἐπικράτειαις αὐξάνει τὸν πλοῦτον αὐτῆς καθόσον παράγει μεγαλύτερον ποσὸν χρησίων προϊόντων, ἢ ζήτησις εἶναι τῶν ὁποίων ἀπερίοριστος, ἐν ᾧ εἰς τὸν σταφιδοκαρπὸν συμβαίνει τ' ἀνάπαλιν· ἐπειδὴ αὐξάνει τεραστίως ἡ παραγωγὴ αὐτοῦ, ἡ Ἑλληνικὴ ἐπικράτεια, ἀντὶ νὰ ὠφεληθῇ, τετράκις τόσον ζημιούται ὁ σταφιδοκαρπός, ὡς πασίγνωστον, κα-

ταναλίσκεται ὑπὸ τῶν εὐπορωτέρων τάξεων τῆς ἀγγλικῆς κοινωνίας· κυρίως τὸ ἐθνικὸν τῶν ἄγγλων γλύκισμα, ἡ βουτίγγα, κατασκευάζεται ἀπὸ σταφίδα, αἱ δὲ κατώτεραι κλάσεις τοῦ ἀγγλικοῦ λαοῦ κάμνουσι χρῆσιν τῆς σταφίδος μόνον κατὰ τὰς ἐορτὰς τῶν Χριστουγεννῶν καὶ τοῦ Πάσχα. Πρὶν ἢ ἐπεκταθῆ ἡ σταφιδοφυτεία ὁ καρπὸς ἦτο λαμπρὸς, διότι ἐσυνάζετο ὠρμος καὶ ἐκ κλιμάτων ἀχαρῶτων ἦτο τότε προϊόν εὐγενὲς καὶ ἄξιον τῶ ὄντι τῶν στομάχων τῶν βαθυπλούτων ἄγγλων, οἵτινες καὶ ἐπλήρωνον αὐτὸν εἰς μεγάλας τιμὰς εὐχαρίστως, διὰ τὴν καλὴν του ποιότητα καὶ ὡς προϊόν ἀριστοκρατικόν· ἐν ᾧ δὲ τότε ἐτιμᾶτο ἐν Ἑλλάδι μὲν 500 δρ. ἡ χιλιάς, ἐπλήρωνε δὲ καὶ ἐν Ἀγγλίᾳ τελωνιακὸν δατμὸν εἰσαγωγῆς δραχ. 550, μολοντοῦτο οἱ ἄγγλοι καταναλωταὶ ἠγόραζον αὐτὸν εὐχαρίστως εἰς 5—6 περίπου δραχμὰς τὴν ὀκάν.

Σήμερον δὲ, ἐν ᾧ ὁ τελωνιακὸς δασμὸς ἐν Ἀγγλίᾳ κατέβη βαθμυδὸν εἰς 92 δραχμὰς, ἐν τούτοις κατέβη καὶ ἡ τιμὴ τοῦ σταφιδοκαρποῦ εἰς 30—50 λεπτὰ ἢ ὀκάν, ἐν ᾧ εἶναι γενικῶς ἀνεγνωρισμένον, ὅτι ἡ τιμὴ ὄλων τῶν πραγμάτων ἤρξησε κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη, ὡς ἐκ τῆς ἐλαττωθείσης ἐσωτερικῆς ἀξίας τοῦ χρυσοῦ, μετὰ τὴν τῶν πλουσίων μεταλλείων τοῦ νέου κόσμου ἐξόρυξιν, ἧτις ἔθεσεν εἰς κυκλοφορίαν ποσὸν χρυσῶν νομισμάτων πολλὸ ἀνώτερον τοῦ συνήθως κυκλοφοροῦντος εἰς τὸ ἐμπόριον. Πῖ ἄλλο σημαίνει λοιπὸν ἡ ἐλάττωσις τῆς τιμῆς τοῦ σταφιδοκαρποῦ μετὰ τοσαύτην ἐκπτώσιν τῆς τιμῆς τοῦ νομίσματος καὶ τοῦ τελωνιακοῦ δασμοῦ, εἰμὴ ὅτι ἡ παραγωγὴ εἶναι πολλὴ ἀνωτέρα τῆς ζητήσεως; Ἐπειδὴ ὁ ἀριθμὸς τῶν εὐγενῶν καὶ τῶν ἄλλων εὐπορωτέρων οἰκογενειῶν τῆς Ἀγγλίας δὲν ἠῤῥησε κατ' ἀναλογίαν τῆς παραγωγῆς τοῦ σταφιδοκαρποῦ, δὲν ἐπέξετάθη ἐπομένως καὶ ἡ κατανάλωσις αὐτοῦ· δὲν πρέπει δὲ νὰ ἀπατώμεθα ἀπὸ τὴν ἰδέαν ὅτι, ἐπειδὴ πωλεῖται εἰς μετριωτέραν τιμὴν ὁ σταφιδοκαρπὸς, οἱ ἄγγλοι εὐγενεῖς θέλουσι προθυμοποιηθῆ νὰ τρώωσι δεκάκις τῆς ἡμέρας βουτίγγαν διὰ νὰ καταναλώσωσιν αὐτόν· ὁ λόρδος, ὁ δαπανῶν κατ' ἔτος 10—15 χιλ. λίρας, ἀδιαφορεῖ βεβαίως ἐὰν ἡ σταφίς πωλῆται πεντήκοντα λεπτὰ ἢ πέντε δραχμὰς ἢ ὀκάν, εἶναι μάλιστα φόβος μήπως οἱ εὐγενεῖς παύσωσι νὰ κάμνωσι χρῆσιν τοῦ σταφιδοκαρποῦ, ἀφοῦ ἡ ποιότης αὐτοῦ κατέστη ἀφόρητος, ὡς ἐκ τῆς νόσου καὶ τοῦ χαρᾶκώματος, τὸ δὲ εὐθηνὸν αὐτοῦ τὸν κατέστησε προσιτὸν εἰς τὴν ἐσχάτην τάξιν τοῦ λαοῦ· τί δὲ θέλει συμβῆ ἐὰν τῶ ὄντι

ἀηδιάσωσιν αὐτὸν οἱ εὐγενεῖς καὶ παύσωσι ποιοῦντες χρῆσιν; ἀρκετὸς εἶναι εἰς συρμὸς νὰ μεταβάλη τὴν τῆς χρήσεως τῆς σταφίδος ἕξιν ὑπερηφάνου καὶ πλουσίας ἀριστοκρατίας, καὶ νὰ τὴν στρέψῃ εἰς τὴν χρῆσιν ἄλλου τινὸς καρποῦ εὐγενεστερέου, βαρυτίμου, καὶ διὰ τοῦτο ἀπροσίτου εἰς τὸν λαόν· τότε θέλουσι μείνει καταναλωταὶ μόνον οἱ ἐργάται· ἀλλ' ὁ ἐργάτης διὰ νὰ τρώῃ σταφιδοκαρπὸν πρέπει νὰ τὸν εὐρίσκη ὑπερβολικὰ εὐθηνόν· συχνὰ ἐν Ἀγγλίᾳ οἱ ἐργάται, δι' ἔλλειψιν ἐργασίας, διατηροῦνται, ὡς γνωστὸν, δι' ἐράνων καὶ ἐλεῶν τῶν εὐγενῶν· τοιαύτη ἐπομένως πελατεία τοῦ σταφιδοκαρποῦ δὲν εἶναι ἀξιοζήλευτος, διότι ὁ προηρισμὸς αὐτοῦ εἶναι νὰ πωλῆται εἰς τιμὴν μεγάλην καὶ νὰ τρώγηται ἀπὸ εὐγενεῖς εἴτε εὐπόρους καὶ οὐχὶ ἀπὸ πτωχοῦς, σχεδὸν εἰπεῖν ζητιάνους, ἐπειδὴ δὲν συμφέρει καὶ εἰς ἡμᾶς νὰ πωλῶμεν εὐθηνὰ, ἀφοῦ τὰ ἐξοδα τῆς παραγωγῆς μόλις σκεπάζονται σήμερον ἀπὸ τὴν τιμὴν τοῦ καρποῦ. Ἐν τῇ ἐτησίᾳ ἐκθέσει τοῦ ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν διὰ τὸ ἔτος 1859 ἀναγινώσκομεν τὰ ἐξῆς (ἄπερ δυστυχῶς προσιωνίζονται κακὰ περὶ τῶν διαθέσεων τῶν ἀνωτέρων κλάσεων τοῦ ἀγγλικοῦ ἔθνους ὡς πρὸς τὴν χρῆσιν τοῦ σταφιδοκαρποῦ), ἐν σελίδι 24. «Οἱ ἐν Ἀγγλίᾳ καταναλωταὶ . . . εἴτε διότι δὲν ἐφάνη εἰς αὐτοὺς ἡ διαφορὰ τῆς ποιότητος τοσοῦτον μεγάλη, εἴτε διότι ἀπέβλεψαν μάλλον εἰς τὴν εὐθηνίαν ἢ τὴν καλὴν ποιότητα ἔφαγαν κατὰ προτίμησιν τὸν εὐθηνότερον καρπὸν, ὥστε πολλοὶ τῶν ἀγοραστῶν τοῦ καλοῦ πράγματος τῶν Πατρῶν καὶ τοῦ Αἰγίου ἐζημιώθησαν» ἀναμφιβόλως δὲν εἶναι οἱ εὐγενεῖς οἵτινες ἐπροτίμησαν τὸ εὐθηνότερον πρᾶγμα, φοβούμεθα μήπως οὗτοι κατεφρόνησεν καὶ αὐτὸ τὸ καλόν.

Ἡ ἐπέκτασις τῆς σταφιδοφυτείας, ἐκτὸς τῆς ἐλαττώσεως τῆς τιμῆς τοῦ σταφιδοκαρποῦ καὶ ἐπομένως τῆς ζημίας τῶν ἀρχαιότερων σταφιδοκτημόνων, ἔφερε καὶ ζημίαν σπουδαιοτάτην εἰς τὸ δημόσιον ταμεῖον· τὸ εἰσόδημα τοῦ δημοσίου ἦτο, εἶναι καὶ ἔσεται ἐν περίπου ἑκατομ. δραχμῶν ἐκ τοῦ σταφιδοκαρποῦ, καὶ ὅταν παρήγοντο εἴκοσιν ἑκατομμύρια λιτρῶν καὶ σήμερον ὅτε παρά-

γονται ὀγδοήκοντα ἑκατομμύρια, καὶ ὅταν μετ' οὐ πολὺ θέλουν παραχθῆ ἑκατὸν εἴκοσιν· ἀλλ' ἐν τούτοις ὅταν παρήγοντο τὰ 20 ἑκατομμύρια λιτρῶν, ἐκ τῶν 50 χιλιάδων στρεμμάτων, παρήγοντο συγχρόνως καὶ ἐν ἑκατομμύριον κοιλῶν σιτηρῶν, ἐκ τῶν ἑτέρων 200 χιλ. στρεμμάτων ἐθνικῶν γαιῶν, αἵτινες ἐφυτεύθησαν κατόπιν σταφιδῶνες· καὶ ἐκ τοῦ ἑκατομ. τούτου τῶν κοιλῶν ἐλάμβανε φόρους τὸ δημόσιον 200 χιλιάδας κοιλὰ τὰ ὅποια ἔφερον ἕτερον ἑκατομ. δραχμῶν εἰς αὐτό. Καὶ οἱ νῦν ἐνασχολούμενοι εἰς τὴν καλλιέργειαν τῆς σταφίδος περιπλέον 40 χιλ. ἐργάται ἠδύναντο νὰ καλλιεργήσωσι προσέτι 300 χιλ. στρεμ. ἐθνικ. γαιῶν καὶ νὰ παράξωσιν ἕτερον ἑκατομμύριον κοιλῶν, ἐκ τῶν ὁποίων νὰ λάβῃ διὰ φόρους τὸ δημόσιον δευτέρου ἑκατομ. δραχμῶν· καὶ δὲν εἶναι ὑπερβολὴ τοῦτο ὅταν συλλογισθῶμεν, ὅτι αἱ πρῶην σιτοφόροι πεδιάδες τῆς Ἠλείας, δικαίως ὀνομασθείσης μικρὰ Αἴγυπτος, καὶ τῶν εὐφορωτάτων παραλίων τῆς Πελοποννήσου καὶ τῆς δυτικῆς Ἑλλάδος, (ἔνθα κατ' ἔτος πολλὰ πλοῖα ἐφόρτωνον σιτηρὰ καὶ ζῶα διὰ τε τὴν Ἐπτανήσον καὶ τὴν Βυρώπην,) εἰσι σήμερον κεκαλυμμένα ὑπὸ σταφιδοφυτειῶν, ὁ δὲ σίτος, τὰ ζῶα καὶ τ' ἄλλα ἐδώδιμα εἰσι τοσοῦτον σπάνια καὶ θαρύτιμα ὅσον καὶ εἰς τὰς ἀφορωτέρας ἐπαρχίας.

Ἀνακεφαλαιοῦντες λοιπὸν λέγομεν ὅτι ἡ ἐπέκτασις τῶν σταφιδοφυτειῶν ἔφερε,

1. Τὴν ζημίαν ὀλοκλήρου τῆς ἐπικρατείας, διότι ἡ ἀπολαβὴ τῶν 12—15 ἑκατομ. δραχμῶν τοῦ σταφιδοκαρποῦ, τοῦ ὁποῦο ἔχει μὲν τὸ μονοπώλιον ἡ Ἑλλάς, ἀλλὰ τοῦ ὁποῦο καὶ ἡ κατανάλωσις εἶναι περιορισμένη, ἀντὶ νὰ ᾖναι ἡ παραγωγὴ 50 χιλ. στρεμμάτων, καὶ τὰ ἡμερομισθία 10 χιλ. ἐργατῶν, κατήντησε σήμερον νὰ ᾖναι ἡ παραγωγὴ 250 χιλ. στρεμμάτων καὶ 50 χιλ. ἐργατῶν! Ἐν ᾧ 500 χιλ. στρέμματα καλλιεργούμενα δημητριακοὺς καρποὺς μετὰ κτηνοτροφίας ὑπὸ τῶν περιπλέον 40 χιλ. ἐργατῶν ἠδύναντο ν' ἀποφέρωσι προϊόντα ἀξίας 15—20 ἑκατομμυρίων, ἅτινα ἔθελον αὐξήσει κατὰ τοσοῦτον τὴν

ὄλην παραγωγὴν τῆς Ἑλλάδος καὶ ἤθελον ἐμποδίσει τὴν ἐξωθεν εἰσαγωγὴν τῶσων σιτηρῶν, ζῶων κλ. (1).

2. Τὴν ἐκ δύο τοῦλάχιστον ἑκατομ. δραχμῶν ζημίαν τοῦ δημοσίου ταμείου ἐκ τῆς φορολογίας τῶν προϊόντων τῶν 500 χιλ. στρεμμάτων, ἰδιωτικῶν τε καὶ ἐθνικῶν γαιῶν.

3. Εἰς τοὺς σταφιδοκτῆμονας ἡ ζημία εἶναι ἐπαισθητοτέρα, διότι ἡ ἐπέκτασις τῶν σταφιδοφυτειῶν ἔφερε τὴν ὑψωσιν τῶν ἡμερομισθίων τῶν ἐργατῶν, τῶν στηλῶν, τῶν λιπασμάτων, τῶν θειώσεων, τῶν μετακομίσεων, τῶν σιτηρῶν καὶ ὄλων τῶν ἐδωδύμων· ἐν ᾧ ἡ αὐξήσις τῆς παραγωγῆς ἔφερε τὴν ἐκπτώσιν τῆς τιμῆς τοῦ σταφιδοκαρποῦ, ἐπομένως ὁ σταφιδοκτῆμων σήμερον, ἐν ᾧ δαπανᾷ τὸ διπλοῦν τοῦλάχιστον τῶν ἄλλοτε ἐξόρων διὰ τὴν παραγωγὴν, μόλις λαμβάνει τὸ τρίτον τῆς ἄλλοτε τιμῆς τοῦ σταφιδοκαρποῦ. Ἄς καταστήσωμεν τοῦτο σαφέστερον διὰ παραδείγματος.

Ἄς λάβωμεν ἐν στρέμμα σταφίδος μεσαίας ποιότητος· ἡ τιμὴ αὐτοῦ εἶναι περίπου 400 δραχμαί, ὁ δὲ ἐτήσιος τόκος αὐτῶν τοῦλάχιστον 20 δραχμαί. Ἡ διὰ τὴν ἐτήσιαν καλλιέργειαν δαπάνη δραχ. 60 τὸ ὅλον 80 δραχμαί· ἐν στρέμμα τοιοῦτον παράγει περὶ τὰς 400—500 λίτρας, αἵτινες πρὸς 150 δραχ. τὴν χιλιάδα, φέρουσι δραχμὰς 70—75 ὥστε κατ' ἀκριβῆ ἴσμον ὁ σταφιδοκτῆμων οὐδὲν κερδίζει σήμερον καὶ διὰ τοῦτο ὄλαι αἱ σταφιδάμπειοι εἰσὶν ἐπιβεβαρωμένα μετὰ πολλὰς ὑποθήκας τῶν δανειστῶν. Ἐν τοσοῦτῳ ὑπάρχουσι τινες νομιζόντες ὅτι οἱ σταφιδοκτῆμονες κερδίζουν, θεωροῦντες κέρδος τὸν μικρὸν

(1) Ἡ εἰς τὰς σταφιδοφυτείας ἀπασχόλησις τῶν καλητέρων ἐργατῶν καὶ τῶν εὐφορωτέρων γαιῶν προεκάλεσε τὴν εἰσαγωγὴν τῶν ἐξῆς εἰδῶν τῆς πρώτης ἀνάγκης, κατὰ τοὺς μέχρι τοῦδε δημοσιευθέντας τοῦ ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν.

Ἔτη εἰσαγωγῆς	Σιτηρῶν ἀξία εἰς Δραχμὰς	Ζῶων ἀξία εἰς Δραχμὰς	Δερματ. ἀξία εἰς Δραχμὰς	Παστῶν ἀξία εἰς Δραχμὰς	Βουτύρ. τυρ. κλ. ἀξία δρ.	Ὀλ. πασῶν τοῦ ἔτους εἰς Δραχ.
1858	3752912	1363052	4225446	δὲν σημ.	500000	9941440
1859	7226731	1398897	3941086	4228978	400000	14195692
1860	10864773	1942711	3801583	4512806	450000	17871845
1861	6452997	2049742	3806044	1801763	350000	14460516

τόκον, ὃν λαμβάνουσιν οὗτοι ἐκ τοῦ κεφαλαίου τῆς σταφιδαμπέλου, ὑπολαμβάνοντες ἐπίσης ὡς κέρδος τὰ ἡμερομίσθια τῶν χωρικῶν ἐκμισθωτῶν, οἵτινες ἐργαζόμενοι αὐτοπροσώπως ἐν τῇ σταφιδαμπέλῳ καθ' ὅλον τὸ ἔτος λαμβάνουσι τὸν σταφιδοκαρπὸν ἀντὶ τῆς ἀξίας τῶν ἡμερομισθίων τὰ ὅποια ἤθελον λαμβάνει καθ' ἐκάστην ἐὰν εἰργάζοντο ἐπὶ μισθῷ, ἐνῶ πάσα γεωργικὴ ἐπιχειρήσις πρέπει ν' ἀποφέρῃ, 1 τὸν τόκον τοῦ κεφαλαίου τῆς ἀξίας τοῦ κτήματος, 2 τὴν δαπάνην τῶν διὰ τὴν παραγωγὴν γενομένων ἐξόδων καὶ 3 τὸ κέρδος τοῦ καλλιεργητοῦ.

Ἡ αἰτία τῆς δυστυχοῦς καταστάσεως τῆς βιομηχανίας ταύτης γενικῶς γνωστὴ σήμερον εἶναι ἡ πληθώρα τῆς παραγωγῆς κατὰ πολὺν ὑπερτέρας τῆς καταναλώσεως· ἀλλ' ὅσον ὑπάρχει πασιγνωστὸς ἡ αἰτία, τοσούτον μεγάλη ὑπάρχει, ὡς πρὸς τὰ μέσα τῆς θεραπείας, ἡ διαφωνία. Οἱ μὲν λέγουσιν ὅτι οὐδεὶς δύναται νὰ ἐπιβάλλῃ εἰς τοὺς σταφιδοκτῆμονας μέτρα ἐκδυσαστικά πρὸς ἐλάττωσιν τῶν σταφιδοφυτειῶν, διότι οὕτω προσβάλλεται ἡ ἐλευθερία τοῦ πολίτου, ἀλλ' ὅτι ἐν τῇ ἐξακολουθήσει τοῦ μεταξὺ τῶν σταφιδοκτημόνων συναγωνισμοῦ θέλουσιν ἠττηθῆ τινες τούτων, καὶ θέλουσιν ἐγκαταλείψει τοὺς σταφιδῶνας τῶν, διότι τὰ ἐξόδα τῆς καλλιέργειας θέλουσιν εἶσθαι ἀνώτερα τῆς τιμῆς τοῦ παραχθισμένου καρποῦ· ἄλλοι δὲ πάλιν ὅτι ἀντὶ νὰ φροντίζωμεν πῶς νὰ ἐλαττώσωμεν τὴν παραγωγὴν καλῆτερα νὰ προσπαθήσωμεν νὰ ἀνακαλύψωμεν, ἢ καὶ νὰ δημιουργήσωμεν ἀγορὰς καταναλώσεως. Εὐχρῆς ἔργον ἦτο ἐὰν ἤμεθα δυνατοί, ὡς οἱ ἄγγλοι, ὅπως διὰ τῶν τηλεδύλων πείσωμεν λαοὺς μυριοπληθεῖς νὰ τρώγωσιν ἡμέρας τε καὶ νυκτὸς σταφίδα διὰ νὰ τὴν πωλῶμεν ἡμεῖς εἰς μεγάλην τιμὴν, ἢ ἐὰν ἠδυνάμεθα νὰ ἐλπίσωμεν ὅτι θέλει ποτὲ γίνεαι συρμός νὰ τρώγωσιν οἱ ἄνθρωποι καὶ τῶν δύο ἡμισφαιρίων σταφίδα, ὡς καταναλίσκουσι σήμερον τὸν καφρὲ, τὴν σοκολάταν, τὸ τῆϊ, κλ. ἀλλὰ τότε πρέπει νὰ ἀναμείνωμεν αἰῶνας καὶ ἡ παραγωγή μας ἔπρεπε νὰ προβαίη κατὰ λόγον τῆς αὐξήσεως τῶν ἀναγκῶν τῆς καταναλώσεως καὶ οὐχὶ νὰ τετραπλασιασθῇ ἐν διαστήματι δεκαετίας.

Τὸ ὑπουργεῖον τῶν Οἰκονομικῶν, ἐν τῇ ἐκθέσει τοῦ 1859 ἐν σελίδι 24, προβλέπει ἅτι ἐὰν ἐπέλθῃ ἐπὶ τινα ἔτη ἀζητησία, ὡς ἐκ ταύτης θὰ βιασθῶσιν οἱ σταφιδοκτῆμονες νὰ ἐγκαταλείψωσι μέρος τῶν φυτειῶν.»

Ὡστε καὶ κατὰ τὴν γνώμην αὐτὴν τῆς Κυβερνήσεως ἄλλη ἐλπίς δὲν μένει εἰμὴ ὁ οὕτως ἢ ἄλλως περιορισμὸς τῶν σταφι-

δῶνων, ὥστε νὰ παράγῃται τόσος μόνον καρπὸς ὅσος ἀρκεῖ πρὸς τὴν ὑφισταμένην ζήτησιν.

Ἄλλ' ἀφοῦ τὴν γενικὴν καὶ ὀρθὴν ταύτην ιδέαν συμεριζέται καὶ ἡ κυβέρνησις πρέπει ἄρα γε νὰ σταυρώσῃ αὐτὴ τὰς χεῖρας παρισταμένη μάρτυς τῆς μονομαχίας, οὕτως εἶπεν, ταύτης μέχρις οὗ ἠττηθῇ τὸ ἐν τῶν διαμαχομένων μερῶν, ἀλλὰ τὸ ἀποτέλεσμα τοῦτο θέλει ἐπέλθῃ μετὰ πάροδον πολλῶν δεκάδων ἐνιαυτῶν, ἐπειδὴ ἡ μεταξὺ αὐτῶν πάλη εἶναι λίαν πεισματώδης· καὶ ἐπὶ τέλους θέλει συμβῆ τὸ «κλαίει ὁ νικηθεὶς, ὁ δὲ νικησας ἀπόλωλεν.»

Ἄλλ' εἰς τὴν κυβέρνησιν εἶναι ἄρα γε συγγνωστὸν νὰ μὲν ἠεατῆς ψυχρὸς τοῦ ἐμφυλίου, τοῦ ἀδελφοκτόνου, τούτου ἀγῶνος, ἐν ᾧ πρόκειται περὶ μεγάλου συμφέροντος τῆς ἐλληνικῆς κοινω- νίας καὶ τοῦ δημοσίου ταμείου ιδίως, τοῦτο εἶναι ζήτημα ζωῆς ἢ θανάτου διὰ τοὺς καλητέρους κτηματίας τοῦ βασιλείου!

Ἐπειδὴ δὲν ἐπιτρέπεται ἡμῖν νὰ ἀμφιβάλωμεν ποσῶς περὶ τῶν ἐθνωφελῶν σκοπῶν τῆς Β. κυβερνήσεως ἐρχόμεθα νὰ ὑποβάλω- μεν γνώμην πρὸς ἑναρξιν τῆς λύσεως τοῦ σπουδαιοτάτου τούτου ζητήματος, ὅπως δώσωμεν νόξιν εἰς τοὺς ἰκανωτέρους καὶ εἰδικωτέρους νὰ διαπραγματευθῶσιν αὐτὸ προσηκόντως.

Ἀντὶ νὰ περιμείνωμεν νὰ ἐγκαταλείψωσιν οἱ ἄνθρωποι τοὺς σταφιδῶνας τῶν ἐξ ἀπελπισίας καὶ νὰ πάρωσι τὰ βουνά, συμ- φερώτερον εἶναι νὰ κατωρθωθῇ ἡ μείωσις τῶν σταφιδῶνων διὰ τῶν προσπαθειῶν καὶ θυσιῶν τῆς τε κυβερνήσεως καὶ τῶν ἰδιω- τῶν, διότι ἀμφοτέροι ἐξ ἴσου ἐνδιαφέρονται εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο, φρονούμεν ἐπομένως, ὅτι,

Ἡ μὲν κυβέρνησις πρέπει νὰ ὑποσχεθῇ διὰ νόμου

α) Ν' ἀφήσῃ ἐλεύθερον παντὸς φόρου ἐπὶ 10—15 ἔτη πάντα σταφιδῶνα τὸν ὅποιον ὁ ιδιοκτῆτης αὐτοῦ ἤθελεν ἐκρίξωσι καὶ μεταβάλλῃ εἰς ἀγρὸν διὰ δημοτριακοὺς καρποὺς ἢ κτηνο- τροφικὰ φυτά.

β) Ἐὰν ἡ γῆ ἠγοράσθῃ ἀπὸ τὸ δημόσιον καὶ χρεωστεῖται εἰσέτι ἡ τιμὴ νὰ χαρισθῇ τὸ ὑπερβάλλον τὴν κατὰ στρέμμα ἀρχικὴν ἐκτίμησιν ποσὸν, διότι ἡ ὑπερβολικὴ τιμὴ ἐδόθη κατὰ τὸν, ἐν καιρῷ τῆς ὑπερτιμήσεως τοῦ σταφιδοκαρποῦ, συνα- γωνισμὸν καὶ ἐπὶ τῇ ἐλπίδι μεγάλων ἐκ τούτου κερδῶν.

γ) Νὰ δώσῃ δωρεὰν ἡ Κυβέρνησις βαμβακόσπορον, μάλιστα τοῦ εἶδους τοῦ μακρονήματος, τοῦ λεγομένου Sea-Island τὸ

ὅποιον εὐδοκίμει θαυμασίως εἰς τόπον παράλιον καὶ ζεστόν, καὶ τοῦ ὁποίου ἡ τιμὴ εἶναι διπλασία τοῦ αἰγυπτιακοῦ· συγχρόνως δὲ νὰ φέρῃ καὶ διανειμῆ τινὰ ἄροτρα σκαλιστικά διὰ τῶν ὁποίων οἰκονομεῖται ἐξαισιῶς ἢ διὰ τῶν χειρῶν ἐργασία, ὥστε οἱ ἀποφασίσοντες τὴν ἐκρίζωσιν τῶν σταφιδῶν των νὰ ἔχωσι κάποιαν ἐλπίδα βελτιώσεως τῆς τύχης των.

δ') Ἡ Κυβέρνησις νὰ χρησιμοποίησῃ τὸ ἀστεροσκοπεῖον, τὸ ὅποιον νὰ ὑποχρεωθῇ νὰ ἐνασχοληθῇ εἰς τὴν μετεωρολογίαν, ἥτις κινέσθη σήμερον ἐπιστήμη· τὰ ἀστεροσκοπεῖα τῆς Εὐρώπης συνεδέθησαν μεταξύ των καὶ βλέπει τις καθεκάστην εἰς τὰς εὐρωπαϊκὰς ἐφημερίδας διαμειβομένας μετεωρολογικὰς παρατηρήσεις μεταξύ τῆς ἀρκτικῆς θαλάσσης, τῆς Ῥωσίας, τῆς Τουρκίας (ἐκ Σουλινᾶ, Βάρνας, Κων/πόλεως, Ῥοδосу, Καλλιπόλεως καὶ Θεσσαλονίκης,) τῆς Ἰταλίας, τῆς Γαλλίας, τῆς Ἀγγλίας κλ. μόνη δὲ ἡ Ἑλλάς ἀποτελεῖ ἐξαιρέσιν εἰς τὴν γενικὴν ταύτην τῆς Εὐρώπης ἀνακοίνωσιν τῶν μετεωρολογικῶν παρατηρήσεων ἐκάστου τόπου. Ὁ αἰοίδημος Σίνας ἐκτίσεν ἄρα γε καὶ ἐπρόβλεψε μὲ τὰ ἀναγκαῖα ἐργαλεῖα τὸ ἀστεροσκοπεῖον πρὸς μόνον τὸν σκοπὸν τοῦ νὰ στολίσῃ τὴν κορυφὴν τοῦ λόφου τῶν Νυμφῶν; Ἡ μετεωρολογία σήμερον παρέχει μεγάλας ὑπηρεσίας εἰς τὴν ναυτιλίαν καὶ εἰς τὴν γεωργίαν· ὡς εἶπεν ἐσχάτως ὁ σοφὸς Le Veyier δὲν εἶναι μακρὰν ἢ ἐποχὴ καθ' ἣν θὰ προλέγηται ἀκριβῶς πρὸ 48 ὥρῶν ὁ καιρὸς· ἀλλ' αἱ 48 αὐταὶ ὥραι πόσας εὐεργεσίας δὲν θέλουσι παρέχει εἰς τὰ πλοῖά μας, καὶ τὰ προφυλάττει ἀπὸ φοβερᾶ ναυάγια· εἰς τὸν ἐν τοῖς ἀλωνίοις σταφιδοκαρπὸν καὶ εἰς τὰ θαμβάκια; Ἀνάγκη λοιπὸν νὰ ληθῇ φροντίς σπουδαία ὥστε νὰ συστηθῶσιν εἰς τὰ κατάλληλα μέρη τοῦ κράτους μετεωρολογικὰ σκοπευτήρια, νὰ συνδεθῇ δὲ τὸ ἀστεροσκοπεῖον μας, ἀνατολικῶς μὲν, μὲ τὰ τουρκικὰ, δυτικῶς δὲ, διὰ τοῦ τηλεγράφου Αὐλῶνος, μετὰ τῶν εὐρωπαϊκῶν.

ε') Νὰ ἀφήσῃ ἀφορολογήτους τὰς ἐν τοῖς κτηνοστασίαις τῶν ἐκ σταφιδῶν τοιούτων ἀγρῶν διαιωμένους ἀγελάδας, νὰ αγοράσῃ δὲ εἰς τὴν Εὐρώπην τάχιστα ταύρους τινὰς καὶ ἰδίως ἐκ τοῦ ἀγγλικοῦ εἶδους Δουράμ (Durham) καὶ κριοὺς τοῦ Ραμβουλλεῖ (Rambouillet) τῆς Γαλλίας πρὸς βελτιώσιν τῶν ἰθαγενῶν.

ς') Νὰ κηρύξῃ ὅτι θέλει χορηγήσῃ ἀμοιβὰς εἰς ἐκείνους τῶν σταφιδοκτημόνων ὅσοι ἐκρίζωνοντες τοὺς σταφιδῶνάς των ἤθελον μεταβάλλει αὐτοὺς εἰς πεχητὰ λειβάδια καὶ τρέφει κατὰ τὸν εὐρωπαϊκὸν τρόπον ζῶα τόσον γαλακτοφόρα ὅσον καὶ διὰ τὸ

σφαγεῖον, εἴμεθα δὲ μάλιστα τῆς ιδέας ὅτι ἡ κυβέρνησις πρέπει ν' ἀνταμείψῃ τὰ ἀμέσως ἀποκτηθησόμενα οἰαδήποτε ἀποτελέσματα χρηματικῶς ἵνα οὕτως ἐξεγερθῇ ἡ ἀμίλλα.

ζ') Νὰ ἐπιφορτίσῃ χημικοὺς οἵτινες διὰ δοκιμασιῶν ἐπιστημονικῶν νὰ βεβαιώσωσιν ἐὰν ᾖναι δυνατόν νὰ γίνῃ καὶ ἄλλη χρῆσις ἐπωφελῆς τοῦ σταφιδοκαρποῦ, οἷοι νὰ μεταβληθῇ εἰς ζάχαρ, ροσόλια, ρόμια κλ. (1).

Προτρέποντες τὴν κυβέρνησιν νὰ προσφύγῃ εἰς τοιαῦτα μέτρα πρὸς βελτιώσιν τοῦ σπουδαίου τούτου κλάδου τῆς ἐθνικῆς βιομηχανίας δὲν ἐπικαλούμεθα μόνον τὸ σοβαρὸν καθήκον ὅπερ πᾶσα κυβέρνησις ἔχει ἵνα φροντίσῃ περὶ τῶν ὑπηκόων της, ἀλλὰ ὑποδεικνύοντες συγχρόνως ὅτι, πράττουσα οὕτως, ἐργάζεται συγχρόνως καὶ πρὸς ταμιευτικὸν σκοπὸν, διότι ἡ κατὰ 10—15 ἑκατομμύρια αὐξήσις τῆς ὅλης παραγωγῆς τοῦ βασιλείου θέλει φέρει αὐξήσιν τῶν εἰσοδημάτων τῆς ἐπικρατείας κατὰ 2 περίπου ἑκατομμύρια δραχμῶν, ὡς εἶπαμεν ἤδη, ὥστε ὑφ' ὅλας τὰς ἐπόψεις τὸ προκείμενον ζήτημα εἶναι ἀξίον τῆς μελέτης τῶν κυβερνόντων, οἵτινες ὀφείλουσι νὰ λάβωσι τὴν πρωτοβουλίαν, ἀφοῦ οἱ πολῖται δὲν ἔχουσιν ἀρετὸν θάρρος νὰ πράξωσι τοῦτο.

Τὸ μέρος δὲ ὅπερ οἱ σταφιδοκτῆμονες ἔχουσι νὰ λάβωσιν εἶναι ἀναμφιβόλως σπουδαιότατον, διότι πρόκειται περὶ αὐτῆς τῆς ὑπάρξεώς των. Εὐκόλον εἶναι νὰ χρησιμοδοτῇ τις, ὅτι θέλουσιν ἀναγκασθῇ νὰ ἐγκαταλείψωσι τοὺς σταφιδῶνας αὐτῶν οἱ κτηματίαι· ἀλλὰ τίς ἀγνοεῖ ὅτι οὗτοι εἰτὶ κεφάλαιον ἀποκτηθὲν διὰ πολλῶν κόπων καὶ ἐκ πολλῶν βαρυτόκων δανείων; Ἐὰν ὑπάρχῃ, καὶ ὑπάρχει ἀναμφιβόλως, δημοσίᾳ ἀνάγκη νὰ ἐλαττωθῇ τὸ ποσὸν τῶν σταφιδῶν, τὴν ζημίαν τῆς ἐλαττώσεως πρέπει νὰ ὑποφέρῃ ὀλόκληρος ἡ ἐπικράτεια, διότι ὀλόκληρος πρόκειται νὰ ὠφελιθῇ ἐκ ταύτης· καὶ δὲν φθάνει μόνον τοῦτο· πρέπει νὰ γνωρίζῃ ὁ πολίτης ὅτι ἀφοῦ ἐκρίζωσῃ τὰ

(1) Κατὰ τοὺς δημοσιευθέντας ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου τῶν Οἰνομικῶν ἐμπορικῶν πίνακας, ἡ κατὰ μέσον ὄρον εἰσαγωγή τοῦ μὲν ζάχαρ ἀναβαίνει εἰς δραχμὰς 3 ἑκατομ. τῶν δὲ ποτῶν 600 χιλ. ὥστε καὶ διὰ μόνην τὴν ἐσωτερικὴν κατανάλωσιν ὑπάρχει ἤδη ἐσχηματισμένη πελατεία σπουδαία, ἐν περιπτώσει καθ' ἣν ἐπιτύχωσιν αἱ δοκιμαί.

κλίματά του, τὰ ὅποια ἀνέθρεψεν ἐν διαστήματι πολλῶν ἐτῶν, ὡς τὰ ἴδια τέκνα, θέλει χρησιμοποιήσῃ τὸν ἀγρόν του εἰς βιομηχανίαν γεωργικὴν ἰκανὴν νὰ τὸν συντηρήσῃ. Εἶναι ἀληθές ὅτι ἡ ἐπιστημονικὴ κτηνοτροφία εἶναι σήμερον ὁ μόνος κλάδος τῆς γεωργίας ὅστις ἐπαγγέλλεται μεγίστην ὠφέλειαν, ἀσυγκρίτως ἀνωτέραν τῆς ἐκ τοῦ σταφιδοκαποῦ· ὅταν ἐν Ἑλλάδι ἡ τιμὴ τοῦ ἄρτου, τοῦ κρέατος, τοῦ βουτύρου, τοῦ τυροῦ κλ. καταντᾷ ἀνωτέρα τῆς ἐν Ἀγγλίᾳ, εἶναι τῷ ὄντι μεγάλη ἀπάτη νὰ παράγωμεν σταφίδα τὴν ὅποιαν νὰ πωλῶμεν 30—40 λεπτὰ τὴν ὀκτῆν καὶ νὰ ἀγοράζωμεν τὸν ἄρτον καὶ τὰ λοιπὰ ἐδώδιμα εἰς τιμὰς μυθώδεις, ἀποστέλλοντες εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν κατ' ἔτος περὶ τὰ 15 ἑκατομμύρια δραχμῶν, διὰ τὴν εἰσαγωγὴν αὐτῶν· ἐν τῷ ἡ Ἑλλάς ἔχει τόπους προσηφοτάτους διὰ τὴν καλλιέργειαν δημητριακῶν καρπῶν καὶ κτηνοτροφικῶν φυτῶν, διότι καὶ γῆν κέκτηται καλὴν, καὶ ὑδάτων ἀφθονοῖ καὶ κλίμα ἔχει γλυκύτερον· ἀρκεῖ νὰ μνημονεύσωμεν τὴν ἐν Ἀγγλίᾳ κομητείαν τοῦ (Chester) Σιέστερ, ἣτις, κατ' ἔκτασιν οὔσα πολὺ μικρότερα τῆς ἡμετέρας Ἡλείας, κερδιζοῦ ἐτησίως μόνον ἀπὸ τὴν τυροποιίαν 30 περίπου ἑκατομμύρια δραχμῶν! οἱ κάτοικοι τῆς ὀλλάνδας εἰσι πάμπλουτοι μόνον ἀπὸ τῆς κτηνοτροφίας, ὡς καὶ οἱ τῆς ἀνω Ἰταλίας καὶ οἱ τῆς Ἑλβετίας. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ σοφὸς ἀγρονόμος Δελαβέρνης λέγει, ὅτι ἐκεῖναι αἱ χῶραι εἰσι πλούσιαι ἐν αἷς ὑπάρχει ἀνεπτυγμένη ἡ γεωργικὴ κτηνοτροφία καὶ ἡ τέχνη τοῦ κατασκευάζειν τὸν τυρὸν καὶ τὸ βούτυρον· ἀλλὰ διὰ νὰ ἐννοήσῃ καλῶς ταῦτα ὁ πολίτης πρέπει νὰ λάβῃ τὴν πρωτοβουλίαν ἢ Κυβέρνησιν, νὰ τὸν διδάξῃ ἐμπράκτως καὶ νὰ τὸν ἐνθαρρύνῃ διὰ τῶν καταλλήλων μέσων.

Αἱ ἰδέαι τὰς ὅποιαι ἀνωτέρω ἐξεθέσαμεν δὲν εἶναι, ἀναμφιβόλως, αἱ ὀρθότεραι· ἀλλ' ἀρκουσὶν ὅπως δώσωσι νόξιν εἰς συζητήσεις. Οἱ σταφιδοκτῆμονες εὐρίσκονται εἰς καταλληλοτέραν θέσιν ὅπως ἐκφέρωσι τὰς ὀρθότερας γνώμας· ἀλλὰ διὰ τὴν συζητοῦσιν τὴν μεγάλην ταύτην ὑπόθεσιν των; Διὰ τὴν οἱ κάτοικοι τῶν σταφιδοφόρων ἐπαρχιῶν νὰ μὴ συστήσωσιν ἑταιρίας αἵτινες νὰ σκέπτονται περὶ τῶν κτηματικῶν συμφερόντων αὐτῶν; Παντοῦ, ὅπου οἱ ἄνθρωποι θέλουσι νὰ χειραφετηθῶσιν ἐκ τῆς κηδεμονίας τῶν Κυβερνήσεων, συνέρχονται, συσκέπτονται, ἐν ἐνὶ λόγῳ, αὐτοδιοικοῦσι τὰ ὑλικά των συμφέροντα. Δὲν ἀμφιβάλλομεν, ὅτι ἡ Β. Κυβέρνησις ἔχει ὄλην τὴν διάθεσιν σήμερον νὰ ἔλθῃ, κατὰ τὸ ἐνόν, εἰς βοήθειαν τῶν σταφιδοκτῆμόνων, ἀλλ' ἀγνοεῖ, ἐσθλῶς, τίνι τρόπῳ νὰ πράξῃ τοῦτο· νὰ παραδεχθῇ τὰς

ιδέαι τοῦ ἐνός ἢ τοῦ ἄλλου ἀτόμου; Διὰ τὴν δὲν ἐκδίδουσιν ἐφημερίδα εἰδικὴν οἱ σταφιδοκτῆμονες, δι' ἣς νὰ κοινωνήσωσι μεταξύ των, καὶ νὰ δημοσιεύωσι τὰς εὐχάσκαί τὰς ἐπιθυμίας των; θέλουσι μᾶς εἶπει ἴσως ὅτι τὰ γεωργικὰ καὶ τὰ ἐπαρχιακὰ συμβούλια ἔκαμαν τὸ χρέος των· δὲν ἀρκεῖ τοῦτο, διότι, κατὰ δυστυχίαν, καὶ τὰ πρακτικὰ τῶν συμβουλίων παντὸς εἶδους χρησιμεύουσι μόνον εἰς τὸ νὰ πληρῶσι τὰ ἀρχεῖα τῶν ὑπουργείων. Εἶναι ἀνάγκη ἐνεργείας ἄλλου εἶδους. Εφημερίδες εἰδικαὶ νὰ ἐκδοθῶσι, σύλλογοι νὰ συσθηθῶσιν, ἐκθέσεις τῶν ἀναγκῶν εἰδικαὶ νὰ συνιᾶττωνται καὶ ἀποστολαὶ ἐπιτροπῶν πρὸς τὴν Κυβέρνησιν νὰ ἐνεργῶνται. Οὕτω θέλουσιν ἐπιτύχει καὶ θέλουσι πείσει τὴν Κυβέρνησιν νὰ στρέψῃ εὐχαρίστως τὴν προσοχὴν τῆς ὀλοκληρον πρὸς τὰ τοιαῦτα. Οἱ κυβερνώντες δὲν εἶναι ξένοι· πλείστοι ἐκ τῶν πρώτων σταφιδοκτῆμόνων ἦσαν, εἶναι καὶ ἔσονται ὑπουργοί. Ἡ νέα δυναστεία ἐπιθυμεῖ καὶ ἐπιδιώκει παντὶ σθένει τὸ καλὸν τοῦ τόπου. Διὰ τὴν λοιπὸν μόνον παράπονα; Ὅπως ἐπέβηθερθεραπεία εἰς τὸ ἀπειλοῦν τὴν καταστροφὴν ὀλοκληρῶν ἐπαρχιῶν κακὸν ἀπαιτεῖται νὰ ληφθῶσι ταχέως καὶ νὰ πραγματοποιηθῶσι δραστηρίως τὰ καταλλήλα μέτρα· ἀμιλλα διὰ νὰ γίνῃ τὸ καλὸν ἔστω μεταξύ τῆς Κυβερνήσεως καὶ τῶν σταφιδοκτῆμόνων· ὅστις προλάβῃ τὸν ἕτερον διὰ τῆς πρωτοβουλίας σωστικῶν μέτρων θέλει λάβει τὸν σέφανον τῆς νίκης καὶ κηρυχθῆ κοινὸς εὐεργέτης.

Ἀθῆναι 20 Δεκεμβρίου 1864.

Κ. ΦΩΣΤΗΡΟΠΟΥΛΟΣ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ.

Μετὰ μεγίστης ἡμῶν εὐχαριστήσεως ἀναγγέλλομεν, ὅτι ὁ ἀξιότιμος ἡμῶν συνάδελφος Κύριος Ραῖνχόλδος ἐξακολουθεῖ δραστηρίως τὴν ἐκδοσιν τῶν γνησίων ἔργων τοῦ Ἱπποκράτους ἐν φυλλαδίοις. Μετὰ τὸ πρῶτον φυλλάδιον, τοῦ ὁποίου τὴν δημοσίευσιν ἀνηγγείλαμεν καὶ ἄλλοτε (1), ὁ Κύριος Ραῖνχόλδος ἐδημοσίευσεν καὶ Β'. «περὶ τῶν ἐν κεφαλῇ τραυμάτων,» καὶ Γ'. «περὶ ἀέρων, τόπων, καὶ ὑδάτων,» καὶ Δ'. «περὶ ἱερῆς νόσου» καὶ Ε'. «προγνωστικόν.»

Ὅσην δ' εὐχαρίστησιν λαμβάνομεν ἀναγγέλλοντες τοῦτο, ποσαύτην καὶ λύπην ἠσθάνθημεν ὅτε ἐμάθομεν, ὅτι ὀλίγιστοι τῶν παρ' ἡμῖν Ἑλλήνων ἰατρῶν ἐπιλοτιμήθησαν ἄχρι τοῦδε

(1) Ἰδὲ Μελίσσης Ἀθηνῶν Περιοδ. 6'. τόμ. α. σελ. 142.

νά προσπορισθῶσι τὸν ἀνεκτίμητον τοῦτον ἐθνικὸν καὶ ἐπιστημονικὸν θησαυρὸν, ἵνα ἐνθαβρύνωσιν οὕτω τοῦλάχιστον τὸν τε ἀληθῆ μύστην τῶν Ἱπποκρατείων δογμάτων Κύριον Ραϊνχόλδον καὶ τὸν ἀξιοτίμον ἐκδότην Κύριον Κ. Ἀντωνιάδην εἰς τὴν ἐπιδίωξιν τοῦ κοινωφελεστάτου τούτου ἔργου των.

ΚΑΛΛΙΟΠΗ.

Μηνιαῖον περιοδικὸν σύγγραμμα.

Ὅτε περιῆλθεν εἰς χεῖράς μας τὸ μικρὸν μὲν τὸ τεῦχος ἀλλὰ μέγα τὴν ἀξίαν περιοδικὸν τοῦτο σύγγραμμα, ἐνομίσαμεν, ὅτι εἶναι ἐν ἐκ τῶν πολλῶν ἐκείνων, τὰ ὅποια παιδιάς ἢ κερδοσκοπίας χάριν τινὲς ἐκδίδουσιν. Ἐπιστήσαντες ὅμως τὴν προσοχὴν μας ἐπέισθημεν, ὅτι τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος περιοδικὸν σύγγραμμα, περιέχει ὕλην σπουδαίαν, τερπνὴν καὶ κοινωφελῆ. Συντάσσεται δὲ καὶ δημοσιεύεται ἐν Ζακύνθῳ ὑπὸ νέων ἐχόντων τὰ ἀκραιφνέστατα αἰσθήματα πατριωτισμοῦ καὶ γινωσκόντων νὰ κάμωσιν ἀρίστην χρῆσιν τῆς ἰκανότητός των.

Μετὰ μεγίστης εὐχαριστήσεως ἀνεγνώμεν καὶ τὸ ἄριτον δημοσιευθὲν φυλλάδιον, ἐπιγραφόμενον observations nécrologiques pour servir à l'anatomie pathologique par M. Alexandre Stamato poulo. Docteur en médecine de la faculté de Paris ect. Ect. ect.

Τὸ μικρὸν τοῦτο ποναμάτιον τοῦ πρώην πληρεξουσίου Λευκάδος, καὶ σύμπας ὁ ἄχρι τοῦδε ἐπιστημονικὸς βίος τοῦ αξιοτίμου ἡμῶν συναδέλφου Κυρίου Ἀλεξάνδρου Σταματοπούλου μαρτυροῦσι τὸ τί δύναται νὰ πράξῃ ὑπὲρ τῆς ἐπιστήμης Ἑλλήν, ὅταν ᾖ ἐντελῶς ἀφοσιωμένος εἰς αὐτήν, καὶ ὅταν τύχῃ εὐμενῶν περιστάσεων. Ὀλίγα, τινὰς σελίδας ἐπιστημονικῆς ὕλης ἔγραψεν ὁ Κ. Σταματοπούλος, καὶ ἐκ τῶν ὀλίγων τούτων κρίνουσα περὶ τῆς ἀξίας τοῦ ἀνδρός, ἢ τοῦ ἐνδεκάτου τμήματος τῶν Παρισίων ἰατρικῆ ἑταιρίας ἀνεγνώρισεν αὐτὸν συνέταιρον ἀντεπιστέλλοντα.

Ἐγχειρίδιον πρακτικῆς κτηνιατρικῆς πρὸς χρῆσιν τῶν γεωργῶν καὶ χωρικῶν διὰ τὴν θεραπείαν τῶν ἀσθενειῶν τῶν ζώων, συγγραφείσης μὲν γαλλιστί ὑπὸ Ἰουλίου Κλήμεντος, μεταφρασθείσης δὲ ὑπὸ Μ. Π. Περιδίου, ἐν Ἐρμουπόλει ἐκ τῆς τυπογραφίας Μ. Π. Περιδίου 1864.

Τὴν ἀνάγκην τῆς ὑπάρξεως εἰς τὴν γλῶσσάν μας τοιούτου χρησιμωτάτου, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν πολυτίμου συγγράμματος πολυλάκις ᾗσθάνθημεν ἡμεῖς αὐτοὶ καὶ ὡς ἰατροὶ καὶ ὡς διατρέφοντες ἐν τοῖς ἀγροῖς ἡμῶν κτήνη τινα.

Οὐδὲν τῶ ὄντι ἀναγκαιότερον τοῦ νὰ δύναται τις ἐκ τοῦ προχείρου νὰ θεράπευῃ τὰ νοσήματα τῶν ἀναποφείκτων εἰς τὴν ὑπαρξίν τοῦ ἀνθρώπου ζώων, ἀλλ' ὅμως ἡμεῖς αὐτοὶ, καὶ τοὶ μὴ στερούμενοι ἰατρικῶν τιμῶν γνώσεων, πολλάκις ὅμως ἐπὶ τῶν νοσημάτων τῶν ζώων μας ἐμείναμεν μὲ τὰς χεῖρας ἐσταυρωμένας. Καὶ ἐν μὲν τῶ διασχήματι τῆς δεκαπενταμῆνου φυλακίσεως μας εἴχομεν τὸ ἀτύχημα ν' ἀκούσωμεν, ἐν ταῖς φυλακίσεως σπῶμενοι, ὅτι μᾶς ἐφόρησαν τρεῖς ἀξιόλογοι τῆς καλλιέργειας ἵπποι καὶ τέσσαρες γαλακτοφόροι ἀγελάδες ἕνεκα ἐλλείψεως γνώσεων πρὸς θεραπείαν αὐτῶν προχθὲς δὲ μᾶς ἐφόρησε τέταρτος ἵππος μόνον καὶ μόνον διότι οἱ ὑπῆρται μας δὲν ἐγίνωσκον νὰ τὸν θεράπευσουν.

Ὁ Κύριος Περιδῆς λοιπὸν μεταφράσας εἰς γλῶσσαν εὐληπτον καὶ καθαρὰν τὸ περὶ οὗ ὁλόγος πολυτίμον σύγγραμμα κατὰ τὴν κρίσιν ἡμῶν εὐηργέτησε τὴν κοινωνίαν, καὶ ἂν ἐδυνάμεθα τὸ καλλίτερον ἐθνικὸν βραβεῖον ἢ ἀριστεῖον ἠθέλαμεν προσφέρει εἰς τοὺς τοιαῦτα κοινωφελῆ ἔργα ἐπιχειροῦμένους τιμᾶται δὲ τὸ πόνημα τοῦτο ἀντὶ δραχμῶν 2, 50 καὶ προτοεπομέν πάντας τοὺς γεωργούς μας, πάντας τοὺς κτηματίας, πάντας τοὺς κτηνοτρόφους νὰ τὸ ἀγοράσωσι.

Τύχαι τοῦ Τηλεμάχου, συγγραφείσαι μὲν γαλλιστί ὑπὸ Φραγκίσκου Φενελῶνος, μεταφρασθεῖσαι δὲ εἰς τὴν ἡμετέραν ὑπὸ Κωνσταντίνου Σταματιάδου, καθηγητοῦ τοῦ ἐν Τριπόλει γυμνασίου καὶ ἐκδοθεῖσαι δαπάνῃ Ν. Β. Νάκη ἐν Ἀθήναις, τύποις Ζ. Γρουπάρη καὶ Ἀγ. Καναριώτη, ὁδὸς Βύσσης ἀριθ. 815. 1864. Εἰς τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος συγγράμματος τὴν ἀνάγκησιν δὲν ἔχομεν ἀνάγκην νὰ εἴπωμεν πολλά, ἵνα ἐφελκυσώμεν τὴν προσοχὴν τῶν ἀναγνωστῶν. Καὶ τίς τούτων ἀγνοεῖ τὸ χρήσιμον καὶ διδακτικώτατον τοῦ συγγράμματος τούτου; Τίς ὁ γευσάμενος ὀπωπῶν παιδείας δὲν ἤκουσεν ὅτι τὸ σύγγραμμα τοῦτο ἐγένετο πρὸς ἀνατροφὴν καὶ ἐκπαιδευσιν τοῦ ἐνδοξοτέρου ἴσως τῶν βασιλέων τῆς Γαλλίας; καὶ ὅτι ὁ ἐνδοξος συγγραφεὺς αὐτοῦ μακαρίτης Φενελῶν διὰ τούτου καὶ μόνου τοῦ ἔργου ἀπεθανάτισε τὸ ὄνομάτου;

Ἀληθῶς λοιπὸν καὶ ὁ Κύριος Σταματιάδης καὶ ὁ Κύριος Νάκ

κης, ἀναδημοσιεύοντες εἰς γλῶσσαν καθαρωτάτην καὶ εὐληπτον τὰς τύχας τοῦ Τηλεμάχου ἐπεχείρησαν ἔργον κοινωφελέστατον. Τιμᾶται δὲ τὸ σύγγραμμα τοῦτο ἀντὶ δραχμῶν 6.

Δὲν ἔχομεν ἀνάγκην ἐπίσης νὰ εἴπωμεν πολλὰ ἵνα συστήσωμεν εἰς τὴν προσοχὴν τῶν ἀναγνώστων τὴν μετάφρασιν τῶν κατὰ τὴν παρὰ πόδας ἀγγελίαν, ἀγγελομένων ἀριστουργημάτων τῆς ἰταλικῆς φιλολογίας.

Ἡ Ἰταλία κατὰ τὴν κρίσιν πολλῶν ὑπῆρξεν ἡ ἑναποταμιεύτρια τοῦ ἀρχαίου ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ καὶ ἡ ὁδηγήτρια τοῦ νέου. Ἐν τῇ Ἰταλίᾳ ἑναπέθεσαν οἱ πρόγονοι ἡμῶν ὡς κειμήλιον τὸν ἀρχαῖον ἑλληνικὸν πολιτισμὸν καὶ ἐκείθεν μετεδόθη οὗτος εἰς τὸ ἐπίλοιπον τῆς οἰκουμένης καὶ ἔλαβε τὰς σημερινὰς ἐκπληκτικὰς διασπάσεις. Ἡμεῖς λοιπὸν οἱ Ἕλληνες ἰδίως ὀφείλομεν ν' ἀσχοληθῶμεν πολὺ εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τῶν ἀριστουργημάτων τῆς Ἰταλικῆς φιλολογίας, ἵνα εἰδῶμεν ποίαν πρόοδον καὶ ποίαν ἀνάπτυξιν ἔκαμεν ἐκεῖ τὸ ἑναποτεθὲν πατρογονικὸν ἡμῶν κειμήλιον.

Τὴν δὲ ἐντελῆ ἐπιτυχίαν τοῦ ἔργου μᾶς ἐγγυᾶται ἡ καθαρωτάτη καὶ εὐληπτος γλῶσσα τοῦ μεταφράστοῦ Κ. Πανᾶ.

ΑΓΓΕΛΙΑ.

Ἰταλικὴ Βιβλιοθήκη ἡ μετάφρασις τῶν ἀριστουργημάτων τῆς ἰταλικῆς Φιλολογίας, ὑπὸ Παναγιώτου Πανᾶ.

Ἡ μετάφρασις αὕτη ἐκδοθήσεται, περιοδικῶς καὶ καθ' ἑβδομάδα, εἰς φυλλάδια, δύο τυπογραφικῶν φύλλων ἕκαστον.

Τιμὴ ἑκάστου φυλλαδίου, πληρωτέα ἅμα τῇ παραλαβῇ αὐτοῦ προσδιορίζεται·

Διὰ μὲν τὰς Ἀθήνας λεπτὰ 50, διὰ δὲ τὰς ἐπαρχίας, λεπτὰ 60, καὶ διὰ τὸ ἐξωτερικόν, λεπτὰ 70.

Εἰς τοὺς προπληρόνοντας 24 φυλλάδια γίνεται ἔκπτωσις 10 τοῖς 100.

Εἰς δὲ τοὺς προπληρόνοντας 48 φυλλάδια, 20 τοῖς 100.

Οἱ θέλοντες νὰ προπληρόνωσιν, ὀφείλουσι νὰ δηλώσωσι τοῦτο συγχρόνως μὲ τὴν ὑπογραφήν των, ὅπως ἐκδοθῶσιν αἱ σχετιῶνται ἀποδείξεις.

Ἡ ἔκδοσις θέλει ἀρχίσει μὲ τὴν εἰς τὸ πεζὸν μετάφρασιν τοῦ ἀεχμανέντος Ὀρλάνδου», ῥωμαντικῆς ἐποποιίας τοῦ Ἀρίστου.

Ἡ συνδρομὴ εἶναι ὑποχρεωτικὴ διὰ δύο ἔτη, ὅτε οἱ βουλόμενοι δύνανται νὰ ἀνανεώσωσιν τὴν ἐγγραφὴν των.

Τὰ ἐγγραφόμενα ὀνόματα πρέπει νὰ ᾖναι εὐανάγνωστα, ἄλλως δὲν λαμβάνονται ὑπ' ὄψιν.

Ἐν Ἀθήναις τὴν 24 Ὀκτωβρίου 1864. Π. ΠΑΝΑΣ.